

Isaac Asimov

A halál fuvallata

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Isaac Asimov: A Whiff of Death

Fawcett Crest New York

© 1958 by Isaac Asimov

Fordította: Révai Gábor

A borító Varga Pál munkája

Révai Gábor, 1989

ISBN 963 02 6537 0

FABULA KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT

Felelős kiadó: Surányi László igazgató

Készült a Somogy Megyei Nyomdaipari Vállalat

kaposvári üzemében fényszedéssel,

linotype-rendszerén 19 1628

Felelős vezető: Mike Ferenc igazgató

Felelős szerkesztő: Halmos Ferenc

Műszaki vezető: Fellegvári Tibor

Tipográfia és műszaki szerkesztés: Beszédes Natasa

Terjedelem: 10,30 (A/5) ív

1.

Milliók ülnek a laboratóriumokban, s megfélelkeznek a rájuk leselkedő halálról.

Átnéznék rajta.

Louis Brade, vegyész, egyetemi tanársegéd, soha többé nem fog megfélelkezni róla. Magába roskadva ült a zsúfolt diáklaborban, és

tisztán érezte, hogy nincs egyedül. A rendőrök elmentek, a folyosókon egy lélek se járt, de a szobában, szinte testközelben, ott érezte maga mellett a halált. Pedig a laborból időközben elszállították Ralph Neufeld holttestét, a halandóság kézzelfogható bizonyosságát.

A halál azonban ott maradt. Részvétlenül és észrevétlenül.

Brade levette a szemüvegét, és egy zsebkendővel, melyet kizárólag erre a célra hordott magánál, tisztára törölte az üveget. Azután belenézett, és gondterhelten vizsgálgatta a domború üveg torztükrében most kereknek látszó, máskülönben szikár arcát, hosszúra nyúlt ajkait.

Semmi látható nyoma a törtéeteknek. Haja éppolyan sötét, mint három órával korábban, a szeme körül futó árkok (negyvenkét évéhez illően) semmivel sem mélyebbek, mint azelőtt.

A halál érintése mégse hagyna nyomot az emberen?

Orrára illesztette a szemüvegét, és még egyszer körülnézett a laborban. Miért kellene a halál jelét viselnie, csak mert ezúttal közelebb került hozzá, mint máskor? Hisz minden nap, minden pillanatában, lépten-nyomon találkozott vele.

Ott leselkedett a polcokon, az egymás mellett sorakozó barna üvegekben. A gondosan feliratozott üvegekben különleges, finom szemcsés kristályokat

tároltak. Többségük olyan, mint a só. Kellő adagban a só is megölhet egy embert. De ezek a kristályok jóval gyorsabban tudnak gyilkolni. Némelyiknek a perc tört része is elegendő hozzá, ha megfelelő a dózis.

Gyorsan vagy lassan, kínok között vagy fájdalommentesen – bármelyikük képes rá, hogy kigyógyítsa a halandót a földi élet nyomorúságából, s ha egyszer rászánta magát a kúrára, gyógyulása is végleges.

Brade felsóhajtott. Van, aki nem törődik a veszéllyel, és úgy bánik velük, akár a sóval. Szűrőpapírra szórja, vagy lombikba tölti, feloldja vízben, kiönti a munkaasztalra, aztán lesöpri vagy feltörli egy papírkendővel.

Amikor az asztalon helyet csinálnak a tízórainak, anyag mozdulattal félretolják a halál morzsáit. A főzőpohárba, melyben nemrég még a nagy igazságosztó lötyögött, narancslevet töltenek.

A polcon ott volt az édeskés ízű, ezért ólomcukornak is nevezett, gyilkos ólomacetát. Mellette báriumnitrát, rézszulfát, nátriumdikromát és vagy tucatnyi más, halálos mérge.

És persze cián. Brade azt hitte, a rendőrség lefoglalja az üveget, de a nyomozók beérték vele, hogy tisztos távolból megszemléljék, és békén hagyják, benne jó félfont halállal.

A munkaasztal alatt ötliteres ballonokban sorakoztak az erős savak – köztük kénsav: néhány csepp a szeme világába kerülhet, felismerhetetlenné torzíthatja az arcát annak, aki óvatlanul bánik vele. Az

egyik sarokban sűrített gázzal töltött palackok, némelyik mindössze harminc centi magas, némelyik akkora, mint egy ember. Elég figyelmen kívül hagyni néhány egyszerű óvintézkedést, s máris iszonyú robbanás vagy alattomos mérgezés a hanyagság ára.

A halál hol erőszakosan ront az emberre, hol lopva settenkedik a közelébe, szájon vagy orron át, akár évekig is araszol, apró adagokban, mint a parányi higanygolyócskák, melyek bizony ott csillognának a padló rései közt és a rejtett zugokban, ha egyszer valaki felsöpörné a laboratórium porát.

Az ezernyi alakban jelenlévő Halál itt nem zavart senkit. De egyszer csak lecsapott áldozatára, hiába hitte az, hogy már jó barátok.

Brade három órával ezelőtt lépett a tanlaborba. A kísérlet jól haladt, az új oxigénpalackból, melyet az imént kapcsolt a rendszerre, lassan, folyamatosan áramlott a gáz. A kísérleti berendezés másnap reggelig nem igényelt felügyeletet. Egyetlen apró dolga maradt, aztán siet haza, mert Cap Ansonnal ötre beszélt meg találkoztót.

Mint később elmondta, szokásához híven most is be akart még nézni a laborban dolgozó diákokhoz, mielőtt elhagyja az épületet. Továbbá kölcsön akart kérni egy kevés tizednormál sósavat, és köztudott volt, hogy a házban Ralph Neufeldnek voltak a leggondosabban standardizált reagensei.

Ralph Neufeld felsőtestével a zsírkőlapra dőlve feküdt a vegyifülkében, arccal a fal felé.

Brade felvonta a szemöldökét. Fölöttébb szokatlan testtartás egy olyan lelkiismeretes diáktól, amilyen Neufeld. Ha egy vegyész a vegyifülkében végez kísérleteket, rendszerint leereszti a biztonsági üvegből készült ablakocskát arca és a fortyogó vegyszerek közé. Arra is ügyelnie kell, hogy a ventilátor a szellőzőbe hajtsa a gyúlékony és mérgező gőzöket, és azok ne juthassanak ki a fülkéből.

A nyitott ablak és a fülkében – fejével a könyökére dőlve – fekvő férfi mindenestre szokatlan látványt nyújtott.

– Ralph! – szólította Brade, és közelebb lépett. Lépéseinek zaját elnyelte a padló parafaburkolata, mely arra szolgált, hogy a leeső üvegedények ne törjenek össze. Neufeld teste merev volt, amikor hozzáért. Gyors, riadt mozdulattal maga felé fordította a diák fejét. A rövidre nyírt, hullámos szőke haj olyan volt, mint mindig. A félig hunyt szemhéjak mögül azonban üveges tekintet meredt rá.

Vajon mi az, ami egy halott arcát olyan félreismerhetetlenül megkülönbözteti egy részeg, vagy egy alvó ember arcától?

Ralph ugyanis halott volt. Miközben Brade a fiú érezhetően lehűlt csuklóján hiába próbálta kitapintani a pulzust, vegyész-orrát enyhe mandulaillat csapta meg.

Nyelt egyet, és felhívta az orvosi kar három épülettömbnyire fekvő központját. Dr. Schultert kérte a telefonhoz. Sikerült normális hangon elmondania, amit akart. Azután értesítette a rendőrséget.

Ezek után felhívta a tanszékvezetőt, de kiderült, hogy Littleby professzor ebéd óta nincs a helyén. A titkárnőnek mindenesetre beszámolt a történekről, és megkérte, hogy egyelőre tartsák titokban a dolgot.

Aztán visszament saját laboratóriumába, és elzárta az oxigént. Félbe kellett szakítania a kísérletet. Érdekl is őt most az oxigénizáció! Üres tekintettel meredt a nagy oxigénpalack feshmérőjére, és hasztalan igyekezett rendet teremteni vadul kavargó gondolatai között. Mintha légüres térből menekülne, visszament a tanlaborba, magára zárta az ajtót, leült a Halál mellé, és várt.

Dr. Ivan Schulter halkán kopogott az ajtón. Brade beengedte. A vizsgálat nem tartott sokáig.

– Körülbelül két órája halott – mondta Schulter. – Cianid! Brade bólintott.
– Gondoltam.

Schulter kifésülte homlokába lógó ősz hajtincseit, és Brade felé fordította izzadságtól gyöngyöző arcát.

– Hát igen, kellemetlen ügy. És persze éppen vele történik ilyesmi.

– Ismeri... ismerte? – kérdezte Brade.

– Futólag. Könyveket kölcsönzött az orvosi könyvtárból, aztán nem hozta vissza. Többször is a nyakára kellett küldenem a könyvtárosnőt, mert szükségem volt egy bizonyos könyvre, ez a fickó pedig olyan utálatosan viselkedett, hogy a nő egyszer elsírta magát. Persze ez most már nem fontos.

Elbúcsúzott.

A rendőrorvos ugyanazt állapította meg, mint Dr. Schulter, sebtében feljegyzett ezt-azt, majd eltűnt. Az egyik helyszínelő három oldalról felvételeket készített a halottról, aztán a holttestet lepelbe csavarták, és elvitték.

Brade-en kívül csak egy civilruhás nyomozó maradt a szobában.

– Jack Doheny – mondta, és felmutatta az igazolványát. Pufók, lötytyed arcvonásaihoz sehogy sem illett a dörgő basszus.

– Ralph Neufeld? – Gondosan kibetűzte a nevét, majd Brade elé tartotta a jegyzetlapot. – Rendben? Vannak hozzátartozói, akiket értesítenünk kell?

Brade felvetette a fejét és elgondolkodott.

– Igen, az anyja. A titkárságon meglesz a címe.

– Majd utánanézőnk. Ön szerint hogy történhetett, tanár úr?

– Nem tudom. Így találtam rá.

– Talán nehézségei voltak a tanulásban?

– Nem, tehetséges fiú volt. Öngyilkosságra gyanakszik?

– Sok öngyilkos használ ciánt.
– Ha öngyilkos akart volna lenni, nem lett volna szüksége erre a kísérletre. Doheny értetlenül nézett körül.

– Ezt önnek jobban kell tudnia. Talán véletlen baleset volt. Én nem értek ezekhez a dolgokhoz – bökött tömpe hüvelykujjával a köröskörül sorakozó vegyszerekre.

– Elméletileg persze baleset is lehetett – töprengett Brade. – Ralph egy sor olyan kísérletet végzett, amiben oldott nátriumacetátra volt szüksége...

– Egy pillanat. Nátrium... micsoda... ecet?

Brade lebetűzte a szót, Doheny pedig gondosan feljegyezte. – Az elegy forráspontban van – folytatta Brade –, és ha acetátot adnak hozzá, sav, mégpedig ecetsav képződik.

– Az ecetsav mérgező?

– Nem különösképpen. Az ecet sajátos illatát is ez a sav adja. Az ecetsav ugyanis ecetszagú. A dolog azonban úgy áll, hogy Ralph nátriumacetát helyett – nátriumcianidot használt.

– Ez meg hogy lehet? Talán olyan egyformák?

– Győződjön meg róla maga! – Brade leemelte a polcra a nátriumcianidos és a nátriumacetátos üveget. Mindkettő barna volt, mintegy húszcenti magas, hasonló címkével ellátva. A nátriumcianidos üvegen piros betűkkel ez állt: MÉREG.

Brade lecsavarta az üvegről a műanyagkupakot; Doheny óvatosan belenézett.

– Vagyis ez a két hogyszívják mindig egymás mellett áll a polcon?

– Az üvegek betűrendbe vannak rakva – felelt Brade.

– A ciánt sem tartják elzárva?

– Nem.

Brade-et mindinkább nyomasztotta a tudat, hogy válaszait meg kell fontolnia, nehogy valami helyrehozhatatlan baklövést kövessen el.

Doheny a homlokát ráncolta.

– Ebből még kellemetlenségei lehetnek, tanár úr. A rokonok alaposan megizzasztják az egyetem ügyvédeit, ha bűnös hanyagságról kezdenek kiabálni.

Brade a fejét rázta.

– Ugyan, kérem! Azoknak a reagenseknek... öö... vegyszereknek, amiket ott lát, legalább a fele mérgező. A vegyészek nagyon jól tudják, és vigyáznak. Maga is tudja, hogy töltve van-e a pisztolya, igaz? És nem fog golyót eresztetni magába.

– Ez állhat a vegyészekre; de ez a fiatalember még csak diák volt.

– Nem csak. Ralph már négy éve megszerezte az alapfokú diplomát, amikor kijárta az egyetemet. Azóta a doktorátusra készült. Megvolt a képzettsége ahhoz, hogy felügyelet nélkül dolgozzon, teljesen önállóan.

Ez minden doktorjelöltre vonatkozik. Sőt, ők látják el az alsóbb évfolyamoknál a laborügyletet.

– Teljesen egyedül dolgozott itt?

– Nem. Mindig ketten kapnak meg egy labort. Jelenleg Gregory Simpson a társa.

– Ő is bent volt ma?

– Nem. Csütörtökön Simpsonnak egész nap órái

vannak, ilyenkor egyáltalán nem jön be. Legalábbis ide nem.

– Tehát ez a Ralph Neufeld ma teljesen egyedül volt?

– Igen.

– Jól tanult?

– Mint már mondtam, nagyon tehetséges volt.

– Akkor hogy történhetett meg a baj? Vagyis, ha véletlenül a cián került a kezébe, észre kellett volna vennie, hogy nincs ecetszaga, és azonnal vissza kellett volna rántania a fejét, nem?

A nyomozó továbbra is nyílt, ártatlan képet vágott, Brade azonban a homlokát ráncolta.

– Nyilván az ecetszag hiánya bizonyult végzetesnek. Ha a nátriumcianidhoz savat adnak, hidrogén-cianid keletkezik. Ez az anyag a víz forráspontján gáz halmazállapotú, és a gőzzel együtt felszáll. Rendkívül mérgező.

Doheny kérdő pillantást vetett Brade-re.

– Ez az az izé, amit nálunk nyugaton a gázkamrákban használnak?

– Pontosan. A cianidból savat képeznek, s párologtatják. A vegyifülkében, ahol Ralph dolgozott, beépített ventilátor szívja el a keletkező gőzöket, de az ecetszagot még így is éreznie kellett volna. Ezúttal azonban nem érezte, és nyilván sejtette – ahogy ezt maga is helyesen mondta –, hogy valami nincs rendben.

– Ühüm.

– De ahelyett, hogy biztonságba helyezi magát, és visszahúzza a fejét, valószínűleg az volt az első reakciója, hogy még közelebb hajolt, és tovább szaglászott. A vegyésznek nem szabad semmiféle gázba beleszagolnia, ha nem tudja, mi az, amit szagol, vagy ha nem ügyel rá, hogy nagyon keveset szippantson fel belőle. De el tudom képzelni, hogy Ralph meglepetésében egy pillanatra megfeledkezett erről.

– Szóval úgy gondolja, hogy közelebb hajolt, mert hiányolta az ecetszagot, és teleszívta a tüdejét a méreggel?

– Igen, valahogy így. Amikor rátaláltam, a feje jócskán bent volt a fülkében.

– Bedugta az orrát és annyi?

– Igen, körülbelül.

– Hm. Mondja csak, tanár úr, szabad itt dohányozni, vagy ha rágyújtok, levegőbe repül az egész kóceráj?

– Jelenleg nincs robbanásveszély. Doheny meggyújtott egy szivart – látszott rajta, hogy régen várja ezt a pillanatot – és azt mondta:

– Akkor foglaljuk össze még egyszer! Van itt egy fiatalember, akinek nátrium... mire is? ... nátriumacetátra van szüksége, de a rossz üveget emeli le a polcról – valahogy így. – Doheny óvatosan levette a polcról a cianidos üveget. – Azután fogja, és kiszór belőle egy adagot. Jól mondom? Ezt csak egyszerűen ki kell szórni?

– Nem. Nyilván fogott egy spatulyát, egy apró, késpenge szerű fémlapot, és kimért belőle egy adagot.

– Rendszerben van. Tehát körülbelül így. – Ide-oda mozgatta az üveget, aztán letette a vegyifülke mellé a munkaasztalra. Egy darabig mereven nézte, majd Brade-hez fordult. – Ennyi az egész?

– Azt hiszem, ennyi.

– És ön itt találta az üveget, amikor belépett a laborba. Nem észlelt semmi feltűnőt? Brade ravasz, fényt vélt felfedezni a nyomozó szemében. Á, csupán képzelődöm, gondolta, a feszültség...

– Nem, miért? – rázta meg a fejét. Doheny vállat vont. – Mutatóujjával megvakarta gyér haját, és így szólt:

– Végtére is balesetek mindenütt előfordulnak. Különösen az efféle helyen, ahol egyenesen kiprovokálják őket. – Összecsukta parányi jegyzetfüzetét, és becsúsztatta zakójának belső zsebébe.

– Ugye itt mindig el tudom érni? – kérdezte. – Abban az esetben, ha további kérdések merülnének fel.

– Igen, persze.

– Hát akkor ez minden. De ha mint kívülálló, adhatok egy laikus tanácsot, tartsák lakat alatt a ciánt.

– Meggondolom – felelte diplomatikusan Brade. – Még valami. Volt Ralphnál egy kulcs. Visszaküldené, ha már nincs rá szüksége?

– Természetesen. Csak vigyázzon magára, tanár úr! Gondosan olvassa el az üvegek címkéit, nehogy összecserélje őket!

– Igyekezni fogok – hagyta rá Brade.

*

Brade végre egyedül maradhatott a laborban. Megnézhette arcát szemüvege tükrében, és farkasszemet nézhetett a Halállal, mely ott maradt mindenhol a szobában. A feleségére gondolt. Doris nyilván aggódik. Pedig idejében otthon akart lenni, hisz ötre Cap Anson látogatását várta. (Te jó Isten, gondolta Brade, Cap, amilyen pontos,

biztosan személyes sértésnek veszi a dolgot, kivált, hogy az ő könyvének kéziratáról volt szó. De mit tehetett volna?)

Az órájára nézett. Már majdnem hét, és még el kell intéznie valamit.

Lehúzta a koszos redőnyöket, és az íróasztali lámpa mellé felkattintotta a neon mennyezetvilágítást. Az esti egyetem előadásai még nem kezdődtek el, az épület gyakorlatilag üres volt. Amikor a rendőrök elmentek, az érkezésükre összeverődött diákok és dolgozók is szétszéledtek.

Hálás volt ezért a kis nyugalomért.

Sietős volt a dolga, és nem volt szüksége asszisztenciára.

2.

A hazaút hosszúra nyúlt, ő legalábbis hosszúnak érezte; a szokatlan sötétben a környék idegen volt és hideg. A forgalom is eltért a megszokottól, és a folyó vizén megtörő színes fényreklámok, mint különös lidércfények mindent bevontak valószerűtlen csillogásukkal.

Valószerűtlen, akár az életem, gondolta Brade. Egyetlen, soha véget nem érő menekülés. Négy év egyetem állami támogatással, négy év az alig enyhülő gazdasági válság idején. Keserű kenyér volt; akkoriban könyöradománynak számított az ilyesmi. Manapság a diákok, ha pénzre van szükségük, felmarkolják az ösztöndíjat, és senki nem fogja őket koldusnak tartani. Sőt, még nekik áll följebb; tanártól tanárig háznak, attól függően, hogy ki szerez nekik nagyobb ösztöndíjat.

Amikor aztán a négy év letelt, a rektor fennkölt és megható búcsúbeszéde, a kenetteljes jókívánságok ellenére sem fordított hátat a tudomány megszentelt csarnokának, csupán más egyetemre ment: búvóhelyet változtatott.

Lassú lépések sora következett: először magiszteri fokozat, azután doktorátus Cap Ansonnál, majd szerződéses állás az egyetemen – végül a tanársegédi cím.

De mindez igen távol esett a nagybetűs Élettől. (Olyan könnyedén sorolt be egy körforgalomba, mint aki időtlen idők óta vezet, és az autója magától hazatalál, felgyorsulva, ha csak távolról is megszimatolja a garázst.)

Az egyetem olyanformán része az életnek, ahogy egy örvény a folyónak. A gyerekkor távoli ereiből és patakocskáiból végül hatalmas folyam lesz, s a diákok tovasodródnak egy messzi országba, melyet Brade sohasem ismert. Ő maga visszamaradt az egyetemi törvény örök körforgásában.

A diákok pedig eközben egyre fiatalabbak lettek. Amikor tanítani kezdett, csaknem egykorúak voltak vele, és Brade nemigen tudta, hogyan is viselje a tanári méltóságot. Most, tizenhét év után, már nem kellett küzdenie ezért a méltóságért – bele volt írva a ráncaiba, a kézfején kirajzolódó erekbe. A diákok tisztelettudóan beszéltek vele, tanár úrnak szólították; kijárt ennyi neki, aki évről-évre öregebb lett az örök ifjúság világában.

De akadt azért egy-két fontosabb dolog is e művi környezetben, az egyetemi élet eme szüntelenül burjánzó beltenyészetében.

Itt van például az a bűvös határ, amely elválasztja Brade-et, aki tizenegy éve tanársegéd, a következő, adjunktusi fokozattól, melyet legalább három éve meg kellett volna kapnia.

A lámpa zöldre váltott, és Brade automatikusan gázt adott.

Ennek a határnak két varázsige állt a sorompóján: a "véglegesítés" és a "létbiztonság". Egy tanársegédet akármikor, bármi okból vagy akár ok nélkül is elbocsájthatnak. Elég, ha nem hosszabbítják meg a szerződést. Ilyen egyszerű. Az adjunktusnak ezzel szemben csak alapos okból lehet felmondani; és ilyen ok kevés van. Élete hátralevő részében biztonságban érezheti magát. Márpedig ez a határ, a mai szerencsétlenség fényében egyszerűen átléphetetlennek látszott, olyan messzeségbe került tőle.

Összepréselte az ajkát, és befordult az utcájukba. A kerti platánok ágai között messziről meglátta a ház jólismert fényeit.

Doris persze csak az előmenetele miatt fog aggódni. Brade gondolatban máris azt bizonygatta, hogy a törtétekért őt semmiképp sem lehet felelőssé tenni. Bárcsak igaz lenne, gondolta.

*

Ahogy behajtott az udvarra, látta, hogy a nappali szoba egyik ablakán megmozdul a függöny: Doris már leste, mikor ér haza.

Felhívhattam volna, gondolta némi büntudattal Brade. Gyakran előfordult, hogy késett, nem nagy ügy, de mégis...

Az igazság az, hogy szerette volna, ha nem kell beszélnie Dorisszal. A fenébe is, mit mondjon neki?!

Kérjen bocsánatot, hogy nem telefonált? Közömbös dolgokról kezdjen fecsegni? Kérdezze meg, mi volt Ansonnal?

Mint egyszer régen, amikor egy tanszéki buli után fagyos hangulatban tartottak hazafelé, mert Brade a kellesténél talán több figyelmet szentelt az egyik diák feleségének, aki vonalaival és mély dekoltázsával szemlátomást férje esélyeit kívánta növelni. Akkor, belépve az ajtón, Brade kétségbeesetten elbődült: – A csibész életbe, erre inni kell!

Ez bejött. Doris többé nem hozta szóba a dolgot. Se aznap este, se másnap, se később.

Próbálja meg újból?

De minden további töprengés fölösleges volt, mert Doris utat engedett neki, és máris rákezdte.

– Tudom, már hallottam róla. Iszonyú!

Doris csaknem ugyanolyan magas volt, mint ő. Kissé sötétebb tónusú arcbőrén nyoma sem volt azoknak az apró ráncocskáknak, melyek nála a szem körül és a száj szögletében már az öregedés előhírnökei voltak; bőre éppoly selymes volt, mint az egyetemi időkben, amikor megismerkedtek. Csupán a vonásai lettek valamivel határozottabbak; keményebbek, feszesebbek.

– Hallottad? – bámult rá értetlenül Brade. Kitől? Csak azt ne mondd, hogy bemondta a tévé! – Hülye kérdés volt, ő is tudta.

Doris becsukta az ajtó. – A titkárnő telefonált – mondta.

– Jean Makris?

– Igen. Elmondta, mi történt. Hogy Ralph meghalt, hogy valószínűleg később jössz, és biztosan nem lesz étvágyad. Úgy mondta, mint aki fölöttébb aggódik, megkapod-e azt a szerető és megértő gondoskodást, amire most szükséged van. Talán azt beszélik, hogy én ilyen tekintetben nem vagyok mintafeleség?

Brade eleresztette füle mellett az iróniát.

– Ne törődj vele, Doris! Jean már csak ilyen.

Bement a nappaliba, lehuppant az egyik fotelba, kabátját hanyagul a szék karfájára vetette. Más körülmények között Brade szinte kényszeresen rendszerető volt (ő maga szükségszerű szakmai ártalomnak tartotta ezt a szokását, Doris viszont az anyai zsarnokság utóhatásának tulajdonította).

– Ginny már lefeküdt? – kérdezte.

– Igen, persze.

– Ő még nem tudja, ugye?

– Még nem. – Fogta Brade kabátját, és kiment az előszobába, hogy beakassza a szekrénybe. Kissé fojtott hangon szólt vissza: – Kérsz valamit?

– Mit?

– Enni.

– Nem. Gondolni se tudok ételre. Legalábbis egyelőre.

– De biztosan szívesen innál egy kortyot. – Ez inkább felszólítás volt, semmint kérdés.

És Brade, pedig nem szokott inni, ezúttal nem tiltakozott. (Hirtelenjében azt kívánta, bárcsak ne kellett volna Ginnynek ilyen korán lefeküdnie. Legalább meglett volna az az illúziója, hogy minden olyan, mint máskor.)

Doris a beépített faliszekrényhez lépett, ahol szerény italkészletüket tartották.

Brade az asszony mozdulatait figyelte, s közben az élet visszásságain töprengett. Mióta összeházasodtak, a világ az atombomba árnyékában él. Gyermekkorában a családot a gazdasági válság sújtotta. Vajon egész életét egy pusztulásra ítélt világban éli le, csak nem veszi észre, mert nem ismer mást?

Doris közben jégért és szódáért ment a konyhába, de csakhamar visszatért, mindkét kezében egy-egy pohárral. Leült egy párnára, szorosán Brade fotelja mellé, és rávetette távoluló, nagy barna szemeit. Ez rajta a legszebb, gondolta Brade, a szeme.

– Tulajdonképpen hogy történt? – kérdezte. – Csak azt tudom, hogy valami baleset volt.

Egyhajtásra kiitta a pohár felét. Köhögött, de máris sokkal jobban érezte magát.

– Feltehetően összekeverte a nátriumcianidot a nátriumacetáttal.

Szavaihoz nem fűzött magyarázatot. Doris nem volt vegyész, de végül is jó ideje együtt éltek, és az asszony ismerte a fontosabb kémiai szakkifejezéseket.

– Ó! – állta az éles fényben még hegyesebbnek tűnt. – Mindez persze nagyon szomorú, Lou, de téged, ugye, nem terhel semmilyen felelősség?

Brade a poharába meredt. – Nem, semmi. – Azután kívártatva megkérdezte: – Mit szolt Cap? Gondolom, dühös volt?

– Nem is találkoztam vele – legyintett Doris. – Be se jött. Kint beszét Ginnyvel.

– Biztosan szétvetette a méreg.

– Ne törődj most vele! – mondta Doris. – És mit szolt Littleby professzor?

– Semmit, drágám. Bent sem volt.

– Ami késik, nem múlik. Legkésőbb szombat este találkozunk. Brade homlokráncolva meredt a semmibe.

– Tehát szerinted menjünk el?

– Feltétlenül elmegyünk. Mint mindig. Istenem, Lou, tudom, mennyire lesújtott ez az ügy, de azért még nem kell gyászt viselnünk – mondta kissé szemrehányóan. – Végtére is ez a kölyök mindenkire csak bajt hozott.

– De Doris...

– Otto Ranke is megmondta, amikor átvetted tőle Ralphot.

– Nem hinném, hogy Ranke ilyesmire gondolt volna – mondta kimérten Brade.

Ralph Neufeld először Rankéhoz jelentkezett doktorjelöltnek. A diákok a kar oktatói közül rendszerint azt választották, akinek számukra a legérdekesebb kutatási területe volt. Vagy aki a legtöbb ösztöndíj fölött rendelkezett.

És Neufeld választása Rankéra esett.

Ranke azonban szerencsétlen választásnak bizonyult. Egy tanár, még ha később megbánná is, többnyire kitart diákja mellett, és kötelességének tekintti, hogy segítse mindvégig, akár leteszi a doktorátust, akár beletörik a bicskája a dologba.

Otto Ranke professzor nem tartotta magát ehhez az íratlan szabályhoz. Ha valakit nem szívelt, egyszerűen elkergette.

A fizikai kémia területén a tanszéken ez a köpcös, erősen kopaszodó, ősz hajú férfi volt "a" professzor; számtalan díj és kitüntetés birtokosa. Ráadásul egy majdani Nobel-díj várományosa.

Ranke mogorva és szókimondó öregember hírében állt, bár Brade-nek gyakran az volt a gyanúja, hogy epés megjegyzései és dühkitörései mögött mindig valamilyen meghatározott szándék húzódik. Persze a fékezhetetlen zsenit könnyű eljátszani, és különösen azoknak ajánlatos ez a szerep, akik titkon kételkednek önnön zsenialitásukban.

Mindenesetre Neufeld, aki összeférhetetlenségével csaknem mindenkit magára haragított, röpke egy hónap elteltével összekülönbözött hasonlóképpen nehéz természetű professzorával. A szakítás után rögtön Brade-hez fordult, mondván, hogy át akar jönni hozzá.

Brade nem sokkal ez után, egy alkalmas pillanatban kifaggatta a fiatalemberről Rankét.

– Lehetetlen fickó! – fortyant fel az öreg. – Képtelenség együtt dolgozni veled. Lépten-nyomon csak baj van veled.

– Veled se lehet leányálom együtt dolgozni, Ottó! – mosolygott Brade.

– Ennek ehhez semmi köze – vágott vissza Ranke. – Még August Winfielddel is összeverekedett, szó szerint ökölrel támadt rá.

– De hát miért?

– Csak úgy, egyszerűen csak úgy. Winfield azt a lombikot akarta használni, amit Neufeld nem sokkal korábban kipucolt. Még soha semmi bajom nem volt Winfielddel – igazán szépreményű ifjú. És nem szeretném, ha egy pszichopata szétzilálná a munkacsoportomat. Ha átveszed, Lou, rengeteg bajod lesz veled.

Brade azonban nem hallgatott rá. Kezdetben Neufeld külön laboratóriumban dolgozott. Brade óvatosan és tartózkodóan viselkedett vele. Várakozó álláspontra helyezkedett. Jól tudta, hogy szóbeszéd tárgya: mindig sikerül magához vennie a nehéz természetű diákokat, akiket a többi tanár igyekszik lerázni, és voltaképpen még büszke is erre.

Olykor szinte el is felejtette, hogy azért kell beérnie ezekkel a lehetetlen alakokkal, mert mindig neki volt a legkisebb ösztöndíjkerete.

Ennek ellenére egyik-másik diákjából elsőrangú szakember vált. Spencer James például, Brade mintadiákja ma a Manning-Vegyiművek alkalmazottja, és sikert sikerre halmoz, nem úgy, mint Ranke készséges és simulékony fejbólintójánosai.

Többszöri nekifutás után Neufeld kezdett magára találni, és a legjobb úton volt, hogy mintadiák legyen belőle. Az utóbbi időben figyelemre méltó, mi több, rendkívül biztató eredményeket ért el, és a következő fél év során minden jel szerint képes lett volna rá, hogy Brade segítségével kiváló doktori disszertációt írjon.

Brade, akiben Doris megjegyzése indította el az iménti gondolatsort, csakhamar felocsúdott ábrándozásából. Nincs disszertáció; cián viszont van.

– Ha meggondolom, minden okom megvan rá – szötte tovább a gondolat fonalát –, hogy gyászt viseljek. Ralph Neufeld matematikai lángész volt –, sokkal jobb nálam. Írhattunk volna egy tanulmányt a *Journal of Chemical Physics* számára, egy szép, kerek, magasröptű matematikai dolgozatot; Littleby kapkodhatta volna a fejét.

– Fejezze be valaki más a disszertációt! – mondta kurtán Doris.

– Talán ezt az új diákot, Simpsonsot, rábeszélhetném, hogy vegye fel Rankénál a kinetikát, de kétlem,

hogy bírná cérnával. Arról nem is beszélve, hogy Simpson hiába fejezné be Ralph munkáját, a doktorátushoz ez kevés, márpedig felelős vagyok azért, hogy ledoktoráljon.

– De magadért is felelős vagy, Lou! És a családotért – ezt ne feledd!

Brade szórakozottan nézegette a pohár alján lotyogó italt. Valahogy Doris tudtára kellene adnia...

Figyelmét azonban elterelte valami neszezés; az emelet szőnyegpadlóján meztelen lábak lopakodtak.

– Papa?! Megjöttél, papuska? – hallatszott egy csengő hang. Doris nyomban a lépcsőnél termett.

– Virginia! – hangjában harag bujkált.

– Beszélni szeretnék vele – avatkozott közbe Brade.

– Cap Anson küldött neked néhány fejezetet a könyvéből – válaszolt a lány helyett Doris. – Ez minden, amit mondani akar neked.

– Jó, jó, azért beszélek vele. – Brade fölment a lépcsőn. – Mi újság, Ginny?

Ginny nemsokára betölti a tizenkettőt. Lehajolt és a karjába vette.

– Hallottam, hogy hazajöttél – mondta Ginny – de aztán hiába vártam, hogy feljössz jó éjszakát kívánni. Mama ragaszkodott hozzá, hogy vacsora után azonnal lefeküdjek. Csak kinéztem, itt vagy-e.

– Örülök neki.

– Papa, mondani akarok valamit!

Még néhány év, és Ginny olyan magas lesz, mint az anyja. Ugyanaz a selymes, sötétbarna haj, ugyanaz a távol ülő, barna szempár. Csak a bőre olyan fehér, mint az övé.

- Épp odakint voltam – mondta Ginny –, amikor megérkezett Cap Anson. Pontosan ötkor.
- (Brade önkéntelenül elnevette magát. Jól ismerte az öregúr rögeszmés pontosságát, és szégyellte, amiért felültette. De ezúttal nem ő volt a hibás; tényleg nem tehetett róla.)
- Igen – folytatta Ginny –, aztán átadott egy borítékot, és azt mondta, adjam oda, ha hazajössz.
- És nagyon mérges volt, igaz?
- Hát... nem is tudom, inkább rideg volt. Nem is mosolygott, vagy ilyesmi.
- Nálad van a boríték?
- Mindjárt hozom! – Elrohant, de nyomban ott termett, kezében a nagyalakú, vastag borítékkal. – Itt van.
- Köszönöm, Ginny! És most legjobb lesz, ha visszabújsz az ágyba. És csukd be az ajtót!
- Jó – mondta a lány, miközben a bal csuklóján díszelgő ragtapaszt piszkálta. – Négyszemközt akarsz beszélni a mamával?
- Nem akarunk zavarni: neked is jobb volna, ha becsuknád.
- Ahogy fölegyenesedett, halkán megroppant a térdé. Hóna alatt Cap Anson kéziratával vissza akart vonulni, de Ginny tágranyílt, ragyogó szemei nem eresztették.
- Valami baj van az egyetemen, papa? Brade feszengett. Csak nem hallgatózott?
- Miért kérdezed?
- A kislány feltűnően nyugtalan és izgatott volt.
- Littleby professzor kirúgott? Brade hirtelen nem kapott levegőt.
- Ez igazán buta kérdés volt! – csattant fel, amikor felocsúdott. – Most pedig tűnés a szobába! Apádat nem rúghatja ki senki. Úgy, és most indíts!
- Ginny visszament a szobába. Behúzta az ajtót, de azért hagyott rajta egy rést, mire Brade odalépett, és becsukta.
- Egy hangot se halljak, megértteted?
- Majd szétvetette a düh, ahogy lefelé trappolt a lépcsőn. De miért haragszik Ginnyre? Inkább vigasztalnia kellett volna. Meg kellett volna nyugtatnia. Ha megérezte szülei bizonytalanságát, és ebből rá is átragadt valami, akkor ebben ők, a szülők a vétkesek.
- Elhatározta, hogy nem lesz tapintatos, nem köntörfalaz. Kíméletlenül elmond Dorisnak mindent. Hadd tudja meg, gondolta böszén.
- A dologban az a legrosszabb – fogott hozzá elszántan –, hogy Ralph Neufeld halála nem baleset volt.
- Doris szemlátomást megrémült.
- Azt akarod mondani, hogy szándékosan tette? Hogy öngyilkos lett?

– Nem. Ahhoz nem kellett volna belefognia egy bonyolult kísérletbe. Nem. Valaki más ölte meg. Meggyilkolták.

3.

Doris Brade elképedten meredt férjére, aztán haragos nevetésben tört ki.
– Neked elment az eszed, Lou! – Majd a folytatást lenyelve, tágranyílt szemmel kérdezte: – Kint volt a rendőrség? Ők mondták?

– Persze, hogy kint volt a rendőrség. Ralph nem természetes halállal halt meg. De ezt nem a rendőrök mondták. Ők azt hiszik, baleset volt.

– Akkor az lesz a legjobb, ha rájuk hagyod.

– Még nem tudnak mindent, Doris. Végül is nem vegyészek.

– Ennek meg mi köze hozzá?

Brade az ujjait mustrálgatta, aztán áthajolt az asztalon, és leoltotta a lámpát. Fejfájás gyötörte; a konyhából beszűrődő halvány fény sokkal kellemesebb volt.

– Lehetséges, hogy a nátriumacetát és a nátriumcianid egyforma üvegben volt, és Ralphnak nem tűnt fel, hogy a rossz üveghez nyúlt. Mondom, ez lehetséges. De később észre kellett volna vennie.

– Hogyan?

– Ha egyszer kipróbálnád, rögtön tudnád, mire gondolok. A nyomozó egyszerűen két fehér kristályt látott, és beírte ennyivél. Csakhogy ez nem minden. Én azonban, ki tudja miért, nem szóltam, hogy nézze meg őket közelebbről. Ugyanis a két anyag korántsem egyforma. A nátriumacetát például jobban magába szívja a légnedvességet, következésképpen a kristályok kissé összecsomósodnak. Egy vegyész, aki gyakran mér ki acetátot, bekötött szemmel is észrevette volna, hogy valami nincs rendben.

Volt valami merev és fenyegető Doris testtartásában, ahogy ott feküdt vele szemben a heverőn. Csupán két keze fehérlett a félhomályban.

– Szóltál erről valakinek? – kérdezte.

– Nem.

– Én már azon se csodálkoztam volna, ha szólsz. Amúgy is furcsa szerzet vagy, de ez már több mint furcsa. Alighanem elment az eszed.

– Hogyhogy?

– Na, ide figyelj! Littleby jószereivel megígérte, hogy idén véglegesít. Ezt te magad mondtad.

– Nem egészen így mondtam, Doris. Littleby csupán annyit mondott, tizenegy év várakozás éppen elég. Ahogy ezt a kócerájt ismerem, ez éppúgy jelentheti, hogy küszöbön áll az elbocsájtásom – azaz kirúg,

ahogy Ginny mondta. Ginny ugyanis azt hitte, gondolom, te is hallottad, hogy ki vagyok rúgva.

– Hallottam – mondta szenvtelenül Doris.

– Egyáltalán, hogy jut ilyesmi az eszébe?

– Nyilván hallotta, amikor erről beszéltünk. Végtére is nem süket, és elég nagy ahhoz, hogy megértse, amit hall.

– Szerinted helyes, ha megfosztjuk a biztonságérzetétől?

– Mindenesetre nem rosszabb egy csalóka biztonságnál. De nem erről beszéltünk, Lou. A kinevezéssel kellene törődnöd.

– Gyilkosság történt, Doris – mondta határozottan Brade, anélkül, hogy felemelte volna a hangját. – Erről van szó.

– Az előléptetésedről van szó, Lou. Littlebynek kapóra jön, hogy megmérgezték az egyik diákokat; kiváló ürügy, hogy elodázza a kinevezésedet. És ha nem maradsz nyugton, gyilkosságról fecsegsz, és mindenáron botrányt akarsz, mérget vehetsz rá, hogy végleg pont kerül az ügyedre.

– Ez nem áll szándékomban – kezdte Brade, de Doris félbeszakította.

– Tudom. Lehetőleg mindent titokban akarsz tartani, hogy aztán egyszer csak valami egészen gyerekes és nevetséges tette szánd el magad, mert – úgymond – kötelességednek erezd – az egyetemmel, a társadalommal, vagy tudom is én mivel szemben. Csak a családdra nem gondolsz. – Ezt nem gondold komolyan, Doris – mondta Brade. Ma este különösen nem volt ínyére az efféle hegyi beszéd. – Ha az egyetemen egy gyilkos szaladgál, ezt a tényt nem hagyhatom egyszerűen figyelmen kívül. Egy vegyi labor túl veszélyes hely ahhoz, hogy szabadon garázdálkodhasson benne valami gyilkos. A cianid csupán egy a sok halálos mérge közül, de ha az illetőnek másodszer is eszébe jutna ölni, száz, mi több, ezer hasonlót talál. Lehetetlen kiküszöbölni minden veszélyt, akármilyen óvatos is az ember. Az talán nem kötelességem a családommal szemben, hogy megvédjem magam? Hátha én vagyok a következő áldozat.

– Miért éppen te?

– Miért ne? Miért épp Ralph? És miért ne én?

– Gyűjtsd már fel a lámpát! – Doris indulatos mozdulattal maga nyúlt a kapcsolóhoz. – Megőrjíted az embert! Nem is volt gyilkosság. Az az idióta Ralphod egyszerűen nem vette észre, hogy tévedésből cianid került a kezébe. Ez tény, és tények ellen nem lehet szavakkal hadakozni. Szórakozott volt és figyelmetlen. Könnyű azt mondani, hogy egy vegyész sohasem keverné össze a kettőt, csakhogy az ember nem gép, nem automata. Elfelejtetted, hogy néha egy vegyész is lehet figyelmetlen, fáradt, vagy máson jár az esze, vagy éppen dühös valamiért. Akárhányszor elkövethet hibát; a legképtelenebb hibát is elkövetheti. És Ralph pontosan ezt tette.

Brade a fejét rázta. Zavarta a fény, de nem oltotta el a lámpát.

– Sajnos tárgyi bizonyíték is van. – Brade lassan és megfontoltan beszélt, hogy Doris megértse. – Ralph módszeresen dolgozott; mindig gondosan előkészítette a szükséges anyagokat, nehogy félbe kelljen szakítania a kísérletet csak azért, mert valami éppen nincs a kezeügyében. Erre mindig is nagy gondot fordított. Így például előre bekészített két tízgrammos nátriumacetátadagot tíz Erlenmeyer-lombikba, ami egy egész kísérletsorozathoz elegendő.

Amikor a nyomozó elment, megnéztem Ralph fiókjait, és még hét Erlenmeyer-lombikot találtam. Látszólag nátriumacetát volt bennük, de a biztonság kedvéért – csak a külsőre nem hagyatkozhat az ember – ezüstnitrát-oldattal ellenőriztem. Ha cianid lett volna bennük, akármilyen kis mennyiségben, már a legelső csepp nitrátoldat hatására fehér ezüstcianid csapódik ki. De semmi ilyesmi nem történt.

Azután megtaláltam azt a lombikot, amelyet Ralph az utolsó kísérleténél használt. Ott állt a vegyifülkében, közvetlenül a kísérleti berendezés mögött. Néhány kristály a lombik falára tapadt, ami természetes, hisz nem a hozzáadott acetát mennyisége szabja meg a reakció sebességét. Oldatot készítettem belőle, ezüstnitrátot adtam hozzá – és a csapadék megjelent.

A por persze közönséges konyhasó, nátriumklorid, vagy akármilyen hasonló anyag is lehetett. Az ezüstklorid is fehér csapadék formájában jelentkezik, csakhogy rázás hatására *nem* oldódik fel újból.

Az ezüstcianid viszont igen, ez a csapadék pedig feloldódott. Még szerencse, hogy Doheny nem ért hozzá, úgyhogy nem kérdezősködött tovább.

– Doheny?

– A detektív.

– Vagy úgy! Leszel szíves megmagyarázni, mit jelent ez az egész történet az Erlenmeyer-lombikokkal és az ezüstnitráttal?

– Ugyan, drágám, hát nem világos? Ralph tíz lombikot készített elő a kísérlethez. Kettőt felhasznált közülük: az egyiket tegnapelőtt, a másikat tegnap. Nem is volt velük semmi baj. De a harmadik megölte. A maradék hét megint teljesen ártalmatlan volt. Ha Ralph összekeverte volna a nátriumcianidot a nátriumacetáttal – tegyük fel, ideges volt, nem figyelt oda, nem tudta, mit csinál – akkor *minden* lombikba cianidot tett volna. Ki az az agyalágyult, aki először cianiddal megtölt egy lombikot, aztán visszamegy a polchoz, alvajáróként fogja az acetátot, és azzal tölti meg a többi. És az is ki van zárva, hogy kilencet megtölt acetáttal, azután fogja a cianidot, és megtölti vele – tévedésből – a tizediket. Ilyen nincs.

Doris a homlokát ráncolta.

– Talán a cianiddal kezdte, és később észrevette a tévedését.

– Akkor biztosan kiönti, és elmosza azt az egyet.
– Talán nemcsak az egyikbe tett cianidot, talán mind a tízbe – és az egyiket elfelejtette kiüríteni.

– Ez már egyszerre két végzetes és valószínűtlen tévedés. Először összecseréli a cianidot az acetáttal, aztán elfelejteti kiüríteni a cianidos lombikot. Az isten szerelmére, a cianid nem játékszer; egy vegyész, aki gyakorta használja ezeket az anyagokat, nem csinál ilyet. Egy vegyész egyszerűen *nem lehet* ennyire figyelmetlen. Ilyen nincs! És Ralph mindig nagyon gondos volt.

Doris hallgatott, és Brade hasztalan próbált szabadulni baljós gondolataitól. Látszólag értelmetlen apróság, amelyből beláthatatlan dolgok következnek, és mégis, a tudományos kutatómunka gyakorlatában mindennapos. Vajon miért retten vissza tőle, hogy emberekre vonatkoztassa azt a logikai rendszert, amelyet képletekre és atomokra minden további nélkül alkalmazott? Talán azért, mert most másfélék a végkövetkeztetések?

– A végkövetkeztetés tehát az – folytatta –, hogy valaki szándékosan cserélte ki az egyik lombikban a cianidot acetátra.

– De miért? – kérdezte Doris.

– Hogy megölje Ralphot.

– De miért?

– Sejtelmem sincs. Nem tudok semmit a magánéletéről; honnan tudhatnám, mi volt az indíték? Hovatovább másfél éve, hogy együtt dolgozunk, és jóformán semmit nem tudok róla.

– Talán bizony ezért is lelkiismeretfurdalásod van? Ugyan mit tudott rólad Cap Anson, amikor együtt dolgoztatok?

Brade önkéntelenül is elmosolyodott. Mióta az eszébe jutja, a professzort mindenki "Cap"-nak hívta, de senki sem tudta, miért. Brade mintha emlékezett volna egy Cap Anson nevű baseball-játékosra; talán ezért. Anson szerint minden perc, amit a laboron kívül tölt, felesleges időpocsékolás, minden beszéd, ami nem a kutatással kapcsolatos, üres fecsegés vagy értelmetlen bájcsevely. Diákjaira pedig úgy tekintett, mint saját énjének toldalékaira, mint meghosszabított karjaira, agyának melléktekervényeire.

– Cap különleges eset – mondta.

– Most épp nem bánám, ha jobban hasonlítanál rá – vágott vissza Doris. – Cap legnagyobb erénye, ahogy mondani szoktak, hogy pontosan addig megy el, ameddig a tények engedik. Te ezzel szemben túlteszed magad a tényeken. Egész elméleted abból a feltevésből indul ki, hogy Ralph mind a tíz lombikba egyszerre tette bele az acetátot. De honnan veszed ezt? Még ha máskor mindig így csinálta is – honnan tudod, hogy nem épp ez az eset volt-e a kivétel a szabály alól? Na persze, mondhatod

azt, hogy Ralph mindig kínosan gondos volt, a módszeresség mintaképe meg minden, és hogy mindig mindent így és nem másként csinált. Csakhogy, Lou, az ember nem gép. Ha bekészített is egy csomó lombikot a szekrénybe, lehet, hogy valamilyen általunk ismetretlen okból még egyet akart tölteni. Talán az egyik kiborult, vagy eltörött, vagy észrevette, hogy csak kilencet készített elő. Ha viszont utólag még egy lombikot használt, csak egyetlen egyet, akkor nagyon is elképzelhető, hogy ebbe az egybe tévedésből cianidot tett acetát helyett.

Brade fáradtan bólintott.

– Elképzelhető, esetleg, talán. Minden lehet. De ha nyakatekert lehetőségek kiagyalása helyett ahhoz tartjuk magunkat, ami a legvalószínűbb, akkor nem marad más, csak a gyilkosság.

– Ezt ki ne ejtsd még egyszer a szádon, Lou! – mondta fojtott hangon Doris. – Nekem édesmindegy, hogy gyilkosság volt-e, vagy sem. Nem akarom, hogy botrányt csinálj! Nem teheted kockára a kinevezésedet. Hát nem érted?

Váratlanul megszólalt a telefon. Doris, aki közvetlenül mellette ült, felvette. Aztán felnézett Bradere, és kezével letakarta a kagylót.

– Littleby.

– Mi a fene! – suttogta meglepve Brade.

– Nyugi! – intette Doris, ujját figyelmeztetően az ajkára téve. Brade átvette a kagylót.

– Halló, Littleby professzor?

A hang hallatán a legapróbb részletekig megjelentek előtte Littleby széles, lágy vonásai, az arc üde, pirosposzsgás színét csak még inkább kiemelő gyér, ősz fűrtök, a kerek, tokában folytatódó áll, a krumpliorr, a porcelánkéek szempár.

– Halló, Brade! – kezdte a tanszékvezető. – Szörnyű eset. Épp most értesültem róla.

– Igen, uram, nagyon szomorú.

– Persze nem sokat tudok a fiúról. Ha jól emlékszem, bizonyos fenntartások voltak, hogy doktorira engedjük-e –, de ez ugyebár most nem lényeges. Persze az egyéniség nagyon is fontos, és én mindig mondtam, hogy a labormunkában szoros összefüggés van bizonyos személyiségjegyek és a balesetek gyakorisága között. Egy pszichiáter bizonyára fantasztikusabbnál fantasztikusabb elméleteket gyárthat ebből, én azonban beérem a ténymegállapítással. Mellesleg be tudna ugrani hozzám reggel, az órája előtt?

– Természetesen. Szabad kérdeznem, uram, miről van szó?

– Csak néhány kérdés ezzel az ügygel összefüggésben. Ha jól tudom, kilenckor van előadása.

– Igen, uram.

– Nos, akkor félre ott lehet nálam. És ne vegye nagyon a szívére! Szörnyű eset, Brade. Igazán szörnyű. – Azzal letette a kagylót.
– Látni akar? – kérdezte Doris. – Miért?
– Nem árulta el. – Felemelte régesrég kiürült poharát. – Kedve lett volna újra megtölteni, de aztán visszatette az asztalra. – Azt hiszem, ideje volna enni valamit. Vagy te már ettél? – Nem – felelte kurtán Doris.

*

Szó nélkül ették a salátát. Brade hálás volt a csöndért.
– Szeretném, ha tudnád, Lou... – mondta végül Doris.
– Igen?
– ...hogymé várok tovább. Még idén meg kell kapnod a kinevezést. Ha most is elpuskázod, végeztünk. Elég sokáig vártam, Lou, és évről évre, ha eljött a június, rettegtem, hogy meghosszabbítják-e a szerződést. Nem akarok több ilyen júniust.
– Csak nem gondolod komolyan, hogy nem hosszabítják meg?
– Gondolni sem akarok rá. Elegem van a lehetőségek mérlegeléséből, bizonyosságot akarok. Ha kineveznek adjunktusnak, a szerződést automatikusan mindig meghosszabbítják. A véglegesítés azt jelenti, hogy a hosszabbítás automatikusan történik, igaz?
– Igen. Hacsak nincs valami rendkívüli.
– Ertem. Szóval nem akarok több ilyen júniust. Azt akarom, hogy ne kelljen többé a "pénzügyi évvel" törődnöm. Azt akarom, hogy véglegesítsenek.
– Csakhogy ezt én nem tudom neked garantálni, Doris – mondta szelíden Brade.
– Ha Littlebynek vagy bárki másnak gyilkosságról és hasonló örülségekről kezdesz beszélni, akkor máris garantáltad az ellenkezőjét. És ha megteszed, Lou... ha megteszed... – Szaporán pislogott, mint aki a könnyeivel küszködik. – Ó, Lou, nem bírom tovább!
Brade tudta, mit érez az asszony. Hisz ő ugyanúgy gyötrődött. Minden erőfeszítést és bizakodást kimostak belőlük az évek, a válság évei – mert tehetetlenül nézték, ahogy szüleiket elemészti a gond, és nem értették, mi történik körülöttük.
Mindketten ebbe az "előléptetésbe" kapaszkodtak, a "véglegesítéstől" remélték, hogy megszabadulhatnak ezektől az emlékektől. De mit tehet ő?
Villájával lassan és akkurátusan kettészelt egy salátalevelet, félbevágta, aztán a két felet még egyszer félbevágta.
– Nem hagyhatom annyiban. Ha csakugyan gyilkosság volt, a rendőrség előbb-utóbb úgyis rájön.
– Akkor rájön. Neked semmi közöd hozzá.

- Hogyhogy semmi közöm hozzá? – Felállt. – Készíték magamnak még egy italt.
- Jó.
- Gondolkodtál azon, ki lehet a gyilkos? – kérdezte sután kevergetve az italt.
- Nem. És nem is akarok.
- Gondolkozz csak! – A pohara fölött Dorisra nézett, és bár nehezeére esett, a szemébe kellett mondania.
- A gyilkos ért a kémiához. Aki nem dolgozott laboratóriumban, sohase merne belekontárkodni egy kísérletbe. Nem venné magának a bátorságot, hogy cianidot csempésszen egy lombikba. Bizonyára egyszerűbb eszközhöz folyamodna: pisztolyt használna vagy kést, vagy valahonnan a mélybe lökné áldozatát.
- Most tehát ráadásul azt állítod, hogy a gyilkos a tanszéken dolgozik?
- Nem tudok másra gondolni. Valahogy be kellett jutnia a laborba, és az egyik lombikban ki kellett cserélnie az acetátot cianiddal. Nyilván nem akkor tette, amikor Ralph is ott volt. Először is Ralph betegesen bizalmatlan fickó volt, aki senkinek nem engedte volna meg, hogy az ő felszerelésével babráljon; tulajdonképpen Rankéval is ezen különbözött össze. A csere tehát csakis Ralph távollétében történhetett. Csakhogy Ralph mindig bezárta a labort, ha kiment – még akkor is, ha csak átszaladt a könyvtárba, hogy valaminek utánanézzon. Ennek gyakran tanúja voltam. A gyilkosnak tehát saját kulcsa volt.
- Istenem, ezek a következtetések! Az, hogy többször láttad, még nem jelenti, hogy mindig bezárta az ajtót. Talán néha mégis elfelejtette. De tegyük fel, hogy ez sohase fordult elő, egy zárat nemcsak kulccsal lehet kinyitni.
- Nem mondom, számításba vehetjük ezt a lehetőséget is. De inkább maradjunk a legkézenfekvőbb magyarázatnál. A rendőrség is ezt fogja tenni. Olyasvalakit fog keresni, akinek kulcsa van; aki ismerte Ralph kísérleteit, aki tudta, hol tartja az acetátot, a lombikjait és a többi. És ne felejtjük el, csak az egyik lombik tartalmát cserélte ki.
- Miért? – kérdezte Doris, aki végre kapisgálni kezdte a dolgot.
- Mert a gyilkos ismerte Ralph kényszeres rendszerétét. Tudnia kellett, hogy Ralph mindig a bal oldali lombikot használja, és naponta csak egy kísérletet végez. Vagyis a méreggel töltött lombikra csütörtöki napon kerül sor – tehát olyankor, amikor egyedül van, mert kollegája az előadóteremben ül. És a maradék cianid nem sodor veszélybe mást. Tehát a gyilkos minden szükséges körülménnyel tisztában volt.
- Hova akarsz kilyukadni, Lou?
- Oda, hogy a rendőrség is ugyanezeket a körül-

ményeket fogja mérlegelni, és azt az embert fogja keresni, akire mindez ráillik.

– És ki az?

– Na ki? Mit gondolsz, miért vigyáztam olyan kínosan, nehogy bármit is kikotyogjak a rendőrségnek? – Brade belekortyolt az italba, aztán egyhajtásra kiitta. – Én, drágám – krákogta. – Én. Én vagyok az, akire mindez ráillik. Csak én jöhetek szóba, mint gyanúsított.

4.

Amikor másnap reggel bement az egyetemre, az út hosszabbnak tűnt, mint előző este hazafelé. Lefekvés előtt még egy harmadik, majd egy negyedik pohárral is felhajtott, de az alkohol nem derítette jobb kedvre.

Doris végig baljós hallgatásba burkolózkodott, és műsorzárásig ült a tévé előtt. Brade kivette a borítékból Cap Anson kéziratát, hogy átfussa, de hiába akart kedvében járni az öregnek, a betűk eszeveszett táncot jártak a szeme előtt, és miután ötödször fogott neki az első bekezdésnek, feladta. Egyikük sem aludt jól. Ginny nyüzött, riadt arccal indult iskolába. A gyerekek, Brade ezt régóta tudta, láthatatlan antennáikkal csalhatatlanul felfogják a felnőttek hangulat- és kedélyváltozásait.

Nem mintha Dorist vagy önmagát hibáztatná mindezért. A körülmények hálóján akadtak fenn, azon a hálón, amelyben az egész emberiség vergődik.

Még be sem fejezte a kísérleteket Cap felügyelete mellett készülődő disszertációjához, amikor az egyetem óraadói állást kínált neki. Ilyen mennyei ajándéokra legmerészebb álmaiban sem számított. Az ipar kihívásai és létbizonytalansága egyáltalán nem volt az ínyére. Nem tudott könyökölni, még az ösztöndíjakért folytatott versenyfutástól is távoltartotta magát. Nyugalmas, biztos állásra vágyott. Kockázatmentes biztonság – ez volt a jelszava.

Ebben az időben vette el Dorist. Mindketten egyet akartak: biztos, gondtalan jövőt. Az üstökös-pályáról, a lehetséges bukást elkerülendő, lemondtak a biztonság javára.

Tanszéki állás egy jóhírű egyetemen – nem kevés. Jöhet gazdasági válság, átmenetileg még a béreket is megkurtíthatják, az egyetem dolgozói minden csapást túlélnek. S ha öreg napjaira nyugdíjba vonul mint tiszteletbeli professzor, kapja a nyugdíj mellé a fele fizetését egészen addig, amíg utoljára alá nem írja a jelenléti ívet, és fáradt professzorkéntetét végre a mennyek nagy fekete falitáblájára emelheti. Múlt az idő, és Brade két évre rá már tanársegéd volt. Kutatásai érdekes, ámde némiképp félreeső területeken folytak. Témaválasztásában is igyekezett

kerülni minden feltűnést. És mert a pénz mindig oda folyt, ahol "valami történt", neki többnyire épphogy csak csurrant-cseppent. A remélt előléptetés pedig egyre késett.

Nagyon jól meg tudta érteni Dorist. Évről évre, s ennek immár tizenhét esztendeje, kézhez kapja a fehér papírost – nem a pirosat, mindig a fehérét –, mely munkaviszonyának meghosszabbítását jelentette. Újabb egy évre.

Természetes, hogy Doris a véglegesítést várta.

Hiába próbálta magyarázni, hogy a "véglegesítés" üres szó csupán. Igaz ugyan, hogy egy adjunktust csak különleges okból és az Egyetemi Tanács (azaz a kollegák) szavazata alapján lehet kitenni, de ha akarják, felmondás nélkül is megszabadulhatnak tőle. Tapintatosan felszólítják, hogy önként távozzon, ha pedig nem hajlik a szóra, pokollá teszik az életét, és véglegesítés ide, véglegesítés oda, előbb-utóbb kiutálják.

Ám Doris hajthatatlan volt. Csak azt tudta, hogy férjét bármikor elbocsáthatják. A felmondáshoz nem kell különleges ok, nincs szükség a Tanács szavazatára.

Dorist szüntelenül a gazdasági válság réme gyötörte, és biztonságot akart. Ahogy én magam is, gondolta komoran Brade.

*

Bekanyarodott a kari parkolóba, és keresett egy szabad helyet. A fekete kőfal előtt adjunktustól felfelé minden tanárnak fenntartott parkolóhelye volt. Máskor nem gondolt rá, de ma ebben a tényben is világosan felfedezni vélte azt a bizonyos bűvös határvonalat.

Felment az intézet főbejáratához vezető falépcsőn. A közeli padról, mely a gyepet átszelő köves út mentén állt, két diák figyelte. Az egyik odasúgott valamit a másiknak, miközben tekintetükkel követték mozdulatait.

Brade behúzta a nyakát, és továbbment. Nem vette meg a reggeli újságokat; biztosan mindent megírtak.

De a fenébe is, azért még nem kell úgy bámulni! Talán ott van az arcán a halál bélyege? Vagy feliratot visel: "Vigyázat, mérég!"

Azon vette észre magát, hogy meggyorsítja lépteit, tudatosan visszafogta a tempót. Aztán a széles, kétszárnyú ajtón belépve balra fordult, és ez azt jelentette, hogy a nap rosszul kezdődött. Jobbra kellett volna mennie, a lifthez, mely felviszi negyedik emeleti dolgozószobájába.

Mégis balra indult, és belépett a KÉMIA TANSZÉK feliratú ajtón. Hirtelen ismét elemista diáknak érezte magát, akit a szigorú, két méter magas tanár a még magasabb igazgatóhoz küldött.

Órájára nézett. Nyolc száz; még volt tíz perce.

Jean Makris egy diákkal beszélt; alighogy Brade leült az egyik sarokban, kiküldte a fiút.

– A főnök mindjárt fogadja, tanár úr! – közölte ültéből felemelkedve a nő.
– Épp telefonál.

– Csak nyugodtan! – mondta Brade. – Korábban jöttem.

Jean az íróasztal mögül odalépett hozzá. Brade legszívesebben hátrébb húzódott volna, mert mint mindig, most is az volt az érzése, hogy a nő meg akarja igazítani a nyakkendőjét.

Jean Makrisnak keskeny arca és kiálló fogai voltak, és mindig gondterhelt képet vágott, holott valójában nem volt semmi gondja, erről Brade szentül meg volt győződve. Lelkiismeretes, szorgalmas lény volt, ügyesen le tudta rázni a nemkívánatos látogatókat, mindig idejében emlékeztette Brade-et a határidőkre és a megbeszélésekre, és mert az egyetem nem volt hajlandó külön titkárnőt adni mellé, Jean volt az, aki szabadidejében ellátta mellette a titkárnői teendőket is.

– Egész megijedtem – suttogta bizalmas hangon –, amikor tegnap felhívtott, tanár úr. El tudom képzelni, mit érzett.

– Csakugyan megrázott a dolog, Miss Makris.

– Remélem – mondta a nő, ha lehet, még bizalmasabb hangon –, nem lepődött meg a felesége, hogy később ért haza. Én igyekeztem megmagyarázni neki.

– Ez igazán kedves volt Magától, nagyon köszönöm!

– Gondoltam, amilyen pontos szokott lenni, még a felesége azt hinné, szóval tudja... esetleg nyugtalankodik, és azt hiszi... érti ugye?

Csak nem arra gondol, futott át Brade agyán a gondolat, hogy Doris esetleg félrelépéssel gyanúsíthatja. Megrökönyödve meredt a nőre. De Jean nyomban másra terelte a szót.

– Kellemtelen ügy, különösen, ha meggondolom, hogy a fiú önnél akart doktorálni.

– Igen, meglehetősen kínos.

– Nos, éppen ezért...

Miss Makris íróasztala felől halk zümmögés hallatszott. – Littleby professzor kéreti ... ha kijött, majd befejezem – intett utána sokatmondóan.

Brade az ajtóhoz lépve még látta, ahogy Jean megigazítja a blúzáját, mely alkalmasint legalább olyan szűzies volt, mint az alig észlelhető méretű keblek alatta.

Littleby professzor letette a telefont; arcán műmosoly ült. Talán ez a mosoly is valódi volt valamikor, gondolta magában Brade, de egy magas beosztású vezetőtől ugyebár mégsem lehet elvárni, hogy minden gesztusa őszinte emberi érzéseket tükrözzön. Biztosra kell mennie, ezért olajozott mechanizmusokat fejleszt ki magában, és ha a pillanat úgy

kívánja, bármikor arcára képes csalni egy mosolyt, függetlenül attól, valóban mosolyoghatnékja van-e.

– Jó reggelt, Littleby professzor! – mondta Brade, saját műmosolya mögé bújva.

Littleby bólintott, megdörzsölte a fülét, majd így szólt:

– Szörnyű eset, igazán szörnyű.

Simára borotvált, széles, pirosposzsgás arca a pillanathoz illő, gondterhelt kifejezést öltött. A zakó alatt Littleby mindig mellényt viselt. Ő volt a tanszéken az egyetlen, aki az év minden szakában – ki tudja, miért – mellényt hordott; talán a saját beosztásának kijáró tisztelet jeléül, vagy mert egyszerűen nem tudta, hogy a mellény rég kiment a divatból.

Littleby számára húsz évvel ezelőtt megállt az idő. Az elektrokémiáról írt könyve akkoriban három kiadást ért meg, és alapműnek számított ezen a területen. De negyedik kiadásra már nem került sor. Littleby néha elábrándozott egy új kiadásról, melyen, ha ideje engedné, szívesen dolgozna, de igazából ő sem hitt benne.

De ez nem is volt lényeges. A könyv megalapozta szakmai hírnevét, a króm galvanizálásával kapcsolatos néhány szabadalma pedig szerény, ám független jövedelmet biztosított, s az öreg Bannermann halála a tanszékvezetői kinevezést is meghozta a számára.

Brade bólintott, kifejezésre juttatva, hogy az "eset" szerinte is szörnyű.

– Engem persze egyáltalán nem lepett meg – mondta Littleby –, hogy ez a dolog éppen Ralph Neufelddel történt. Összeférhetetlen alak volt, ahogy már tegnap is mondtam a telefonban. Átfutottam a róla szóló tanári véleményeket, és ezek, mondhatom, korántsem hízelgőek, még ha maga személy szerint nagyra is tartotta.

– Bizonyos szempontból nehezen kezelhető fiú volt – mondta Brade –, de voltak jó tulajdonságai is.

– Bizonyára – hagyta rá hidegen Littleby. – De ez most nem fontos. Nekem első sorban a kar és a tanszék érdekeit kell szem előtt tartanom.

Brade figyelmesen nézte a tanszékvezetőt, aki az íróasztalán heverő papírokat rendezgette.

– Senki nem vetheti a szemünkre – folytatta Littleby –, hogy nem tartottuk be a biztonsági előírásokat.

– Természetesen.

– Mellesleg, hogy történt? Ha jól tudom, hidrogénianidot lélegzett be. De mégis, hogyan?

Brade vázlatosan ismertette a történeteket.

– Maga is láthatja – mondta Littleby; – a kísérletnek zárt rendszerben kellett volna folynia. Az edényről hiányzott a visszafolyató gőzkondenzátor. Ha rajta van, nem dugja oda azt az ostoba orrát.

Brade többször is javasolta, hogy Ralph használjon visszafolyatót, de erről most nem szólt, nehogy azt a látszatot keltse, hogy egy halottal takarózik. Csupán megállapította: ehhez speciális felszerelésre lett volna szükség, és Neufeld nyilván úgy gondolta, hogy nyitott edényben könnyebben ellenőrizheti a kísérletet. A párolgás a kísérlet szempontjából nem volt számottevő, viszont egyszerűbben, sok felesleges mozdulatot megtakarítva lehetett adagolni az anyagot.

– Lárifári! A helyzet az, hogy manapság a fiatalok a legkevésbé sem törődnek a biztonsággal. Mondhatom, amikor végigjártam a laborokat, valósággal *elszörnyedtem* a látottakon. Láttam, amint nyílt lángon hevítik az oldatokat! Mintha soha nem hallottak volna azbeszthálóról. A vegyifűlkék pedig nyomorúságos állapotban vannak. Őszintén szólva az volt a szándékom, hogy tanszéki értekezletet hívok össze ebben a tárgyban, és csak most sajnálom igazán, hogy előbb nem tettem meg.

Brade nyugtalanul fészkelődött a székén. A diáklaborok biztonsági rendszabályai megfelelték a követelményeknek.

– Egy-egy kisebb vágástól vagy mart sebtől eltekintve ez volt az első baleset tíz éve.

– Miért, hány ilyen balesetet akar?

Brade hallgatott, Littleby pedig, mielőtt folytatta volna mondókáját, előbb alaposan kiélvezte jelentőségteljes szavainak hatását.

– Azt hiszem, többet kellene beszélnünk a biztonságról. Javaslom, tartsunk egy előadássorozatot a laborokban betartandó előírásokról és tilalmakról. Az órát délután ötre tehetnénk, és minden laborban dolgozó diáknak kötelezővé tennénk a részvételt. Mi erről a véleménye?

– Megpróbálhatjuk.

– Rendben van. Ez esetben megkérem magát, Brade tanár úr, hogy szervezze meg a kurzust, és azt hiszem, nem ártana, ha Cap Ansont is megnyerné az ügynek. Az öregúr alighanem örülni fog, hogy ismét aktivizálhatja magát, és ez kiváló alkalomrá.

– Igen, uram! – mondta hűvösen Brade. Neki egyáltalán nem tetszett az ötlet. Mintha büntetésként rótták volna ki rá, s neki dantei módon vezekelnie kellene, hogy megtisztulhasson. Azért, mert az egyik diák könnyelmű volt, most kényszerítenie kell a többit, hogy legyenek körültekintőbbek.

– Heti egy előadás – mondta Littleby –, és én már ezen a héten nekifognék. Ha a sajtó... – jelentőségteljesen megköszörülte a torkát. – Szóval nem árthat, ha azt mondjuk, már régebben tervbe vettük, mint állandó biztonsági programunk részét. Ami egyébként igaz is, hisz a téma, mint már mondtam, jó ideje foglalkoztat. Igen.

A falióra háromnegyed kilencet mutatott.

– Ha jól tudom, Brade kolléga, kilenckor előadása van.
– Igen.
– Meg tudja tartani? Gondolom, a tegnapi eset nagyon megviselte...
– Nem, egyáltalán – vágta rá Brade. – Az előadást természetesen megtartom.

– Jó, jó! Hogy el ne felejtsem, ami a holnap estét illeti, remélem, eljönnek. Mindazonáltal, a körülményekre való tekintettel, ha úgy gondolja...

Brade igyekezett fesztelen hangon válaszolni.

– Azt hiszem, elmegyünk. Mindketten előre örülünk, hogy...

És búcsúzásképpen, a félbehagyott mondatok okozta kölcsönös zavarukban, félszegen bólintottak, miközben minden szívélyesség nélkül műmosolyogtak egymásra.

Azt akarja, hogy ne menjek, gondolta Brade. A halál bélyegét viselem magamon. Nem vagyok jó reklám.

Csakis Doris kedvéért megyek el.

Szegény Doris! Ha eddig volt is esély az előléptetésre, most kilátástalannak tűnt a helyzet. Littleby apró malacszemeiben nyoma sem volt nagylelkűségnek. Vajon belenyugszik-e Doris? Sokszor a kétségbeesés beszélt belőle, de Brade remélte, hogy az asszony ezúttal is képes lesz visszanyúlni rejtett tartalékaihoz.

Elmenőben már egész máson járt az esze; agyába ötlött Littleby megjegyzése a tanári véleményezésekről. A tantestület tagjai nemcsak osztályzatokkal értékelték a diákok teljesítményét, amit aztán nyilvánosságra hoztak, hanem tőlük telhetően jellemükről és személyiségükről is jelentést készítettek. Ezek a jellemzések titkosak voltak.

A tanszék oktatói persze hozzáférhettek, és Brade, mielőtt átvette Ralphot, átfutotta a róla készült jellemzéseket. De csak felszínesen. Tudta, hogy Ralphról nincsenek jó véleménnyel; ezért nem tulajdonított különösebb jelentőséget a jellemzéseknek.

Most azonban egész más szemmel nézte az ügyet. Akárki okozta is a fiatalember halálát, gyűlölnie kellett, haragudnia rá, mégpedig nem is akárhogy, hiszen végül is gyilkosságról volt szó.

Ranke ki nem állhatta Neufeldet, ez köztudott volt; és Dr. Schalter az orvosi karról, pedig csak futólag ismerte a fiút, szintén nem volt elragadtatva tőle. Csaknem mindenki hasonlóképpen vélekedett. Mindemellett nincs kizárva, hogy valamelyik jelentésben olyan adalékra bukkan, amiből következtethet Ralph érzelmi életére.

Mindenesetre ő, nem kis megkönnyebbülésére, elmondhatta magáról, hogy lényegében mindig kedvező véleményt adott Ralphról. Jószerivel az

egész tanszéken ő volt az egyetlen, aki nem viseltetett iránta ellenszenvvel.

– Hogyan? Mit mondott? – rezzent össze, amikor végre fülébe jutottak a hangok. – Bocsásson, meg, Miss Makris, nem figyeltem.

– Észrevettem – mondta huncut hangon Jean Makris. – Úgy elgondolkodott, hogy ha nem fogom meg a karját, alighanem nekimegy az ajtónak.

– Igen, igen! De már teljesen magamhoz tértem.

– Talán Littleby professzor – pillantása Littleby irodájának ajtajára siklott – kellemetlenkedett?

– Nem, dehogy. Egyszerű rutinmegbeszélés volt, semmi több.

– Nos, csak annyit akarok mondani, tudja, megnyugtatóképpen, ha esetleg felkavarta az eset; szóval, ha túlságosan a szívére venné Ralph halálát, mármint...

Kissé félrebillentette a fejét, és átható tekintettel méregette a férfit; úgy beszélt, mint akinek régóta nyomja valami a szívét, de még habozik, mert nem akarja elhamarkodni a dolgot, nehogy a kelleténél előbb lelője a csattanót, megkurtítva ezzel a jólesően feszült pillanatot.

– Előadásra kell mennem, Miss Makris – mondta Brade. – Kérem, fogja rövidre.

Hirtelen közvetlen közlőrl látta a nő fénylő szemeit.

– Csak azt akartam mondani, hogy Ralph semmirekellő alak volt. Ne vegye úgy a lelkére! *Gyűlölte* önt.

5.

Brade szó nélkül kiviharzott az irodából, felrohant a lépcsőn, szinte magától vitte a lába. A második és harmadik emelet között hirtelen eszébe jutott az előadás, sarkon fordult, és megindult vissza lefelé. Mire az első emeleti, félkör alakú előadóterembe lépett, alig kapott levegőt. A hallgatók már elfoglalták helyüket.

Hatalmas terem volt, a legódivatúbb hodály az intézet ódivatú épületében. A padosok hátrafelé meredeken emelkedtek, lapos lépcsősor vezetett a galériaszerűen kialakított hátsó sorokhoz.

A 250 férőhelyes teremben többnyire szemináriumokat és írásbeli vizsgákat tartottak, mert a hallgatókat ilyenkor kellő távolságban szét lehetett ültetni. Az első évfolyamosok szerves kémia kurzusán viszont mindössze hatvannégyen voltak, és a hallgatók többsége laza összevisszaságban de többnyire középen, a katedra előtt foglalt helyet.

Ezt a kötelező szabályok híján kialakult spontán ülésrendet Brade a matematikai szóródás tipikus esetének tekintette.

Megfigyelte, hogy általában a gyengébb képességű diákok ültek leghátul. Talán azt remélték, hogy ily módon észrevétlenek maradhatnak? Vagy csupán ösztönös szerénységgel el akartak különülni okosabb társaiktól? Esetleg úgy gondolták, hogy messziről jobban el tudják viselni az unalmas előadót, mint közlelől, mivel rosszabbul hallják?

Az emberi viselkedés kutatóinak érdeemes volna feldolgozni a témát. És amikor erre gondolt, Brade-et mindig irigység fogta el. A társadalomtudósnak nem kell azzal a kemény intellektuális fegyelemmel bajlódnia, amivel a természettudósnak. A társadalomtudomány bizonytalan és elmosódott tudományterület. Ők a régi értelemben vett tudósok, míg a természettudósnak a nemzetközi politika és a követelődő emberi szükségletek jeges világában kell boldogulnia. A társadalomtudós például kényelmesen tanulmányozhatja, hogyan függenek össze egy diákcsoport osztályzatai a tantermi ülésrenddel, s ehhez nincs szüksége semmiféle drága és különleges berendezésre, de arra sem, hogy bizonyítsa: kutatása valamiképp kapcsolódik a rákhoz, a szívinfarktushoz, a rakéta-hajtóanyagokhoz, hisz nincs szüksége a kormánytól kisírt kutatási pénzekre.

A mai ülésrend persze jelentősen eltért a megszokottól. "Szóródásról" szó sem volt. Mind a hatvannégyen közvetlenül a katedra előtt ültek, egy kupacban, mintha egy láthatatlan kéz kényszerítette volna őket hátulról előre.

Louis Brade önkéntelenül megigazította a szemüvegét: a katedráról nézve egy pillanatig azt hitte, optikai csalódás áldozata. Figyelnek, gondolta. Látni akarják, milyen képet vágok azok után, hogy meghalt az egyik hallgatóm.

Vagy nem is ő az, aki érdekes, hanem egyszerűen a halál igézete?

Brade, mint hasonló alkalmakkor, most is józan, kimért hangon kezdte előadását.

– Ma azokról a fontos vegyületekről lesz szó, melyek közös jellemzője, hogy molekuláikban kettős kötés kapcsolja össze a szén- és az oxigénatomot.

Felrajzolta a táblára a karboxilgyököt.

Megnyugvással hallotta saját hangját: olyan volt, mint mindig, a történetek nem érződtek rajta. Ez egyszer elégedett volt a maga személytelen előadói stílusával.

Brade stílusa homlokegyenest ellenkezett a tanszék más tanárainak stílusával, Merrill Fosterével például, aki szintén szerves kémiát adott elő (hét éve tanársegéd, csakúgy mint Brade, intelligens, becsvágyó – és született komédiás).

Foster szintetikus szerves kémiát ad elő a felsőbb évfolyamoknak. Brade, hacsak rá gondolt, mindig felidézte magában azt a napot, amikor Fostert kijelölték erre a feladatra – és hogy mit szolt mindehhez Doris.

Doris nem volt hajlandó megérteni, hogy az övé nehezebb és felelősségteljesebb munka. A haladó kurzust mindössze tizenöten látogatták, nem úgy, mint a kezdőt, hatvannégyen. Fosternek heti három előadása volt, míg Brade öt alkalmat szentelt az elsősöknek.

De Dorisnak a kevesebb előadás és a kevesebb hallgató nem a kevesebb felelősséget, hanem a könnyebb életet jelentette. És ugyanakkor rangban is előbbrevalónak tartotta, mintha egy tanár rangját a hallgatók viszonylagos rangja határozná meg.

Brade hiába magyarázta, hogy a kezdőkkel éppenséggel a tantestület idősebb és tapasztaltabb tagjai foglalkoznak. A felsőbb évfolyamokat akármelyik újdonsült doktorra rábízhatják. Ráadásul Brade ki nem állhatta Foster előadásmódját; a szellemes-kedő, tudatosan pongyola stílust, amely ugyan tetszett némelyik diáknak, de a fegyelem rovására ment. A vegyi reakciók melléktermékeként keletkező haszontalan anyagokat Foster egyszerűen "piszoknak" vagy "szemétnek" nevezte. Nem azt mondta, hogy piridint adunk hozzá, hanem hogy "rányomunk egy piridin-fröccsöt".

De ami ennél is rosszabb, Foster előadás közben szüntelenül becsméri a megjegyzéseket tett általában a hallgatókra és különösen bizonyos hallgatóra – nevezetesen mindig arra, aki szópárbajba merészelt bocsájtkozni a tanári pulpituossal, olyan szópárbajba persze, amelyből mindig a tanár került ki győztesen.

– A karboxilgyök szénatomjának – folytatta Brade – mint látják, két szabad vegyértéke van, amelyeket a legegyszerűbben két hidrogénatom tud lekötni. Ebben az esetben formaldehidet kapunk.

Különös, hogy miközben beszél, egyidejűleg tovább dolgozik az agya. Eszébe jutott a régi vicc az öreg profról, aki elmeséli egyik kollegájának: "Tegnap éjjel azt álmodtam, hogy a katedrán állok. Egyszer csak fölébredtem, és csakugyan ott álltam a katedrán."

Ralph Neufeldnek csak közepes osztályzatot sikerült szereznie Fosternél. Brade megpróbált beszélni vele erről, de a fiú konok hallgatásba burkolódzott. Csupán azt sikerült megtudnia, hogy Ralph ki nem állhatta Fostert.

Brade sejteni vélte, mi történhetett köztük. Ralph pontosan az a típus volt, akit Foster céltablának használt gúnyos megjegyzéseihez, de aki ugyanakkor nem tűrte szó nélkül az ilyesmit. Nincs kizárva, hogy a tanár iróniáját a fiú kemény ríposztokkal honorálta.

Nehéz eldönteni, milyen hatása lehet a személyes ellenszenvnek az érdemjegyekre, de Brade elhatározta, még egyszer alaposan átnézi, mit írt Foster a jellemzésébe Ralphról.

– Az aldehid szó, mely azoknak a vegyületeknek az összefoglaló neve, amelyekben a karboxilgyök-höz legalább egy hidrogénatom kapcsolódik közvetlenül, az alkohol *dehidrogenatus* kifejezésből származik, úgy, hogy az első szó első szótagját és a második szó első és második szótagját összevonták.

Mint világosan látható, aldehidet a neki megfelelő alkohol dehidrogenizálásával, azaz hidrogén elvonásával kapunk.

Közben egyenleteket írt a táblára: a metilalkohol átalakulása formaldehiddé, az etilalkohol átalakulása acetaldehiddé. Felsorolta az ehhez szükséges feltételeket. Később ez majd átvezet a karboxilgyök részleges ionjellegéhez és rezonanciaformáihoz.

De miért akarta valaki megölni Ralphot? Ha Ranke professzor elégedetlen volt vele, megtehetette, mint ahogy meg is tette, hogy kidobja a csoportjából, és ezzel kellőképpen kifejezést ad haragjának. Aminthogy a közepes osztályzat is épp elég bosszú volt Foster részéről.

De még ha volt is indítékuk, miért választották volna a gyilkosságnak ezt a különös módját? Hisz egyikük sem ismerte pontosan Ralph kísérleteit. Csak ő, Brade tudott róluk.

És immár neki jutott egy csipetnyi indíték.

Hiába, nem térhetett ki előle. Újból maga előtt látta Jean Makris megnyúlt arcát, érezte a nő langyos lehelletét, ahogy szinte sziszegi a szavakat: – Gyűlölte önt.

Ő, Jean, tényleg gyűlölte Ralphot. Minden pórusa ezt a gyűlöletet árasztotta.

De miért? Persze száz oka is lehet, hogy gyűlölünk valakit; kivált egy lány ejgy fiatalembert. De milyen oka lehetett Jeannak? És miért gyűlölte Ralph őt, Brade-et? A fenébe is! Miféle okot adott ő erre a gyűlöletre?

Segített a fiún; maga mellé vette, amikor mások eltaszították. Néhány pillanatig hagyta, hogy körülnyaldossák az önsajnálat hullámai.

– Mivel tehát az aldehidek könnyen oxidálódnak, kiválóan alkalmassak redukálásra. Ez a tény rendkívül fontos mind az aldehidek jellemzésében, mind pedig általában a szerves szintéziseknél. Ugyanakkor kiemelkedő jelentősége van a cukoranalízisben. Régebben így mutatták ki a vizeletben található cukrot a diabetes megállapításhoz. Manapság ehhez enzimeket használnak.

De akármi legyen is az ok, Ralph gyűlölete veszélybe sodorhatja. Ha a rendőrség tudomást szerez róla, elkezdi szaglászni, és a végén még csakugyan előkotor valamit, ami őt, Brade-et gyanúba keveri. Ha Ralph

csakugyan okkal gyűlölte, az ok egyben indíték lehet a gyilkosságra. Ha pedig indíték és alkalom egyaránt őrá, Brade-re vall, kutyaszorítóba kerül.

A lány talán hazudott. De miért?

– Eltekintve a formaiintól, amely, mint mondtam, vízben oldott formaldehid, és akik orvosi előkészítőre járnak, jövőre közelebről is megismerkedhetnek vele az anatómia-órákon, a formaldehid egy másik alakban is könnyen felhasználható, ti. mint paraform-aldehid. Ez a polimer úgy jön létre...

Hangja mindvégig nyugodt maradt.

Nem esett nehezére uralkodni magán, annál is kevésbé, mert érezte, hogy egyfajta párbajt vív hallgatóival. Árgus szemekkel figyelték; csupán arra vártak, hogy elakadjon a hangja, hogy gondolatai elkalandozzanak, hogy valami halvány jelét adja, mennyire megrázták az előző nap eseményei. Szemlátomást csak erre vártak, és Brade semmi áron nem akarta megtenni nekik ezt a szívességet.

Végre megszólalt a csengő, és Brade letette a krétát.

– A karboxil-vegyületek további részleteiről holnap beszélünk – mondta, és az ajtóhoz lépett. Ezúttal nem várta be azt az öt-hat diákot, aki minden alkalommal kérdéseket szokott feltenni neki. Megint csak remek téma egy szociológusnak. Gyakorlatilag mindig ugyanazok a hallgatók fordultak hozzá. Némelyikük kétségkívül csak stréberkedett. Mások egyszerűen szerették hallani a hangjukat, vagy talán bosszantani akarták, lépre csalni ravasz kérdéseikkel. És végül mindig akadtak néhányan (miattuk kellett türelmesen elviselnie a többi), akik valóban meg akarták érteni, amit hallottak, vagy többet akartak tudni a hallottaknál.

Brade most az egyszer faképnél hagyta őket, és egy szemvillanás alatt felszívódott – ilymódon mégiscsak elismerve a mai nap különleges voltát.

*

Cap Anson már a dolgozószobájában várta, és a heterociklikus kémiáról írt új könyvben, egy tíz kötetesre tervezett mű első kötetében lapozgatott, amelyet Brade három napja kapott kézhez.

Amikor Brade belépett (valamikor régen Anson szobája volt ez), az öreg felpillantott a könyvből, és szája mosolyra húzódott.

– Brade, na végre! – Anson a konferenciaasztal egyik végén ült. (Az asztalnál tíz személy fért el, és leginkább olyankor használták, ha Brade kötetlen szemináriumot tartott felsős diákjainak.) Anson széttergetett egy kötegni kéziratlapot, és várakozásteli pillantást vetett Brade-re. – Elolvastad az 5. fejezet javított változatát?

Brade megkönnyebbült, szinte nevetetnékje támadt. Igen, megkönnyebbülés volt, amit érzett. Mintha halk katanással hirtelen

elpattant volna benne egy rugó. Halhatnak sorra a diákok, kérdezhetnek bármit a nyomozók, akárki úgy nézhet rá bárki úgy, mintha személyes összeköttetésben állna a halállal

– Anson, a szokásaihoz mereven ragaszkodó, jó öreg Anson csak a könyvére gondol.

– Sajnálom, Cap! – mondta Brade. – Még nem jutottam hozzá.

A kis embert szemlátomást összenyomta a csalódás súlya. (Anson persze csak természetben volt kicsi, máskülönben igen sokat adott magára; mindig begombolva viselte a zakóját. Néhány éve sétabotot hordott magánál, de a bot alkalmasint csak akkor érintette a földet, ha senki se látta.)

– Azt hittem – mondta –, hogy tegnap este...

– Tudom, megígértem, hogy elolvasom az új változatot, és megbeszéljük ezt a Berzelius-dolgot. Sajnálom, hogy nem tudtam időben hazaérni, ahogy megbeszéltük. – Már a nyelvéen volt, hogy hozzáteszi: ez most történt meg vele először, de aztán lenyelte.

– Hagyjuk! De este csak volt rá időd, hogy belenézz? – A még mindig mozgékony, kék szemek már-már könnyörögtek, mintha csak azt mondanák, ugye olvastad, emlékezned kell rá, csak erőlted meg egy kicsit az agyad.

– Cap, tegnap este nem éreztem magam valami jól. Meg kell értened. Ha kívánod, most azonnal átolvasom.

– Nem. – Cap Anson remegő kézzel kotorta össze a papírlapokat. – Szeretném, ha nyugodt körülmények között olvasnád el. Ez fontos fejezet. Úgy tárgyalom benne a szerves kémiát, mint modern, szisztematikus tudományt. És az átmenet korántsem egyszerű. Holnap délelőtt átmegegy hozzád.

– Izé, holnap szombat, és megígértem Dorisnak, hogy ha szép idő lesz, elviszem Ginnyt az állatkertbe.

Anson, mint aki hirtelen észbe kap, kissé szemrehányóan megkérdezte:

– Tegnap este odaadtam a lánynak a kéziratot, átadta?

– Igen, természetesen.

– Na jó, akkor holnap látjuk egymást.

Felállt. Ügyet sem vetett a tervezett állatkerti sétára. Nem is lett volna Cap Anson, ha nem így tesz. A könyvén dolgozott, és semmi egyéb nem érdekelte.

A könyv! Brade mélységesen együttértett Ansonnal; úgy látszik saját szerencsétlenségéből a mások iránti megértés új és kiapadhatatlan forrása lett. Az öreg Cap ... valamikor megbecsült, híres ember volt

Igazi nagy korszaka, mikor egyeduralkodó volt a szerves kémiában, mikor egyetlen rosszalló megjegyzése csírájában fojtott el új, szépreményű hipotéziseket, mikor a konferenciák közönsége feszült

figyelemmel hallgatta előadásait – ez az idő elmúlt, és rárakódott két évized hordaléka.

Amikor Brade doktorált, Anson már veteránnak számított, s elveszítette élenjáró szerepét a szerves kémia területén.

Új kor virradt fel. A laboratóriumokba bevonult az elektromosság. Az igazság az, hogy Brade kezdetben berzenkedett az újdonságoktól. A kémia egyre inkább kísérleti berendezések függvénye lett, matematika, reakciós-mechanizmus-elmélet, kinetika. A régi típusú kémia, mely művészet és megézés dolga volt, nem létezett többé.

Anson magára maradt művészetével, és a vegyészek úgy beszéltek róla, mint nagy emberről, aki már nincs az élők sorában. Legfeljebb azt furcsállották, ha a konferenciák szünetében a szállodafolyosókon olykor elsuhanni láttak egy ösztövé alakot, aki a régi Ansont juttatta eszükbe.

Így aztán Anson, a nyugalmazott egyetemi tanár nekiveselkedett, hogy megírja végső, nagy művét, a szerves kémia egyetemes történetét, a gigászok korát, akik levegőből, vízből és szénből sohanemvolt, a természetben ismeretlen anyagokat alkottak.

De mi más ez vajon, tette fel magának a kérdést Brade, mint menekülés a valóságtól? Attól a valóságtól, amivé a fizikai kémia Anson imádott reakcióit tette, vissza a régmúltba, amikor még ő volt a kémia vezéregyénisége.

Cap Anson már az ajtóban állt, amikor Brade-nek eszébe jutott, hogy valamit elfelejtett.

– Jut is eszembe, Cap...

– Igen? – fordult vissza Anson.

– Jövő héten előadássorozatot kezdek a laborok biztonsági előírásairól, és ha időd engedi, örülnék, ha átvennél tőlem néhányat. Végül is neked van itt a legtöbb tapasztalatod.

Anson a homlokát ráncolta.

– Biztonsági előírások? Vagy úgy, persze, a Neufeld-gyerek. Az, aki meghalt. Hát *mégis* tudja, gondolta Brade.

– Ez csak az egyik ok – mondta fennhangon.

Anson arca eltorzult a dühtől, és botjával olyan erővel csapott az asztalra, hogy a csattanás pisztolylövésnek is beillett volna.

– Meghalt egy hallgatód, és miattad halt meg, Lou! Miattad!

A lecsapó bot és a kíméletlen szavak úgyszólván kővé dermedtették. Tehetetlenül hadonászott a kezével, de hiába próbált megkapaszkodni egy székben.

– Nem tagadhatod, hogy felelős vagy – eresztette le a hangját Anson.

– De Cap, én... én...

– A te doktorjelölted volt, vagynem? A labormunkáért is te vagy a felelős. Tudnod kellett volna, milyen ember. Pontosan tudnod kellett volna mindenről, amit csinál és amit gondol. Észre kellett volna téríteni, vagy kihajítani, ahogy Ranke tette.

– Ja, az *erkölcsi felelősségről* beszélsz. – Brade gyengének érezte magát, de meg is könnyebbült, mintha a fiatalember haláláért viselt erkölcsi felelősség nem jelentene semmit. Végre sikerült megkapaszkodnia a székben, és leült. – Jól tudom, hogy egy tanárnak törődnie kell a tanítványaival, de csak egy bizonyos határig – mondta.

– Csakhogy te még távolról sem érted el ezt a határt! De én nemcsak neked teszek szemrehányást. Manapság ez az általános hozzáállás. A tudományt játéknak fogják fel. A doktori cím afféle vigaszdíj, amit azért kapnak, mert két évet lehúztak egy laborban, miközben a tanár egész idő alatt kutatási pénzek iránti folyamodványokat fogalmazott az irodájában. Az én időmben ki kellett érdemelni a doktorátust. A hallgatót nem fizették ezért. Nincs lealacsonyítóbb annál, mint amikor egy tudományos eredményt csak a pénz motivál. Az én diákjaim, meggebedtek a doktori címért; ha kellett, éheztek, és voltak, akik így sem kapták meg. De akinek sikerült, az tudta, hogy olyasmi van a birtokában, amit se megvásárolni, se kiügyeskedni nem lehet. Amiért véres verítékkal kellett fizetnie, és ezért kellően meg is becsülte. Csak olvasd el azokat a dolgozatokat! Olvasd csak el!

– Hisz te is tudod, Cap – mondta Brade őszinte tisztelettel –, hogy olvastam őket. Többségük ma már klasszikus mű.

Anson megenyhülten hümmögött.

– És mit gondolsz, miért? Mert én hajtottam az embereimet. Ha kellett, vasárnap is bent voltam, és biztosíthatlak, ők is bent voltak. Ha kellett, egész éjszaka dolgoztam, és ők is dolgoztak. Mindig szemmel tartottam őket. Minden egyes gondolatukat ismertem. Hetente egyszer minden hallgatónak le kellett adnia jegyzeteinek másodpéldányát, amit azután pontról pontra, szóról szóra együtt átnéztünk. Te mennyire ismered Neufeld feljegyzéseit?

– Nem eléggé – dörmögte Brade. Kellemetlen érzése volt, mert Anson túlzott ugyan, de sok igazság volt abban, amit mondott. Fájdalmas igazságok. Annak idején Anson vezette be az egyetemen az indigós, fehér és sárga lapokból álló jegyzetfüzetet. Ebbe írtak bele minden mérési adatot, a kísérlet minden részletét (ideális esetben a kísérletet végző diák

minden gondolatát), majd a sárga másodpéldányokat a perforáció mentén kitépték, és szabályos időközönként átadták az illetékes tanárnak.

Brade, mint a tanszék legtöbb tanára, megtartotta ezt a szokást, de korántsem olyan szigorúan, mint Anson. Végtére is Cap mára legendák hőse lett. A legkülönbözőbb történetek keringtek róla. Részben ugyanazok, amelyek minden bogaras professzorról közszájon forogtak, de némelyik azért közel járt az igazsághoz, és jól érzékeltette Cap aprólékos ügybuzgalmát.

Ilyen volt például a nevezetes karácsonyi eset. Anson karácsony napján álkulccsal behatolt az épületbe, titokban végigjárta az összes labort, és minden munkaasztalt ellenőrzött... Másnap pedig az elképedt és zavartan feszengő hallgatók orra alá dugott egy listát mindazokról a vegyszerekről, amelyek nem voltak ábécébe rendezve, az oldatokat tartalmazó palackokról, amelyek nem voltak rendesen lezárva – mintegy felsorolva, hol és mikor sértették meg azokat a szigorú tisztasági és biztonsági előírásokat, amelyeket Anson vezetett be.

Ráadásul Anson a számonkérést szarkasztikus és személyre szóló megjegyzésekkel fűszerezte.

Az egyik diák ellopta a listát, s mikor a rajta szereplő bűnösök hamarosan sorra ledoktoráltak, az ünnepi vacsorán (amelyet persze Anson rendezett) mindenkinek felolvasták egykori bűnlajstromát. Anson eközben dühösen nevetgélt, és további csípős megjegyzéseket tett.

A hallgatók pedig istenítették. Brade is közéjük tartozott.

A régi Ansonból mára alig maradt valami, annyi év után közönséges öregember lett belőle, akivel a régi legendára való tekintettel mindenki kíméletesen bánt.

– Mondd, Cap, ismerted te ezt a Ralphot? – kérdezte Brade.

– Hogyan? Nem. Néhányszor összefutottam vele a folyosón. Számomra ő is csak egy volt a fizikai kémia művelői közül, akik a szerves laborokban törnek-zúznak.

– Tudtad, min dolgozik?

– Csak azt, hogy kinetikával kapcsolatos. Brade csalódott. Önkéntelenül is arra gondolt, hogy Anson még mindig sokat diskurál a diákokkal, érdeklődik a munkájuk iránt, tanácsokat osztogat. Nyilván Ralphot is kifaggatta, és igyekezett többet megtudni róla, mint ő, Brade. De úgy tűnik, Cap Ansonnak sem sikerült áttörnie azt a mogorvasággal kibélelt falat, melyet Ralph Neufeld épített maga köré.

Ez az egész beszélgetés valahogy mégis a régmúlt időket idézte vissza; amikor az ember minden ügyes-bajos dolgával Caphoz fordult.

– Furcsa dolog jutott a tudomásomra, Cap. Reggel óta ezen töröm a fejem. Azt hallottam, hogy Ralph Neufeld gyűlölt engem.

Cap Anson visszaült az asztalhoz, kinyújtotta reumás lábait, és botját óvatosan az asztal lapjára fektette.

– Nagyon is elképzelhető – mondta higgadtan.

– Hogy gyűlölt? De hát miért?

– A doktorandusok nemegyszer gyűlölik tanárukat. A tanár már elérte azt, amit ők még nem. A tanár jelöli ki a kutatási témát, amin aztán ők fognak dolgozni, ők végzik el a kísérleteket. A tanár csak a vállát vonogatja, és újabb kísérleteket indítványoz. Kivesézi a teóriáikat. A tanár – ha egyáltalán ér valamit – a doktorandusok számára lidércnyomás. A diák, hacsak nem káposztalé folyik az ereiben, gyűlöli tanárát, és csak utólag ébred rá, mi mindent köszönhet neki. – Anson bánatosan sóhajtott.

– Csak nem hiszed, hogy engem szerettek a diákjaim?

– Feltételezem.

– Tévedés. Talán így utólag beképzelik maguknak, de akkoriban nem szerettek. Nem is kívántam tőlük soha szeretetet. Inkább munkát. És ők dolgoztak. Bizonyára nem emlékszel Kinskyre, ő előtted járt hozzám.

– Hallottam róla – tapogatózott óvatosan Brade.

Hogyne ismerte volna Kinskyt! Anson valamennyi diákja közül ő vitte a legtöbbre. Jelenleg a wisconsini csoport tagja, nevét a tetraciklikus szintézisek tették ismertté és néhány, az antibiotikumok hatásmechanizmusával kapcsolatos felismerés, a szintézisek mellékterméke.

Anson önfeledten vigyorgott.

– Ő volt a legjobb, a legeslegjobb diákom. Szeretett róla beszélni.

– Nos, Cap – mondta a pimasz Foster azon az emlékezetes tanszéki vacsorán –, mit szól hozzá, hogy Kinsky lepipálta?

Foster, aki rendszerint nem ivott sokat, ezúttal alighanem benyakalhatott néhány koktélt, máskülönben nem áll ostoba vigyorával Anson elé, hogy feltegye neki ezt a szemtelen kérdést. Brade legszívesebben a föld alá süllyedt volna. Ellenséges pillantást vetett Fosterre, aki szemlátomást bele akart kötni az öregúrba.

Csakhogy az öregúrban emberére talált. Jóllehet legalább fél fejjel kisebb volt riválisánál, belső nagysága révén fölébe nőtt.

– Két eset van – mondta – amikor nem lehet szó féltékenységről. Az apa nem féltékeny a fiára, a tanár a tanítványára. Ha a tanítványom jobb nálam, akkor nyilván jobb tanára volt, mint a többinek. Növendékeim minden eredménye rám vet jó fényt. Amit vegyészként csinálok, csupán egy ember munkája. Tanárként sokak munkájával gazdagítom az emberiséget. Ha valamit sajnálok, nem azt, hogy Kinsky túltett rajtam, hanem hogy nem *minden* tanítványom tett túl rajtam.

Cap csöppet sem emelte föl a hangját, de Foster

megjegyzését követően a teremben síri csend lett, úgyhogy mindenki hallotta Anson válaszát. Itt-ott halkán meg is tapsolták, és Brade legnagyobb meglepedésére Foster meglehetősen szerencsétlen képet vágott, mintha úgy érezte volna, hogy két hatalmas számfüle nőtt.

Vajon Ansonnak is ez járt a fejében? Nem valószínű.

– Azt hiszed, Kinsky nem gyűlölte? – kérdezte Anson. – Volt idő, amikor kanál vízben meg tudott volna fojtani. Szünet nélkül hadilábon álltunk egymással. Istenemre, Brade, mindig azt kívántam, bárcsak egy kicsit te is jobban gyűlölné!

– Én egyáltalán nem gyűlöltelek, Cap.

– Igen, úgy látszik, akkorra már túlságosan elpuhultam, alighanem ez az oka, hogy később a tanítványaim is puhányok lettek. Valamikor nagy reményeket fűztem hozzád.

Ez a "valamikor" fájt. Azt jelentette, hogy ezek a remények odalettek. Az öreg sohase fog úgy beszélni róla, ahogy Kinskyről. Talán meglepődött ezen? Talán mást várt?

– Mellesleg mondtam már – vetette oda egykedvűen Anson –, hogy Kinsky hamarosan felkeres bennünket?

– Nem.

– Éppen tegnap kaptam tőle levelet – villantotta rá apró szeméit Brade-re – persze, tegnap végül is nem találkoztunk. – Azzal elővette zsebéből a borítékot.

Brade zavart mosollyal nyúlt a levél után. Kinsky néhány sorban tudatta, hogy üzleti ügyei a városba szólítják, és reményének adott hangot, hogy a rákövetkező hétfőn ellátogathat az egyetemre. Jó alkalom. Írta, hogy Anson könyvéről is szót ejtsenek, jöjjön ő, Kinsky, a maga részéről biztos benne, hogy Anson tapasztalatához és tudásához nem igen tud mit hozzátenni. A levél szokványos üdvözlésekkel és jókívánásokkal ért véget.

– Tehát most hétfőn – mondta Brade.

– Úgy van. És szeretném, ha összeismerkednétek. Úgy is, mint volt diáktársak. – Anson nehézkesen feltápászkodott, zsebébe dugta a levelet, és kezébe vette a botját. – Akkor tehát holnap.

– Rendben Cap, de kérlek, ne feledkezz meg a biztonsági rendszabályokról tartandó előadásokról!

Amikor Anson elment, Brade-nek ismét nehéz lett a szíve. Cap Anson szerint a hallgatók gyűléte a tanár rátermettségét bizonyítja. Ez azonban rá nem vonatkozik. Brade nem hajtotta Ralphot; csak megmentette Ranke visszautasításának következményeitől. Segített neki; kíméletesen bánt vele, nem vett tudomást különködéseiről, és hagyta a maga útján járni.

Miért is gyűlölte volna?

Vagy Jean Makris hazudott? Esetleg tévedett?

De miért hazudna?

Miként tudna megbizonyosodni az igazságról? Ki az, aki ismerte annyira a zárkózott és érzékeny fiút, hogy megerősíthetné vagy cáfolhatná Jean Makris állítását?

Brade nem ismert ilyet. Voltak persze, akik a munka révén akarva, nem akarva kapcsolatba kerültek vele. A többi doktorjelöltje.

Felnézett az órára. Nemsokára tizenegy. Ebéd előtt nincs más dolga. Legalább is olyan, ami fontosabb volna ennél.

Végigment a folyosón, és benézett Charles Emmett laboratóriumába. A fiú ott volt, Roberta nem.

– Jó hogy látom, Charlie, beszélhetnék Magával?

Emmett letette a választótölcserűt; a benne lévő két folyadék tengernyi buborék közepette szétvált. A fiú kivette az üvegdugót, hogy a gőzök szabadon távozhasanak. Aztán újból visszadugta.

– Természetesen, tanár úr – mondta.

*

Brade letelepedett az íróasztal mögötti forgószékbe, Emmett a konferenciaasztal mellől hozott magának egy egyenes támlájú széket.

– Szörnyű, ami Ralphal történt, uram.

– Igen, az. A tanszéknek is; mindannyiunknak; nekem is. Pontosan erről akarok beszélni Magával.

Mintha Emmett e szavak hallatán riadt és gyanakvó képet vágott volna. Brade mindenesetre igyekezett nem észrevenni. Négy (illetve már csak három) diákja közül Emmett volt a legrégebbi, és bizonyos szempontból a legkevésbé tehetséges. Igyekvő, lelkiismeretes fiú, aki bizonyára megnyerte volna Anson tetszését, de az eszével nem tündökölt.

Ez a tagbaszakadt, vörösés hajú, szeplős, lapáttenyerű fiú most ott ült előtte, áttetsző keretű szemüvegében, mely sehogy sem illett széles arcához.

Brade leginkább kiegyensúlyozottságáért becsülte. Nem mindenki lángész, mondogatta nemegyszer magának, az a fontos, hogy nem kell mindjárt kétségbe esni, ha egy kísérlet nem sikerül. Ha Emmett elrontott egy kísérletet, csekély változtatással máris nekifogott a következőnek. Talán nem támadnak zseniális ötletei, de végül minden biztonnal célba fog érni. Mindenesetre Emmett nyugalma a belső feszültségek szorításában élő átlagdiákok érzelmi labilitásához képest valóságos vigasz volt Brade számára.

– Egy kicsit én is hibásnak érzem magam a történetek miatt – folytatta Brade. – Az én hibám, hogy nem ismertem eléggé. Talán segíthettem

volna rajta. És természetesen ugyanez vonatkozik a többi diákomra. Magára például. Jobban kellene ismernem magukat.

Emmett kissé zavartnak látszott.

– Ugyan, tanár úr, én igazán nem panaszkodom. Mi jól kijövünk egymással.

– Örülök, hogy ezt hallom. Mégsem vagyok teljesen nyugodt. Csaknem egy hónapja nem beszéltünk például a maga munkájáról. Történt valami?

– Semmi lényeges, uram. Jövő tavaszra készen leszek. A disszertáció történeti részét befejeztem, és értékeltem az eddigi kísérletek eredményeit. Már csak néhány derivátum hiányzik.

Brade bólintott. Bizonyos thiazolinodok szintéziséről volt szó, ami eddig a hagyományos molekulagyűrűs módszerrel nem ment. A témának megvoltak a maga előnyei és hátrányai.

Egy efféle szintézishez nem volt szükség különösen matematikai ismeretekre és lélegzetelállító mutatókra. Csupán türelemre és csipetnyi szerencsére.

Ugyanakkor sok múltott ezen a csipetnyi szerencsén. A szintézis olykor sehogy sem akart összejönni, akármilyen módszerhez nyúlt is a diák vagy a tanár. Vagy ha végül sikerült is, akkor meg kiderült, hogy valaki néhány nappal előbb célba ért. A disszertáció ilyenkor fabatkát sem ért, és új témát kellett választani.

– Akkor maga nemsokára túl lesz a gyűlölet időszakán – vetette oda mintegy mellékesen Brade.

Emmett értetlenül bámult rá.

– Micsodán?

– Cap Anson épp az imént mondta, hogy a doktorjelöltek kivétel nélkül gyűlölik a tanáraikat.

– Biztosan csak tréfált. Az öreg Cap szokott ilyeneket mondani. Istenem, a diákok néha dühbe jönnek, ennyi az egész.

Brade-nek feltűnt, milyen fesztelen hangon társalog vele Emmett. Ez nem volt szokás. Ranke diákjai mintha mindig kihúzták volna magukat, ha vele, Rankéval beszéltek. (Mit akarok én tulajdonképpen? – gondolta Brade. – Talán tisztelegjenek? Csapják össze a bokájukat?)

– És Ralph? – kérdezte. Emmett szemére fátyol ereszkedett.

– Hogy érti?

– Mi volt a helyzet Ralphfal, Charlie? Ő mit gondolt rólam?

– Hát... – Emmett hosszasan köszörlte a torkát. – Nem nagyon ismertem. Senki sem ismerte jól. Sohase beszélt valami sokat.

– Ki nem állhatott, ugye? Emmett gondolkodott egy darabig.

– Ahogy senki mást. Azt hiszem, ... Cihelődni kezdett. Brade felemelte a karját.

– Egy pillanat. Nem felelt a kérdésekre. Igaz, talán már késő, de engem érdekel. Tudni szeretném. Nem rajongott értem, igaz?

Emmett kelleetlenül válaszolt.

– Hát, ha mindenáron tudni akarja, tanár úr... nem, azt hiszem, nem kedvelte önt.

– És miért? Nem tudja? (Érezte, mennyire méltatlan, hogy az egyik diákot a másiktól faggatja, de bizonyosságot akart.)

– Hát, tulajdonképpen... tulajdonképpen azért, mert hülye seggfej volt. – Mintha elképedt volna saját szavaitól. – Bocsásson meg, nem ezt akartam mondani.

– Ugyan már – mondta kissé ingerülten Brade –, nem mer rosszat mondani egy halottról? Csak nem babonás? Ha valakiről jó véleményünk van, még életében mondjuk el neki, hogy örülhessen. A halottnak úgyis hiába mondjuk. "Halottról vagy jót, vagy semmit" – micsoda esztelen mondás.

– Hát, egyik este odajött hozzánk, tudja, összejött egy kis társaság, dumáltunk, ez-az. Épp a tanárokról beszélgettünk, tudja, hogy van az ilyesmi.

– Igen, el tudom képzelni – mondta Brade, akinek hirtelen saját diákévei jutottak eszébe.

– És akkor valaki azt mondta: Fosterből tiszta rabszolgahajcsár lett, egy percre se hagyja békén az embert, nos igen, és akkor egyszercsak közbeszólt Neufeld, és az mondta, a másik fajta ennél is rosszabb; az a fajta tudniillik, aki mély vízbe dobja a diákját, és aztán kutyába se veszi többet. Ahogy ön, mondta.

Brade bólintott.

– Értem.

Talán azért vonta magára Ralph gyűlöletét – szöges ellentétben Cap Anson felfogásával – mert túl hosszú pórázra eresztette?

– De mondanom kell valamit önnek, uram – folytatta Emmett. – Nem hinném, hogy ez gyűlölet volt. Néha figyeltem az ön szemináriumai alatt; olyan furcsán nézett önre, főleg az utóbbi hónapokban. Igazán nagyon furcsa volt. – Elhallgatott.

– Igen? – kérdezte élesen Brade. – Csakugyan?

– Nem vagyok pszichológus, tanár úr. De mégis... nem hiszem, hogy gyűlölte önt. Nem úgy viselkedett. Inkább úgy festett, mintha félne, igen, mintha rettenetesen *félne* öntől!

– Tőlem? – értetlenkedett Brade. (Ez még a gyűlöletnél is rosszabb.) – De miért, Charlie?

– Hát, azt nem tudom, tanár úr. Némán néztek egymásra. Végül Brade szólalt meg.

– Biztos ebben, Charlie? Ez az ügy nem hagy nyugton. Tudnom kell. Mi lehet az oka, hogy Ralph félt tőlem?

Brade úgy érezte, nem tud mit kezdeni Ralph halálával; tehetetlen volt. Akárhonnan nézte is a dolgot, mindig oda lyukadt ki, hogy képtelenség az egész, hacsak nem ő a gyilkos. Indíték nincs, hacsak nem neki. Dehát miféle indítéka lett volna rá?

Emmett hirtelen elvörösödött.

– Nem szívesen teszem, de ha mindenáron tudni akarja... ha nem árulja el senkinek, kitől hallotta...

– Bökje már ki végre!

– Én magam nem tudok semmit. De tudom, ki az, aki segíthetne önnek. Ha van ilyen egyáltalán.

– Ki?

– Roberta, uram.

– Roberta Goodhue? – kérdezte értetlenül Brade, noha ezen a diáklányon kívül, aki szintén az ő doktorandusai közé tartozott, nem ismert más Robertát.

– Igen. Engem egyáltalán nem érdekel – vagyis hát nem tud róla senki, de mégis, Róbertával egy laborban dolgozom, s akaratlanul is látok vagy hallok néha ezt-azt. – A fiú zavara már-már a szenvedés határát súrolta. – Roberta igen jól ismerte Raiphot.

– Hogy érti ezt? – Brade-nek szörnyű gyanúja támadt. Lehet, hogy *semmit* nem tud a tanítványairól?

– Nehogy félreértsen, tanár úr. Csak azt akartam mondani, hogy ők ketten találkoztak néha; talán kétszer vagy háromszor. Hogy több is volt-e mögötte, nem tudom. Mindenesetre két-három randi is valami. Szóval, ha valaki vacsorázni hív egy lányt, biztosan többet elmond neki, mint a fiúknak a menzán, ha érti, mire gondolok.

– Persze, persze – bólintott elgondolkodva Brade. – Roberta bent van?

– Ma még nem láttam.

– Felteszem, tudja, mi történt.

– Gondolom, igen. Úgy hallottam, Jean Makris telefonált neki. – Mintha halvány mosolyra húzódott volna a szája, de arcvonásai pillanatok alatt rendeződtek, úgyhogy Brade nem lehetett biztos benne, csakugyan jól látta-e.

– Jól van. Köszönöm, hogy segített, Charlie! Ez minden.

– Kérem. De egy szót se Róberténak, uram! Mármint arról, hogy tőlem tudja.

– Legyen egészen nyugodt! Nem szólok neki.

Felállt és ajtót nyitott Emmettnek; mintha egy másik fiatalembert látott volna a folyosón; kinézett és megismerte a bizonytalan-alakot. A durcás kisfiú – ez jutott eszébe. Gregory Simpson volt, legfiatalabb növendéke, az a fiatalember, aki Ralph Neufeld laboratóriumában dolgozott.

– Beszélni akart velem, Greg?

– Ha volna néhány perce a számomra, tanár úr. – Simpsonnak lányosan magas hangja volt, fénytelen szeme akárha meztelen lett volna a ritkás, szőke szemöldök alatt. Húsos orra kissé nevetséges, de jóságos kifejezést kölcsönzött arcának.

– Természetesen. Jöjjön be!

A két fiú épp hogy csak biccentett egymásnak.

Simpson szorgalmas tanuló volt, de nem az a kimondottan sokat ígérő típus. (Brade felsóhajtott. A sokat ígérő típusok inkább a zsíros ösztöndíjak forrásvidékén tanyáznak.)

– Nos, Greg – fordult hozzá Brade –, mi nyomja a lelkét? Simpson leült Emmett üresen maradt székére.

– Nem tudom – kezdte akadozva –, jó helyen vagyok-e ott, ahol vagyok?

– Miért? Ha jól tudom kapott helyet a kollégiumban?

– Úgy értem itt, a laborban.

– Ó! – Brade nem tudta, mire akar kilyukadni a fiú. – De hát mi a baj?

– Hát izé ... a labor... Ralph Neufeld meghalt ... és...

– Úgy érti, nem tud ott dolgozni?

– Igen...

Brade felemelte a hangját.

– Túl vagyunk rajta. Kész, vége! Amíg nem osztunk be maga mellé egy másik diákot, a labor a magáé, egyedül a magáé.

Simpson nem mozdult, és továbbra is ugyanolyan gondterheltnak látszott.

Nincs megelégedve, Greg?

– Nem, tanár úr, nem igazán. Szívesebben mennék egy másik laborba, ha lehetséges.

– Miért, talán átok ül azon a szobán?

– Nem.

– Vagy attól fél, hogy Ralph szelleme kísérteni fogja? – hiába igyekezett visszafojtani a szarkasztikus hangot, nehéz napja volt, és az idegei kezdték felmondani a szolgálatot.

Simpson láthatatlan szemöldökét vakargatta.

– Nem. Nem. Csak szerettem volna... úgy gondoltam, ha lehet, ha kaphatnék egy másik labort... ha nem, úgy is jó. – Teljesen maga alatt volt.

Brade már bánta hevesességét. Végül is senki nem tehet róla, ha irracionális félelmekkel fertőzi meg egy irracionális társadalom, s ki állíthatja, hogy mentes az effajta félelmektől?

– Jól van, Greg – mondta –, megértem magát! Mondok valamit. Ha jól tudom, csak a félév végén kezdi el a kísérleteket; addig rendezkedjen be Emmett laboratóriumában. Egyelőre úgyszólván csak az elméleti tárgyakból kell felkészülnie, és Charlie majd csinál helyet a könyveinek és egyéb holmijainak. A második félévben, mire maga kísérletezni kezd, Charlie a disszertációján fog dolgozni, és akkor elfoglalhatja a helyét. A mostanit pedig megkapja valaki más.

– Ó, köszönöm, tanár úr! – derült fel a fiú. – Nagyszerű, nagyon köszönöm. Brade kényszeredetten mosolygott, majd így szólt:

– Egy pillanat, várjon még!

Simpson, aki előzőleg már felállt, most visszaült, és ijedt szemeket meresztett Brade-re. Nemcsak Ralphnak volt kulcsa a laborhoz, ötlött fel hirtelen Brade-ben. Hisz Simpsonnak szintén volt kulcsa hozzá.

– Most valami egész másról szeretnék beszélni, Greg ... de maradjon köztünk, jó? Itt az épületben kisebb lopások fordultak elő.

– Ó? – A fiú rögtön suttogóra fogta a hangját, akár egy összeesküvő.

– Szeretnék utánajárni a dolognak, és kíváncsi vagyok, nem volt-e az utóbbi hónapokban olyan érzése, hogy járt valaki a laborban, akinek nem volt ott semmi keresnivalója.

Simpson leszegett fejfelé gondolkodott. Aztán egyenesen Brade szemébe nézett.

– Nem, uram.

– Nem vett észre semmit? Hogy egy tárgy nem ott van, ahol azelőtt? Hogy valami eltűnt?

– Nem, uram, nem vettem észre semmit.

– Esetleg Ralph említett valami ilyesmit?

– Ó, nem, tanár úr – vágta rá határozottan a fiatalember.

– Egészen biztos ebben?

– Igen. Ralph soha nem szólt hozzám. Soha. Eleinte köszöntem neki, amikor beléptem a laborba, de soha nem köszönt vissza, úgyhogy én is leszoktam róla. Az volt a benyomásom, hogy nincs ínyére a jelenlétem, tudja, mintha a labor csak az övé lett volna, és én jogtalanul tartózkodnék ott. Egyszer épp egy kísérlet adatait jegyezte fel, illetve én úgy láttam, hogy ezzel van elfoglalva, és amikor elmentem mellette, becsapta a jegyzetfüzetét, és úgy nézett rám, mint aki menten át akarja harapni a torkom. Attól fogva mindig betartottam a három lépés távolságot. Amivel persze nem azt akarom mondani, hogy Ralph nem volt rendes srác.

– Értem, értem. Most, hogy halott.

– Hogyan?

- Azért mégiscsak dühítette ez a viselkedés.
- Egyszerűen nem vettem róla tudomást – mondta óvatosan Simpson. – Egyébként is figyelmeztettek.
- Figyelmeztették? Hogyan?
- Mondták, hogy közőködög meg ilyesmi.
- Volt valami nézeteltérés maguk között?
- Egyszerűen igyekeztem kitérni előle.
- Maga huszonkét éves, igaz? Simpson csodálkozva nézett rá.
- Igen, uram. Brade bólintott.
- Jól van, Greg. A maga problémáját elintéztük. Meg van elégedve?
- Igen, tanár úr. És még egyszer nagyon köszönöm.

*

Brade egyedül maradt az irodában, és azon töprengett, mi legyen a következő lépés. Simpson, ebben egészen biztos volt, nem jöhetett szóba; ártatlan kölyök. Szelíd és visszahúzódo természet, aki inkább igyekszik elkerülni a vitát, ahogy ő maga is mondta.

Persze annak, aki kerüli a nyílt összecsapást, nincs rá alkalma, hogy kieressze a gózt. A nyomás egyre nő benne, és egy szép napon bekövetkezhet a robbanás. Jóságos ég, mennyi rejtély! Végtere is ő nem detektív. Fogalma sem volt, mit tegyen.

Felemelte a telefont, és tárcsázott. Doris semleges "halló"-jából semmiféle következtetést nem lehetett levonni lelkiállapotára nézve.

- Halló, Doris! Minden rendben?
- Persze. És nálad? Mit akart Littleby? Brade elmondta a lényegét. Doris megszakítás nélkül hallgatta végig. Aztán így szólt:
- És egyébként milyen volt?
- Hát, láthatólag nem örült a dolognak.
- Érezte, hogy téged hibáztat?
- Nem, egy szóval sem, de persze egy ilyen haláleset nem túl jó reklám az egyetemnek. Ralph az én diákom volt, és az ügy mégiscsak rossz fényt vet rám. És úgy éreztem, szívesebben venné, ha holnap nem mennénk el.
- Elmegyünk – jelentette ki kategorikusan Doris.
- Igen, persze, mondtam is, hogy ott leszünk.
- Hogy érzed magad? – kérdezte rövid szünet után Doris.
- Kicsit furcsán. Itt amolyan híresség lett belőlem. Látnod kellett volna a hallgatókat! Szerintem egyikük se figyelt az előadásra. Mindegyik arra várt, hogy egyszer csak összeomlók, esetleg pisztolyt rántok, és lövöldözni kezdek, vagy valami efféle. Cap Anson ezek után valóságos felüdülés volt.
- Hogyhogy? Mit csinált?

- Épp ez az, hogy semmit. Előadás után várt a szobámban, és a könyvéről kezdett beszélni. Ez volt az egyetlen normális dolog egész nap.
- Úgy döntött, nem említi Anson másnap délelőtti látogatását, legalábbis nem telefonban,
- Na jó – mondta Doris. – Vigyázz magadra, és ne játszd a detektívet, hallod? Tudod, mire gondolok?
- Igen, tudom. Viszlát!
- Ingerülten nevetgélt. Ne játssza a detektívet! Istenem, bárcsak tudná, hogyan kell!
- Ismét felemelte a kagylót, és a házi vonalon átszólt Jean Makrisnak.
- Jean Makris? Itt Brade.
- Tessék, tanár úr! Miben lehetek a segítségére? – Meg tudja mondani Roberta Goodhue telefonszámát? – Neki is fel volt írva valahol, de most nem volt kedve keresgélni a papírai között.
- Jean Makris egyszeriben felélénkült.
- Természetesen, tanár úr. Nincs bent?
- Úgy tudom, nincs.
- Remélem, nern beteg – mondta nem éppen bánatos hangon. – Kívánja, hogy felhívjam?
- Nem, csak mondja meg a számot. És még valami, Miss Makris!
- Igen?
- Igaz, hogy maga felhívta Robertát, és értesítette a szerencsétlenségről?
- Igen, elmondtam neki. Nem kellett volna? Úgy gondoltam, Roberta is az ön tanítványa, akárcsak Ralph Neufeld, és ... hát szóval neki is tudnia kell...
- Értem. Mr. Emmettet és Mr. Simpson, a két másik doktorjelöltet is értesítette?
- Rövid szünet következett, és amikor a titkárnő ismét megszólalt, hangjából némi zavar hallatszott ki.
- Nem, tanár úr, őket nem. Tudja... Brade azonban félbeszakította.
- Rendben van, nem fontos. Legyen szíves, adja meg Roberta számát!
- Tárcsázott és várt. Hosszas csöngetés után elhaló női hang szólt a kagylóba:
- Tessék?
- Roberta? Itt Brade.
- Ó, jó napot, tanár úr! Csak azt ne mondja, hogy megfélemeztem a délelőtti szemináriumról.
- Dehogy, Roberta, semmi ilyesmit nem akartam mondani. Csak érdeklődni szeretnék, hogy van.
- Ó! – Roberta itt szünetet tartott. Minden erejét össze kell szednie, gondolta Brade, nehogy elárulja magát.
- Köszönöm, jól. Nemsokára bemegyek a laborba.
- Biztos, hogy elég erős hozzá?
- Természetesen.

– Jól van. Roberta, ha magának is megfelel, talán... – Félbehagyta a mondatot, és az órájára nézett. Háromnegyed tizenkettő múlt öt perccel.

Nem akarta siettetni a lányt, de tudta, hogy alig öt percre lakik az egyetemről.

– Talán már tizenkettőre itt is lehet? Ismét szünet következett.

– Igen, lehetséges.

– Rendben. És ha nincs ellene kifogása, meghívom ebédre. Az újabb szünetet tétova kérdés követte:

– Beszélni kíván velem, tanár úr? Brade nem akart kitérni a válasz elől.

– Igen.

– A munkámmal kapcsolatban?

– Nem, személyes ügy.

– Ott leszek.

– Remek.

*

Brade átfutott a délutáni tanrenden. A gyakorlatok témája az aldehidek és ketonok. Elő volt készítve az ezüstitűkőr-próba, ami egyike azoknak a haszontalan, ámde látványos kísérleteknek, melyek lekötötték a diákok érdeklődését, valamint egy szulfid-oxidációs kísérlet, ami a csapadék kimosásától eltekintve nem okoz nehézséget. Ehhez viszont étert használtak, amely rendkívül tűzveszélyes. De a délutáni kísérletekhez nem volt szükség nyílt lángra, a dohányzás pedig, ezt mindenkibe kellőképpen belesulykolták, szigorúan tilos. Minden hallgató tudta, hogy a biztonsági rendszabályok egyszeri megsértése is kizárást von maga után.

Mindazonáltal, ma semmiféle baleset nem történhet. Brade elhatározta, hogy külön is figyelmezteti erre Charlie Emmettet.

Semmi kedve nem volt részt venni a laborgyakorlaton, de Brade, jóllehet senki nem kötelezte rá, legalább egy rövid időre, mindig be szokott nézni. Egyrészt felmerülhettek olyan kérdések, amelyekre a laborasszisztens nem tud felelni, másrészt a munkaerkölcs is úgy kívánta, hogy legyen jelen. A laborgyakorlat valahogy érdektelen és másodrangú a diákok szemében, ha az előadó tanár tüntetően távolmarad róla.

Másfelől Charlie Emmett kiválóan kézben tudja tartani a kísérleteket. Második éve dolgozik az intézetben, és ha Roberta is mellette van, nem történhet semmi baj.

Roberta Goodhue halkán kopogott az ajtón. Brade már kalappal és kabáttal a kezében várta.

– Ha nincs ellene kifogása – udvariaskodott mosolyogva – a *Riverside Inn*-be viszem. Kocsival megyünk, hogy egyre visszaérjünk.

– Rendben van – mondta egykedvűen a lány, aki bő, lazacpiros kabátjában talán még alacsonyabbnak és molettebbnek látszott. Az ilyen fekete típusoknak, gondolta magában Brade, biztosan épp elég gondot okoz a túlságosan erős szőrzet. A lány arcát itt-ott szőrszálak csúfították, ajkai fölött pelyhedző bajusz sötétlett.

Nem volt kimondottan csúnya, de szép végképp nem.

– Kérem, várjon meg a kapunál! – mondta Brade. – Szeretném figyelmeztetni Charliet, hogy ma különösen óvatosnak kell lennie, ami a nyílt lángot illeti.

*

A *Riverside Inn*-ben elég sokan voltak, de még találtak egy szabad boxot, ahonnan a folyóra és persze a folyó menti sztrádára lehetett látni.

Az érintetlen természet manapság egyre ritkább kincs.

– El tudom képzelni, mennyire megviselte a tegnapi szerencsétlenség.

Feladták a rendelést. Roberta zavartan morzsolgatta a zsemlijét, és a négy sávon tovasuhanó autókat bámulta odalenn.

– Igen – motyogta.

– Ha jól sejtem, maga meg Ralph – Brade kereste a szavakat – ... barátok voltak.

Roberta szemét egyszerűen elöntötték a könnyek.

– Össze akartunk házasodni, mihelyt Ralph ledoktorál.

8.

A pincérnő kihozta Brade-nek a bécsiszeletet, Robertának a tojássalátát és a két kávét két tejszínnel. Ez a kis szünet mindkettejüknek kapóra jött, és Brade-nek volt ideje rendezni gondolatait.

– Szörnyen sajnálom – mondta nagysokára. – Erről én semmit se tudtam. Ilyen körülmények között otthon kellett volna maradnia.

– Talán jobb így. Egyedül lenni még rosszabb. – Ralphról akart beszélni? Brade a szavakat kereste.

– Lehet, hogy otrombaság most erről beszélni, de felmerül a kérdés, mi lesz Ralph munkájával. Másrészt... a jelen körülmények között...

Roberta a homlokát ráncolta.

– Csak nem akarja folytatni?

– Nem, erről most ne beszéljünk.

Botorság volt ideráncigálni a lányt, és a vőlegényéről faggatni, aki alig huszonnégy órája halt meg. De ha egyszer bizonyosságot akar!

Roberta fürkésző tekintettel méregette.

– Ön nem kedvelte Ralphot, ugye?

Brade összerándult. Arc kifejezése árulta volna el?

– Ellenkezőleg, mindig is nagyra becsültem.

– Ezt jól esik hallanom, de mégsem hiszem, hogy különösebben rajongott volna érte. A legtöbb ember, és én ezt nagyon is megértem, nem tudott kijönni vele. – Még mindig a zsemlével babrált, a salátát jóformán érintetlenül eltolta magától. – Furcsa szerzet volt, mintha állandóan támadástól tartott volna. Sok időbe tellett, amíg az ember összeemelegedett vele, de akkor nagyon kedves tudott lenni. Érzékeny. Szeretetreméltó. – Szünetet tartott. – Tegnap este sokáig ott voltam Ralph anyjánál. Szegény asszony! Hihetetlen ez az egész. Egyszerűen nem tudom elhinni, hogy Ralph ennyire gondatlan lett volna.

– Vannak más rokonai is? – kérdezte gyorsan Brade.

– Nincsenek. – A lány most ráfüggesztette a szemét. – Ugye ön semmit nem tud Ralphról, tanár úr? Úgy értem, a magánéletéről.

– Sajnos nem, Roberta. Csak most ébredtem rá, mennyivel többet és behatóbban kellene foglalkoznom a tanítványaimmal. De ez a beszélgetés nyilván fájdalmas magának.

– Ugyan. Legalább beszélhetek róla. Ennyi maradt nekem belőle. – Roberta elgyötört tekintettel meredt maga elé; laza lófarkba kötött hajából néhány rakoncátlan tincs a homlokába lógott. – Ralph nem volt született amerikai.

– Ó! – kiáltott tettetett meglepetéssel Brade, pedig erről tudott.

– Egyedül ő és az anyja élték túl azt a ... szörnyűséget. Ralph sohase mesélt erről, de ez most nem is fontos. Apját agyonlőtték, és volt egy nővére, akit szintén megöltek... valahogy. Félt a világtól. Amerikában sem volt könnyű élete. Idegen ország, idegen nyelv. És azt hiszem, sose mert igazán megbízni másban, sose tudott hinni a mások jószándékában. Ez a félelem beidegződéssé vált nála. Érti, mire gondolok?

– Azt hiszem, igen.

– Valóságos ördögi kör. Mivel képtelen volt feloldódni és elfogadni másokat, mindenki idegenkedett tőle és bántotta. Ralph pedig kénytelen volt ostoba módon viszonzni a sértéseket. Nem tudott együtt dolgozni senkivel, mindig azt hitte, hogy a másik elvesz tőle valamit; ahogy elvették tőle a családját és a gyerekkorát. Ha bárki hozzányúlt ahhoz a főzőpohárhoz, amit ő öblített ki, nyomban megvadult. Ilyenkor persze nem tudta, mit csinál, egyszerűen elvesztette a fejét. Ranke professzor még csak meg se próbálta megérteni. Egyszerűen kihajította. Ralph számára ez a visszautasítás csupán egy volt a sok közül. Ezek után méginkább begubózott.

– Olyannyira, hogy engem is gyűlölt, igaz? Roberta ránézett, és metsző hangon kérdezte:

– Ezt meg ki mondta önnek?

– Csupán feltételezés.

– Jean Makristól hallotta, igaz?

– Honnan veszi? – kérdezett vissza kissé zavartan Brade. A lány remegő orral préselte össze ajkait.

– Már úgymint mindegy – mondta mély lélegzetet véve –, nyugodtan megtudhatja. Ralph néhányszor találkozott vele, mielőtt... mielőtt közelebbről megismertük egymást. Semmi több. De ez az ostoba nőszemély nem akart belenyugodni.

Nem hagyta békén, nem és nem, pedig már rég vége volt köztük mindennek. Ráadásul bosszúszomjas volt. Tegnap este felhívott, és leplezetlen kárörömmel közölte velem Ralph halálát. – Robertán látszott, hogy alig tudja fékezni indulatát.

Brade nyugtalanul feszengett. Ralph halála felkavarta az iszapot az egyetemi élet kristálytisztá tavának fenekéről, s ez a víz most éppolyan zavaros, mint a nagybetűs Élet mocskos pocsolyája.

– Maga tehát nem hiszi, hogy Ralph okkal gyűlölt engem? – kérdezte Brade.

– Nem. Soha nem hallottam tőle ilyesmit. No persze... a legelején...

– Igen?

– Amikor Ranke kidobta, nagyon elbizonytalanodott; úgy érezte, megint kudarcot vallott. Elképzelhető, hogy kezdetben öntől is tartott, és mondott valamit erről Jean Makrisnak. Így történhetett, mert később, amikor már nem volt köztük semmi, ez a nő egyszer felhívta, és otrombán éreztette vele, hogy bajba sodorhatja, ha megmondja önnek, amit Ralph önről gondol. Ralph beszélt is nekem erről. Nagyon el volt keseredve. Nos, úgy látszik, a nő megvárta amíg meghal – de még most sem hagy neki békét. – Elcsuklott a hangja, szemében könny csillogott.

Brade félretolta az üres tányért, kiitta a kávéját, és magához intette a pincéernőt.

– Igya meg a kávé, és ne főjön a feje emiatt! Ralph meg én egész jól kijöttünk, és ha kezdetben nem is kedvelt... nos, annak alapján, amit mondott, teljesen megértem. – Erős vágyat érzett, hogy megsimogassa a lány kezét, de visszatartotta magát.

Mire Roberta kiszürcsölte a kávé, a számla is megérkezett.

Az egyetem felé menet Brade még megkérdezte:

– Vett Magának Ralph jegygyűrűt?

A lány szomorú tekintete a semmibe révedt. – Nem, nem verhettem magát ilyen költségekbe. Az anyja dolgozott, hogy Ralph tanulhasson. Tipikus

európai mentalitás, hisz tudja. Semmilyen áldozattól nem riadt vissza, csak hogy tanult ember legyen a fiából. És mi lett belőle?

– Kitűzték már az esküvő időpontját?

– Egyelőre nem. De úgy terveztük, ha ledoktorál, rögtön összeházasodunk.

– Ralph anyja tudott a terveikről?

– Tudta, hogy jóban vagyunk. És kedvelt engem, azt hiszem. De nem hinném, hogy Ralph beszélt volna neki házassági szándékunkról. Lehet, hogy helytelenítette volna. Azt hitte, ha Ralph doktori címet szerez, jobb parti is akad a számára. Az európai anyáknak sajátos elképzelése van a doktori cím vásárlóerejéről, már ami a házasság piacát illeti. A kocsi begördült az egyetem kapuján.

*

Brade benézett a laborgyakorlatra, de nem maradt soká. Minden rendben ment. Még a kétbalkezes Gerald Corwin sem találta meg azt a szokásos üvegcserepet, amivel elvághatta volna az ujját. Minden figyelmét a kísérletre összpontosította, és boldog volt, hogy az ezüstös aldehidcsapadék hengeres tükörré változtatta a kémcsövet.

Mivel ő volt a legügyetlenebb diák a gyakorlatokon, szinte logikus volt, hogy neki sikerüljön legszebbre a tükör. Brade meg is mutatta, mintegy szemléltetésként, a többi, ügyesebb diáknak, akik nagy ügyesen mindössze annyit értek el, hogy némi szürkésfekete csapadék gyűlt össze kémcsövük alján.

Azután az intézet titkárságán átnézte a Ralph Neufeldről készült tanári jellemzéseket. Mivel Jean Makris egy pillanatra se vette le róla a szemét, épp csak átfutott rajtuk; nem volt bennük semmi érdekes.

Nyomott hangulatban ment vissza dolgozószobájába, és nekiült a tervezett biztonságtechnikai előadások felvázolásának. Voltak nyilvánvaló témák; a vegyifülke rendeltetésszerű használata, a párologtatás módszerei gyúlékony oldatok esetében, gázpalackok, vízfürdők, drótszövetlábok, csövek hajlítása.

És mi a helyzet a pipetták használatával? Éppen átmeneti korszakot éltek. Az ő idejében a pipettát az ember a szájába dugta, és az adott jelzésig felszívta az oldatot. Meglehetősen gusztustalan eljárás volt, mi több, nem is veszélytelen, hisz a többnyire maró vagy mérgező oldatból könnyen bekerülhetett néhány csepp az ember szájába. Nem múlt el olyan szemeszter, hogy valamelyik diák ne kortyintott volna fel egy adag nátriumhidroxid-oldatot.

Manapság a felsősök laboratóriumaiban csaknem mindenütt gumipumpát használtak; ez helyettesítette a száját, és külön szelep

gondoskodott róla, hogy a szívást tetszés szerint meg lehessen szakítani. De a tanszék vonakodott beszerezni azt a mintegy száz pumpát, ami az alsósok laboratóriumaiba kellett volna. Talán most, hogy a biztonság ennyire előtérbe került, sikerül majd felülemelkedni az anyagi szempontokon. Brade erről is feljegyzést készített.

S miközben a biztonságon töprengett, gondolatai elkalandoztak, a golyóstoll megállt a kezében, tekintete a semmibe révedt.

Ralphról, akitől mindenki viszolygott, egyszeriben kiderült, hogy két fiatal nő is vonzódott hozzá, és heves féltékenységet váltott ki belőlük. Különös!

Mindenesetre az indítékok köre jelentősen kibővült. Már nemcsak arról volt szó, hogyan vezethetett hidegvérű gyilkossághoz az évfolyamtársak és a tanszéki dolgozók haragja, melyet ez az élesnyelvű és összeférhetetlen fiatalember vont magára.

A lehetséges indítékok között számításba kellett venni a szerelmi csalódást is, ami már nem egy erőszakos tett forrása volt.

És ami ugyancsak különös: Jean Makris, vagy Roberta Goodhue a legjobb akarattal sem mondható csinosnak, s nehéz elképzelni, hogy egy férfi szerelemre gyullad irántuk.

Ez ostobaság! Nemcsak szemrevaló nők és vonzó férfiak kötnek házasságot. Ha csak a hollywoodi szépségek korbácsolnák fel a szenvedélyeket, az emberiség egykettőre kihalna.

És nemcsak a külső számít. A rokonszenvet és a megértést egy fiatalember olykor a legcsábosabb idomoknál is többre becsüli. Egy melegséget és vonzódást sugárzó szempár a legrútább szőrszálakat is feledtetheti. Miért ne?

És egy olyan emberben, mint Ralph, aki gyűlölte a világot, és félt tőle, talán éppen az ilyen csúnyácska nők keltettek igazi vonzalmat.

Hogy is merészelne szemet vetni egy csinos nőre? Hogy is kelhetne versenyre más férfiakkal, kockáztatva egy újabb, minden előzőnél fájdalmasabb visszautasítást? Talán épp ezt elkerülendő, keresett magának olyan embert, aki alkalmasint elfogadja olyannak, amilyen? Talán pontosan ezért próbált – öntudatlanul is – olyan lányt meghódítani, aki ugyanúgy szeretetre éhezik, mint ő, ugyanúgy hálás minden közeledésért, és nemigen legyeskednek körülötte vetélytársak.

Brade keserűen kuncogott. A kényszer először a detektívet, és most ráadásul a botcsinálta lélekbúvárt is kihozta belőle.

És ha egy ilyen lány kosarat kap, mert egy másik, hasonló lép a helyébe – csoda-e, ha a pokol minden gonosz szelleme elszabadul.

Egy lány, aki már minden reményt feladni látszott, ismét reménykedni kezd, amikor jön egy másik, és mindent elront! Ami annál is gyötrelmesebb, mert ez a másik semmivel sem szebb, mint ő maga; még

azzal sem vigasztalódhat, hogy mindenképpen esélytelen lett volna vele szemben.

Brade érezte Jean Makris gyűlöletét; a kérdés csak az, tudott-e gyilkolni ez a gyűlölet? És ha igen: intellektuálisan képes volt-e Jean Makris a gyilkosságnak erre a sajátos módjára? Bízott-e annyira kémiai ismereteiben, hogy megkockáztassa két vegyszer kicserélését? Eleget tudott-e Ralph kísérleteiről, hogy megfelelően beavatkozhatson? Talán a fiú beszélt vele a munkájáról. Talán annak idején kémiát is hallgatott az egyetemen. (Járt egyáltalán egyetemre? Ezt ki kell deríteni.)

És mi a helyzet Robertával?

A fiatalember őt is éppúgy elhagyhatta, ahogy a másik lányt. És Roberta értett a vegyszerekhez.

Vajon egy ember, aki ádáz haragban áll a világgal, és hajlamos mindenkiben ellenséget látni, ki tud-e tartani huzamosabb ideig egy lány mellett, legyen az mégoly kedves és szeretetreméltó? Nem szükségszerű-e, hogy előbb-utóbb kisebb súrlódásokra és félreértésekre kerül sor, melyek idővel összeadódnak, és a fiú búskomor, magányos szívében gyűlöletté érlelődnek?

Ralph nem adott Robertának gyűrűt. Senkinek nem tett említést házassági szándékáról. Charlie Emmett még csak nem is sejtette. Feltehetően az anyjának sem szólt róla. A lány kijelentésein kívül semmi kézzelfogható bizonyítéka nincs, hogy valóban el akarta venni Robertát.

Roberta nyilván érezte, mennyire bizonytalan a helyzete. Egy lány mindig megérzi, ha a férfi már nem őszinte, ha már nem gondolja komolyan a házassági ajánlatot.

És ha úgy érezte, hogy Ralph elhidegült tőle, vagy talán mindig is langyos volt hozzá? Ha kényszeríteni próbálta a házasság időpontjának kitűzésére, ha követelte tőle a gyűrűt és a jegyesség nyilvános bejelentését? És ha a fiú vonakodott?

Vagy talán – mert ez sem kizárt! – egy harmadik csufika tűnt fel a láthatáron!

Roberta épp eleget tudott a kémiáról, hogy elkövesse a gyilkosságot, ha pedig csakugyan megtette, mostani viselkedése még nem feltétlenül színjáték. Fájdalma gyötrelmesen őszintének hatott, elvégre lelke mélyén még mindig szerethette Ralphot, még ha bosszúból megölte is. Most őszintén és vigasztalhatatlanul siratja önnön áldozatát.

És Roberta mindenkinél jobban ismerte Ralph kísérleteit. Még Emmett sem sejthette, mennyire. A doktorjelöltek folyton a kísérleteikről beszélnek, és bár Ralph más volt, mint a többi, patológikus gyanakvása visszahúzódtóvá tette, de épp emiatt inkább kiöntötte a lelkét annak az egyetlen emberi lénynek, akit szeretett, és akit bizalmára méltatott.

De hogy tudhat ő bármit is bizonyítani? Kedvére gyárthatja a szebbnél-szebb elméleteket. Végül is ez a szakmája. És a kémia területén bizonyítani is tudná őket. De a kriminalisztikában már korántsem mozgott ilyen otthonosan. Fogalma sincs, hogyan kell a lehetségesből kipréselni a bizonyosat. Hiába, nem tudott ötről hatra jutni; feladta.

Az órára nézett. Négy elmúlt.

Pontosan huszonnégy órával ezelőtt gondolt arra, hogy ideje indulni, nehogy lekésse az ötre megbeszélt rendevút Cap Ansonnal. Átnézték volna a kéziratot, ittak volna valamit, megtárgyaltak volna egy-két problematikus részt, és valószínűleg meghívta volna az öreget vacsorára.

De előbb be akart nézni Ralphhoz a laborba egy kis sósavért, meg hogy elbúcsúzzon tőle (mint annyi apró szokását, ezt is Captól vette át) – és attól kezdve minden megváltozott.

Most minden öröm nélkül, nehéz szívvel gondolt arra, hogy hazamegy. Anson kézírata még mindig olvasatlanul hevert az asztalán. Az utolsó oxigenizációs kísérlethez használt eszközök azóta is érintetlenül álltak a laboratóriumában; a vegyszerek rég beszáradtak.

Minden összezavarodott.

Szorongva gondolt az előtte álló hétvégére. Kedvetlenül nézett körül; mit is kellene hazavinni. Doris nem szerette, hogy mindenféle cikkeket és folyóiratokat hurcol haza, de akárcsak a tanszék többi dolgozója, ő sem tudott mindent elvégezni a hivatalos munkaidőben. Felsőhajtott. Semmi kedve nem volt magával vinni a hallgatók dolgozatait vagy bármi szakirodalmat. Anson kéziratát viszont legkésőbb ma este el *kell* olvasnia. Holnap szombat, Ginny számít rá, hogy állatkertbe viszi, és Anson is bejelentette magát, este meg Littleby ad partit. A vasárnapot majd pihenéssel tölti. Megerőltető hét áll előtte.

Úgyhogy Anson kéziratán kívül nem vett magához semmit. Bekattintotta a táskát, karjára vetette a kabátot és fogta a kalapját.

Az ajtó tejüvegablaka mögött legnagyobb elképedésére elmosódó árnyat látott. Kopogtak.

Annyi biztos, hogy nem hallgató és nem is tanár az illető. Brade rendszerint a matt üvegablakon át is felismerte látogatóit.

Kissé nyugtalanul nyitott ajtót; kerekképű, szélesen vigyorgó alak lépett a szobába.

– Üdv, tanár úr! – mondta derűsen. – Mi az, nem ismer meg?

Brade agyában hirtelen világosság gyúlt. Az ajtóban ugyanaz a detektív állt, akivel előző este beszélt. Jack Doheny.

Brade kiejtette kezéből a kalapot, lehajolt érte, és érezte, ahogy elvörösödik. Eközben Doheny az ajtóban állt, mosolygott és buzgón ráógumizott.

– Mit tehetek magáért, Mr. Doheny? – kérdezte Brade.

– Semmit, ellenkezőleg, én teszek valamit magáért. – Doheny egy kulcsot vett elő zakója belső zsebéből. – Gondoltam, személyesen hozom visz-sza. Ralph Neufeld laboratóriumának kulcsa.

– Ó! – szakadt ki Brade-ből a megkönnyebbülés sóhaja. Hát persze! Hisz ő kérte vissza a kulcsot, és teljesen természetes volt, hogy a nyomozó elhozta. – Köszönöm szépen

– Tudja, hogy a fiúnak az anyján kívül nem volt más rokona? – kérdezte, miközben alaposan körülkémlt Brade dolgozószobájában.

Brade, még mindig kalappal a kezében, kissé türelmetlenül toporgott, és várta, hogy Doheny szabaddá tegye az utat.

– Igen, értesültem róla.

– Tegnap este elmentem hozzá, hogy közöljem vele, mi történt. Sajnos ez is hozzátartozik a munkámhoz. Meglehetősen összetörtén fogadott. Már értesült fia haláláról.

– Igen?

– Egy lány járt nála. Az ön egyik tanítványa.

– Roberta Goodhue? – A lány mondta, hogy volt Ralph anyjánál. Dohenyről azonban nem tett említést.

– Igen. Tőle tudta meg. Megkérdeztem, honnan tudja. Azt mondta, az egyetemről hívták fel.

– A titkárnő. Neki én mondtam, ő meg úgy gondolta, értesítenie kell Robertát. A lány...öö...jóban volt Ralphal.

– Nagy csapás lehetett. – Doheny a fejét ingatta, és semmi jelét nem adta, hogy menni készül. – Ez az ön szobája, tanár úr?

– Igen.

– Szemrevaló. Jó kis asztala van. Valami hasonló nálam is elkelne otthon a műhelyben. Ön is amolyan "csináld magad"-típus?

– Nem, sajnos nem.

– Pedig azt hallom, a tanárok, mint manapság sokan, szívesen barkácsolnak. Hisz tudja, bútorok, kemping, miegyéb.

Brade bólintott, és igyekezett leplezni türelmetlenségét.

– Feltartom? – kérdezte Doheny. – Ugye ilyentájt szokott hazamenni?

– Nincs szigorú időbeosztásom. Van, hogy éjjelig bent maradok, máskor meg már délben hazamegyek. Attól függ, hány előadásom van, és hogy érzem magam.

– Nagyszerű! – álmélkodott a detektív; látszott rajta, hogy őszintén gondolja. – Bárcsak minden szakmában így lenne. Tegnap tovább bent maradt?

– Nem. Épp indulni akartam, amikor megtaláltam a holttestet.
– Ma meg, úgy látszik, én tartom fel. Pedig nem áll szándékomban. Igazán. – Doheny minden különösebb sietség nélkül elindult kifelé.
– Semmi baj – mondta hűvösen Brade. Doheny nyomában ő is kilépett a folyosóra. Felfűzte Neufeld kulcsát saját kulcskarikájára, és bezárta maga mögött az ajtót.

Doheny érdeklődve nézte mozdulatait.

– Az ott egy univerzális kulcs, ha nem tévedek?

Brade-et bosszantotta a kérdés. Gyorsan zsebredugta a kulcscsomót. – Ezzel akármikor be tudok jutni az épületbe, akkor is, ha zárva van.

– No persze. És minden labort nyit?

– Amelyiken nincs biztonsági zár. A legtöbb tanárnak van ilyen kulcsa.

– No persze – bólintott mosolyogva Doheny.

Hazafelé Brade gondolatban önmagával vitázott. Szóval Doheny megint eljött... A magyarázat nagyon is kézenfekvő. Ő, Brade, maga adott rá okot, amikor visszakérte a kulcsot. Ártatlan kérdéseket tett fel, minden ellenségesség, minden gyanakvás nélkül. Elvégre semmi oka nem volt a bizalmatlanságra. De mégis – miért akarta tudni, hogy mikor ment haza Brade? Miért érdekelte annyira a különleges kulcs? És különben is, feltűnően gyorsan kiszúrta. Talán éppen erre volt kíváncsi?

Talán feleslegesen aggodalmaskodik. Hm. Igyekezett más irányba terelni gondolatait.

*

A körülményekhez képest egész békésen megvacsoráztak. Ginny időközben értesült a történetekről. (A hírekben tényleg megemlítették Brade nevét, és Ginny csupa fül volt, amikor Doris barátnői sorra telefonáltak.)

Ő persze nem hozhatta szóba a dolgot, és hiába próbálkozott, szülei határozottan elzárkóztak a témától. Felajzott idegállapotát azonban sehogy sem tudta leplezni, ami leginkább remek étvágyában mutatkozott meg.

Ginny szokatlan farkasétvágya jó kedvre derítette Dorist, következésképpen ideig-óráig Brade is megfeledezett nyomozó gondjairól.

A kellemes hangulat egészen a vacsora végéig

kitartott, amikor is Doris felszólította Ginnyt, helyezze át székhelyét a felső szintre, szenteljen némi figyelmet le9kéinek, aztán fürödjön meg és feküdjön le.

– És szeretném, ha kilenckor kikapcsolnád a tévét – fejezte be intelmeit nyomatékosan Doris.

Ginny áthajolt a lépcsőkoriáton, és sötéten szikrázó szemét Brade-re függesztette.

- Hé, papus, el ne felejtssd, hogy holnap állatkertbe megyünk!
- Ne mondd apádnak, hogy "hé" – szólt rá Doris –, egyébként rajtad múlik, hogy mi lesz holnap. Ha este felbosszantasz, nem mész sehova.
- Ugyan, dehogy bosszantalak. Ugye megyünk, papus?
- Brade jobb híján ráhagyta. – Ha nem esik – felelte lemondóan.

*

– Az az igazság, Doris, nem tudom, mi lesz holnap – mondta valamivel később.

– Micsoda? – kiabált vissza Doris a konyhából, miután bekapcsolta a mosogatógépet. – Mit mondtál? – ismételte meg a kérdést a nappaliban.

– Azt mondtam, nem tudom, elmehetünk-e egyáltalán az állatkertbe.

– Miért?

– Cap Anson miatt. Átjön.

Doris homlokráncolva vette le magáról a kötenyt.

– Miért hívtad?

– Nem hívtam. Egyszerűen azt mondta, hogy átjön, és nem mondhattam nemet.

– Miért nem? Pedig egyszerű.

– Nem tehettem. Vele nem. Hisz ismered.

– Igen, de téged egyáltalán nem értelek. Az ő könyve, nem a tied. Miért neked kell dolgozni rajta?

– Mert érdekes könyv lesz, ha elkészül; fontos könyv. Éppenséggel büszke vagyok rá, hogy segíthetek neki.

– Hát akkor jöjjön máskor.

– De Doris, már kétszer felültem.

– Kétszer?

– Hisz tegnap délutánra is bejelentkezett. Ötbe beszéltük meg, és te is tudod, milyen pontos az öreg. Én pedig nem voltam itthon.

Doris vállat vont, és lapozgatni kezdett a tévéújságban.

– Nem olyan tragikus. Hisz odaadta Virginiának az anyagot.

– Tudom. De biztosan csalódott volt. Minden pontatlanságot személyes sértésnek vesz.

– Egész normálisnak látszott – mondta szenvtelenül Doris. – A szűnyoghálón keresztül láttam, amikor Ginnynek átadja a borítékot, és egyáltalán nem látszott dühösnek vagy hasonló.

– Mindegy, csalódott volt, akár meglátszott rajta, akár nem. És ma reggel tízkor, alighogy befejeztem az előadást, megjelent a szobámban, én pedig még bele se néztem a kéziratba. És láttam rajta, hogy csalódott.

– Az egyik növendékedet halálos baleset érte, ő meg úgy tesz, mintha nem történt volna semmi. Ez már tapintatlanság a részéről, nem gondolod?

– Természetesen tapintatlan, de Cap öreg ember, és a kémia a mindene. Őt teljesen hidegen hagyta, ami Ralphfal történt, éppen ezért nem is utasíthattam vissza, amikor azt mondta, hogy délelőtt átjön.

– Virginiát akkor is el kell vinned. Egész héten csak erre vár. És ne mondd, hogy *én* menjek vele. Ki se látszom a szennyesből. Tovább már nem halogathatom a mosást.

– Rendben van. Felhívom Capet, és megmondom neki, hogy legyen itt kilencre. Reggel biztosan hideg lesz, tizenegy előtt nem érdemes kimenni az állatkertbe. Így legalább lesz két órám Cappel.

Doris nem mondott semmit. Odafordult a tévéhez, és mélyet sóhajtott.

– Semmi kedvem ehhez a varietéhez, de valamit nézнем kell

– Nincs más?

– Az egyes kosárlabda, a kettesen valaki a feltámadásról prédikál. A hármason egy régi filmet játszanak, de azt már láttam.

Fogta a kötését, beült a fotelbe, és üres tekintettel meredt a képernyőre. Nem kezdett el kötni, de Brade szentül meg volt róla győződve, hogy a műsort se nézi.

– Mi újság Ralph ügyében? – kérdezte nagysokára. Szemlátomást dühös volt magára, mert nem tudta visszafojtani a kérdést.

Brade felnézett Cap Anson kéziratából. Lemehetett volna alagsori dolgozószobájába, de – ez volt a pőre igazság – feltétlenül szüksége volt társaságra, legyen bár az akár a mogorva, elégedetlen Doris.

– Megint ott volt az a nyomozó – mondta. Doris tágranyílt szemmel nézett rá.

– Micsoda?

– Csak visszahozta a labor kulcsát. Ralphét; de ahogy körülnézett a szobámban, attól ideges lettem.

– *Mondott* is valamit?

– Úgy érted, a gyilkosságról? Nem.

– Akkor meg ne törődj vele!

– És ha tényleg gyilkosság volt?

– Megtörtént, el van intézve. Egy meglehetősen ellenszenves fiatalember meghalt. És te sem tudod feltámasztani.

– Ezzel a dolog még nincs elintézve. Van itt egy lány, aki feltehetően szerette, és hozzá akart menni. És egy anya, aki, mint mondják, sok mindenben keresztülment, és tönkretette magát, csak hogy a fiából vegyész lehessen. Nem, a dolog egyáltalán nincs elintézve.

– Nekik sem használsz azzal, ha bajba kevered magad.

– Úgyis nyakig benne vagyok. Egész nap azon töprengtem, miként kászálódhatnék ki belőle.

– Rajtad kívül senki nem gyanakszik gyilkosságra.

– Csak idő kérdése. Ma valaki megkérdezte, hogyan lehetsége, hogy Ralph összekeverte a nátriumcianidot a natriumacetáttal. Az illető még meglehetősen zaklatott volt, de ha megnyugszik, újból fel fogja tenni a kérdést. Akármelyik vegyész gyanút foghat. És végül valaki elmegy a rendőrségre. Azt akarod, hogy Damoklész kardjaként lebegjen fölöttünk ez a lehetőség?

– Ki volt ez az "illető"?

– Roberta Goddhue, Ő az a lány, akit Ralph el akart venni.

– Talán éppen ő tette – szakadt ki ösztönösen Dorisból. – Talán a fiú faképnél hagyta.

– Ez nekem is eszembe jutott. – mondta Brade, – Sok minden megfordult a fejemben.

A kezében tartott kéziratlapot letette az asztalra.

Doris kezében az érintetlen kötéssel, bólintott.

– Rendben van. Ha már mindenáron beszélned kell róla, csak mondd.

– Először arra gondoltam, hogy mindent leírok. Összeállítok egy listát. Rendszert viszek a dologba. Aztán azt mondtam magamnak: Mi lesz, ha valaki megtalálja a cédulát, a szemébe dobott fecniket vagy az elégett papír hamuját, és megkérdezi, mi az, amit elégettem. Nem tudom, mit csináljak, teljesen bizonytalan vagyok. És ez egyszerűen... egyszerűen elviselhetetlen.

Majd így folytatta: – Először is ... ha feltesszük, hogy gyilkosság történt, az a kérdés, ki tehetta. Ahogy tegnap este is mondtam, a tettesnek értenie kellett a kémiához, és ismernie kellett Ralph munkamódszerét. Ennélfogva én vagyok az elsőszámú gyanúsított. Kérdés, ki jöhet szóba még, ha engem kihagyunk a játékból? Rajtam kívül csak egyvalaki volt bejáratos Ralph laboratóriumába, és ez a valaki Ralph munkáját is figyelemmel kísérhette.

– Kicsoda?

– Gregory Simpson. Ralph labortársa. Ő azt állítja, hogy Ralph sohasem beszélt vele, ami talán igaz is, de ennek ellenére nyomon követhette Ralph kísérleteit. Láthatta, hogy Ralph lombikokba készíti az acetátot, és ezeket a szekrény polcán tárolja.

Hasonló helyzetben ugyan senki más nem volt, de mások is, Charlie Emmett vagy akármelyik diák, ha úgy tetszik, akár Cap Anson, tehát bárki, akinek ott van dolga az épületben, megfigyelhette ugyanezt. Elméletileg az sincs kizárva, hogy Ralph távollétében valaki beosont a laborba, és elolvasta a jegyzeteit; ennek alapján nyugodtan kitervelhette a gyilkosságot. Mint mondtam, ez mind lehetséges, de nem valószínű. Ami

a gyilkosság módját illeti, mindenképpen én vagyok az első számú gyanúsított. A második helyen, de jóval utánam, Simpson áll. A többiek csak messze ez után következnek. És az emeleten dolgozókon kívül más gyakorlatilag nem jöhet szóba.

– Miért mondd, hogy Simpson kevésbé gyanús, mint te? – kérdezte Doris. – Véleményem szerint neki ugyanolyan lehetősége volt, mint neked.

– Alig huszonkét éves, és nincs indítéka.

– Szerinted nincs indítéka, de te se tudhatsz mindent. Mellesleg neked sincs indítékod.

– Ezzel kapcsolatban mondanom kell valamit, ami engem nagyon nyugtalanít. Most, hogy Ralp meghalt, kérdezősködtem egy kicsit, és...

Doris nyomban felhúzta a szemöldökét.

– Minek kérdezősködtél, Lou? Ez a legrosszabb, amit tehetnél.

– Nagyon óvatos voltam. És az emberek maguktól is beszéltek, anélkül, hogy kérdezni kellett volna. Egy szó mint száz – úgy tűnik, Ralph nem kedvelt különösebben, vagy félt tőlem ... vagy mind a kettő. Még nem látok egészen tisztán.

– Honnan veszed, hogy nem kedvelt?

– Ralph a jelek szerint senkit nem kedvelt. Nem tudom, mi baja volt velem; vagy miért félt volna tőlem. Nem is fontos. Akármi oka volt is, a rendőrség összetákolhat belőle egy indítékot. Én sokat tettem érte, vagy legalábbis azt képzeltem, hogy sokat tettem érte, és hálátlanság volt a jutalmam, befeketi-tett a hátam mögött, én meg dührohámot kaptam és megöltem.

– Ez örültség.

– Talán a rendőrség is ezt hiszi, hogy örült vagyok. Néha csakugyan elvesztem az önuralmam.

Nemegyszer előfordult, hogy ráordítottam a hallgatókra, ha valami égbekiáltó ostobaságot műveltek. Ralpot is jól lehordtam volna, ha véletlenül nyúl a cianidhoz – és élve megússza. Mindenki tudja, milyen dühös tudok lenni.

– Ki nem? Azért mert valaki olykor dühbe gurul, még nem feltétlenül gyilkos. Kell lennie valakinek, akinek ennél nyomósabb oka volt.

– Van is. Jean Makris.

– Nocsak! És neki mi az indítéka? Brade elmondta, amit tudott.

– Szép kis szerelmi drámák folynak nálatok az egyetemen! – epéskedett Doris.

– Hát igen – Brade vállat vont. – Mindenesetre Jean Makrisnak volt indítéka, de nem rendelkezett a tett végrehajtásához szükséges elemi ismeretekkel.

– Miféle ismeretek kellene ahhoz, hogy két port felcseréljen az ember?

– Nem csak ismeret, önbizalom is kell hozzá. Aki laikus a kémiában, nem igen mer hozzáúlni a cianidhoz; fél, hogy a mérég a bőrén át felszívódik. Robertának viszont kellő szakismerete is volt, és indítéka is lehetett, ha tényleg úgy érezte, hogy a fiú elhagyta. Amire viszont semmi jel nem utal.

Persze igazad van, lehetnek olyan indítékok is, amelyekről nem tudunk. Ranke például nem állhatta Ralphot. A kérdés csak az, elég-e ez a gyilkossághoz? Történt valami közöttük, amiről nem tudunk? Foster kis híján megbuktatta. Miért? Mi lehetett e mögött?

Doris nekiállt kötni.

– Én a te helyedben nem törődnék az indítékkal – mondta. – Senki sem szerette Ralphot. Ha jobban körülnézel, annyi indítékot találsz, ahányat csak akarsz.

– Igen. De valóban indíték-e az ellenszenv? Te jó ég, ha mindenkit megölnénk, akit utálunk, egyhamar elnéptelenedne a világ! Nem, az efféle csekélységeket nem vehetjük számításba.

– Ugyan, kérem! Ha ilyen nagyvonalúan törölsz a listáról a gyanúsítottakat, végül tényleg te maradsz egyedül. A legtöbb gyilkosságot efféle csekélységek miatt követik el.

– Jó, jó...

– Lou, hidd el, tudom, mit beszélek. – Ujjara csavart egy adag fonalat, és fergeteges tempóban folytatta a kötést. – Egyvalaki hiányzik a listáról. Valaki, aki szintén ki nem állhatta Ralph Neufeldet. Valaki, aki egy csekélység miatt megharagudott Ralph Neufeldre, és ezért a csekélységért szíves örömet megölte volna.

Brade rémülten nézett rá.

– Kicsoda?

Doris vadul rángatta az összegabalyodott fonalat.

– Én.

10.

Brade az első pillanatban legszívesebben felnevetett volna, de végül csak egy hitetlenkedő "Te?" robbant ki belőle.

– Csak ne neved! Nem viccelek – vágta rá nyomban Doris.

– Nem nevetek, te pedig nem mondhatod komolyan.

– Emlékszel, amikor múlt karácsonykor Ralph nálunk volt?

– Igen, a többiekkel együtt – mondta Brade. – Hisz mindenkit meghívtunk. Akkor tört össze a vázád.

– Szóval emlékszel? Akkor talán még azt is tudod, hogyan?

Brade vállat vont. – Ralph törte össze. – Ezt félig-meddig taláalomra mondtá, mivel ez a válasz illet a beszélgetés menetébe.

Doris sötét pillantásából a szörnyű esemény emléke sugárzott rá.

– De hogy? És ne feledd, ez az én saját vázám volt; én csináltam, amikor a kerámia-tanfolyamra jártam.

– Tudom, Doris, tudom – igyekezett megnyugtatni az asszonyt. De a sérelmet nem lehetett ilyen könnyen feledtetni.

– Az egyetlen jól sikerült munkám volt a tanfolyam során. Sikerült a formája, eltaláltam a színét, és ez a váza az én munkám volt. Az enyém; nem úgy vettem, hanem én csináltam. – Abbahagyta a kötést.

– És mindenkinek mutogattam, mindenkinek beszéltem róla, megmutattam az alján a kezdőbetűimet.

– Tudom, emlékszem – mondta Brade, miközben alig tudta leplezni türelmetlenségét. A váza akkor már csaknem egy éve a szobában állt; ha látogató érkezett, Doris mindig ráterelte a szót. Látszólag egy kicsit mindig kérte magát, és nevetve ecsetelte a váza enyhe aránytalanságait, de ugyanakkor mérhetetlenül büszke volt "műalkotására", hisz alapjában nem tartozott az alkotó emberek típusához.

– Ralp Neufeld ott állt az asztal mellett. – A terjedelmes karosszék mellett álló asztalkára mutatott. Az asztal most üres volt, és Doris mozdulatában Brade a gyász gesztusát fedezte fel.

– Ott állt, és épp csak megmozdította a könyökét, és a váza leesett, és ezer darabra tört. – Doris egy képzeletbeli pontot bámult a padlón, mintha még mindig látná a váza cserepeit. – Napokig illesztgettem és ragasztgattam a darabjait, de hiába. Egyszerűen nem ment.

Brade kényszeredetten vigyorgott.

– Baleset volt...véletlen.

– Csakhogy ez nem véletlen volt, és most már jobb, ha te is tudod. Eddig nem szóltam, mert nem akartam megrontani a viszonyokat. De most, hogy Ralph meghalt, nyugodtan elmondhatom. Nem volt véletlen. Történetesen egész idő alatt figyeltem a fiút. Láttam, ahogy a könyökével taszít egyet a vázán. Minden ok nélkül; nem nyúlt semmiért, nem ijedt meg semmitől. Épp csak annyit mozdított a könyökén, hogy lelökje a vázát.

Még csak meg se rezzent. Mindenki más rémülten felkiáltott. Ő nem. Hisz ő tudta, mi fog történni. Teljes lelkinyugalommal körülnézett, aztán egy pillantást vetett az összetört vázára, és oldalt lépett. Még csak azt se mondtá, hogy sajnálom; se akkor, se később.

Alig észrevehetően mosolygott; igen, mosolygott, mint aki örül, hogy fájdalmat okoz. Brade a fejét rázta.

– Képzeld...
– Képzeld...

– Én csak azt mondom, ami történt. – Doris indulatos volt, de kimért. – És még annyit, Lou: lehet, hogy másoknak ez nem jelentett többet egy összetört vázánál, de én akkor gyilkolni tudtam volna. Ha kés van a kezem ügyében, gondolkodás nélkül leszúrom a fiút. Megöltem volna.

Brade nyugalmat erőltetett magára.

– Lehet, hogy ezt képzelted. De ha valóban ott lett volna az a kés, nem tetted volna meg.

– De igen. Ne ámítsd magad, Lou. Megtettem volna.

– Mást is tehetél volna, Doris. Hisztizhettél, kiabálhattál volna, nekieshettél volna Ralphnak. De nem tetted. Amennyire vissza tudok emlékezni, egyáltalán nem ragadtattad el magad, végig példás háziasszony maradtál. Mindenkitől udvariasan elbúcsúztál, és csak utána...

– *Tőle nem* köszöntem el.

– Jó, de uralkodtál magadon. Nem ordítottál, és nem estél neki ököllel, úgyhogy késsel sem estél volna neki.

– Mi értelme lett volna, ha ordítok? Én nem kiabálni akartam. És most elmondom, mit éreztem, amikor meghallottam, hogy Ralph halott. Boldog voltam. Persze aggódtam is, hogy belekeveredhetünk az ügybe, de ennyi az egész. Kis híján egy éve már, de nem bocsájtottam meg neki, és most is úgy gondolom, megérdemelte a halált. Aki ilyesmire képes, alighanem sok embernek megkeserítette már az életét.

– Ez mind igaz, Doris – mondta Brade, aki

szerette volna lezárni a témát –, de ezzel még semmit nem bizonyítottál.

– Nem? Neked fogalmad sincs róla, mi fán terem egy indíték. Nem tudod, miért lesz az egyik ember gyilkos, és a másik nem. Honnan is tudnád? Nem ez a szakmád. Betegre röhögnéd magad, ha egy nyomozó, legyen bár mégoly okos, megjelenne nálad a laborban, és ki akarna oktatni, hogyan csináld a kísérleteidet. Azt hiszed, mert vegyész vagy, már nyugodtan játszhatod a detektívet? Nincs se képzettséged, se kellő tapasztalatod; csak bajba sodorhatod magad. Egyszóval hagyd abba. *Hagyd abba!*

Brade hallgatott.

– Baleset volt és kész – folytatta Doris –, ha meg gyilkosság, úgy is jó. Nem vagy te atyáúristen. Az igazságtevés nem a te dolgod.

– Fel kell hívnom Capet – dörmögte kitérően Brade.

Két nyomasztó órát töltött Anson kéziratának olvasásával. Ez a fejezet J.J. Berzelius svéd vegyész munkásságának korai szakaszával foglalkozott. Berzelius annak idején egyeduralkodó volt a kémiában. Alapvetően átformálta a tudományág mintegy féltucat szakterületét, felfedezett több új elemet, bevezette a "katalízis"-terminust, valamint a ma is használatos kémiai jelrendszert.

Anson szemében Berzelius igazi hős volt, és Brade, mialatt a kéziratot olvasta, azon töprengett, mennyiben azonosította magát az író – tudat alatt – hősével. Persze a huszadik század első felében egyetlen tudósnek sem lehetett akkora hatalma, mint Berzeliusnak a tizenkilencedik században. A tudomány túlságosan szerteágazó lett. És mégis, Berzeliusnak meg kellett érnie, hogy dicsőségének leáldozik a napja. Megalkotta a szerves kémiai

gyökök elméletét, és az egyre szaporodó és elméletét cáfoló kísérleti eredményekkel szemben is hatásosan védelmezte. A szerves kémia egzaktabb felfogása már Berzelius életében tért hódított, és halála után végképp diadalmaskodott.

Vajon Anson magára ismert Berzeliusban? Észrevette-e, hogy ő a "golyók és pálcikák" kémiájának utolsó nagy képviselője, akitől a kvantummechanika ifjú titánjai hamarosan elragadják a jogart a maguk rezonanciáival és p/-elektronjaival?

Amikor Brade végre félretette a kéziratot, levertnek és kimerültnek érezte magát. Még megtárgyalt Dorisszal néhány háztartási ügyet, többek között, hogy másnap eggyel több zacskó tejre lesz szükség, azután ellenőrizte, be van-e csukva minden ajtó és ablak, ki van-e kapcsolva minden háztartási gép, és elment lefeküdni.

*

Gyorsan elaludt, de nyugtalanító, kusza álmai voltak.

Hirtelen felriadt, belebámult a párnába, de a csend és a sötétség meggyőzte, hogy messze még a reggel. Felemelte a fejét – az éjjeliszekrényen három óra tizet mutatott az ébresztőóra világító számlapja.

Átfordította a párnát, és fejét a hűvös huzatra hajtotta. Aztán ellazította karját és lábát, és lassan becsukta a szemét.

Hiába. Teljesen éber volt.

Irtózott a virrasztástól. Pedig az utóbbi években, ha valami baja volt, hajnali kettő és négy között gyakran felébredt; elég volt bármi csekélység, akár egy kényelmetlenebb póz, egy halk zöreje odakint...

Ilyenkor éberem feküdt az ágyban, és óriásira nőtt gondjaival viaskodott.

Néha sikerrel; tudta, milyen ostoba dolog ez az ébrenlét. Tudta, hogy reggel, napvilágnál a legiszonyúbb félelmek is összezsugorodnak, szétfoszlanak. Néha sikerült gondolatait egy-egy kísérlet megtervezésére, vagy a másnapi előadás felépítésére összpontosítania. Olyankor hasznosnak bizonyult, ha fogott egy könyvet, kiment a fürdőszobába és olvasott, amíg csak le nem ragadt a szeme.

De nem egyszer hiányzott belőle a védekezéshez szükséges energia, és csak feküdt, kiszolgáltatva magát kínzó rémlátomásainak.

Doris mélyen aludt. A zsalu résein és a függönyön átszűrődő utcai fényben az alvó arc elmosódó foltnak látszott csupán, nem rajzolódtak ki rajta a jólismert vonások.

Doris mindig az oldalán feküdt, míg ő hason; miért van az, kérdezte nem egyszer magától, hogy az ember mindig a szokott, rá jellemző pózban alszik? Miért van az, hogy ami az egyiknek kényelmetlen, a másiknak kellemes? Talán csecsemőkori szokás, vagy a véredények és az idegvégződések helyzetének fizikai különbsége rejlik mögötte?

Egy darabig sikerült elidőznie a probléma körül, képzeletbeli kísérleteket végzett, elméleteket gyártott (ahogy mások bárányokat számolnak), hátha sikerül álomba ringatnia magát – de hiába.

Hirtelen eszébe jutott a váza. Vajon Doris is erről álmodik?

A váza és Ralph könyöke. Miért tette volna? És ha szándékosan törte össze a vázát, azért tette-e, mert tudta, milyen pótolhatatlan kincs Doris számára? Vagy Dorison keresztül neki, Brade-nek akart fájdalmat okozni? A professzora iránti gyűlöletét akarta kifejezni?

Akkortájt, tavaly karácsonykor, Ralph már mintegy fél éve volt Brade tanítványa. Dorist nem ismerte, sose látta azelőtt. Tehát ő nem lehetett a célpont.

Tette nem Dorisnak, hanem neki, Brade-nek szólt. Neki, akit gyűlölt. Jean Makrisnak igaza volt. De miért gyűlölte őt Ralph?

Egyesek olyan könnyedén beszélnek az emberi cselekedetek mozgatórugóiról, mintha egyszerűen definiálható matematikai erőkről lenne szó, amelyek ilyen vagy olyan irányban hatnak, előreláthatóak és elemezhetőek.

Csakhogy a dolog korántsem ilyen egyszerű. Dorisnak igaza volt. Az indítékok sötét, rejtett és kusza erők. Ami az egyik embernek indíték, a másikat hidegen hagyja, aminthogy az egyik ember pompásan el tud aludni hason, a másik meg nem. Hogy lehet itt kiigazodni? Hisz még saját feleségének motívumait sem ismeri, pedig minden nap együtt van vele. Azt tudja, hogy Doris biztonságra áhítozik, és megérti, ha cselekedetei mögött ez a vágy húzódik meg. De mi köze egy összetört vázának éhhez a már-már fékevesztett gyilkolás! vágyhoz? Erre nem tudott magyarázatot adni.

Mellesleg – őt magát mi készíti cselekvésre? Mi az, ami a kerekeket forgatja agyának rejtekén? Ha most betoppan a rendőrség, és azt mondja: Brade, maga a gyilkos; magának volt indítéka – akkor mi van?

Hogyan védekezhet? Vajon ismeri-e saját indítékait? És ha a rendőrség azt mondja, hogy Doris vázája miatt tette? Mire fel utasíthatja vissza a vádat? Doris azt mondta, képes lett volna megölni

Ralphot, miért ne mondhatná a rendőrség, hogy ő bujtotta fel a tette? Hétkor, még mielőtt megszólalt volna a vekker, Brade ismét felébredt. Emlékezett rá, hogy éjjel ébren volt, de már nem tudta, miféle gondolatok nyugtalanították.

Csupán a törött váza képe rémlett fel agyában.

Igen, a vázáról álmodott, és ez az álom most, az ébredés pillanatában szakadt meg. A váza megint ott állt a kis asztalon, mint régen, csupán a vékony, finom rajzolat mutatta az illesztések helyét, és Doris rákiabált, nehogy megfogja, mert a ragasztó még nem száradt meg. Ám a törésvonalak furcsa módon pirosak voltak – mint a vér.

És akkor felébredt.

Csak a zuhany alatt sikerült elterelni gondolatait a vázáról.

*

Pontosan kilenckor, ahogy előző este telefonon megbeszélték, beállított Cap Anson, és Brade, aki martul volt a reggelin, egyenesen alagsori dolgozószobájába vezette.

Anson letette a botját, és leült az egyik székre. – Nos, mit szólsz az öreg Berzeliushoz, Lou?

Brade mosolyt erőltetett magára.

- Nem mondom, magabiztos fickó.
- Volt is oka rá. Bárói rangot kapott.
- Ó! Igen?

– Egy későbbi fejezetben írok erről. Az esküvője napján történt. Élete vége felé feleségül vett egy nála harminc évvel fiatalabb nőt, és a svéd király bárói címet adományozott neki, ez volt a nászajándék. Részletesen írok róla. Miért ne legyen a szerves kémia története egyszersmind a szerves kémikusok története is?

Brade nem tudta, mit szóljon erre. Anson mindenesetre egész életében választóvonalat húzott a kémia és a kémikus közé, és soha nem engedte, hogy magánélete beleszólhasson a munkájába.

Mindenki tudta, hogy valamikor egy Mrs. Anson is létezett. Felesége halála óta Anson egyedül élt, csupán egy házvezetőnő gondoskodott róla. Azt is tudták, hogy a lánya, aki férjes asszony, valahol a középnyugaton él, és gyerekei vannak.

Sohasem beszélt a hozzátartozóiról. Nem mintha elidegenedett volna tőlük. Egyszerűen nem beszélt róluk, mert semmi közük nem volt a kémiához.

– Ha a személyes dolgok összefüggenek a szerves kémia fejlődésével – mondta Brade –, nem kell elhallgatni őket. A bárói cím például ékesen bizonyítja, hogy a korabeli társadalom elismerte Berzelius érdemeit. A

szerves kémia olyan fontosnak bizonyult a hétköznapi életben, hogy egyik képviselője méltán kapott nemesi címet.

Anson tétován bólintott.

– Jó érv. Nagyon köszönöm. Épp az imént húztam ki néhány bekezdést a szelén felfedezéséről. Nem mondom, akárcsak a szondás analízis, ez is rendkívül érdekes, de nem tartozik a szerves kémiához.

– Úgy van! – helyeselt Brade. – A könyv amúgy is meglehetősen terjedelmes lesz.

– Igen. És most légy szíves lapozz á 82. oldalra! Még nem jutottam el a gyökök elméletéhez, de talán ez az a pont, ahol beilleszthetném. – Összedugták a fejüket, és belemélyedtek a munkába, kéziratlapokat emeltek ki, félretolták őket, visszatették, újból kiemelték, mígnem Doris hangja visszaparancsolta őket a hétköznapi világba.

– Lou, Virginia készen van, szerintem indulhattok. – Doris, nyilván Ansonra való tekintettel, szokatlanul szelíd hangot használt.

Brade felnézett a papírokból.

– Rendben van, Doris. Nos, Cap, azt hiszem, mára nagyjából végeztünk. A többit majd máskor, jó?

– Mentek valahová?

– Igen, Ginnyvel állatkertbe megyünk. Jövő hétre valamilyen fogalmazást kell írnia, és az állatkert jó téma lesz, azon kívül élvezni is fogja, Doris pedig néhány órára megszabadul tőlünk. Három legyet egycsapásra. – Kurtán felnevetett, aztán összerendezte a kézirathalmot, és nehezeknek rátette a tűzőgépet.

Anson a jegyzeteit rakosgatta.

– Nincs ellenedre, ha veletek tartok? Még meg kell beszélünk egy-két dolgot.

– Hm. – Brade habozott. Nem tudta, hogyan utasíthatná vissza Anson kíméletesen előadott kérését. – Attól tartok, unatkozni fogsz.

Anson szomorkásán nevetgélt.

– Az én koromban a legtöbb dolog unalmas. – Azzal máris vette a sétapálcáját.

*

Enyhe, napos, az évszakhoz képest igen meleg idő volt; nyári napsütés a szokásos nyári nyüzsgés nélkül. Brade némi elégtételt érzett, hogy legalább az időjárás nem hagyta cserben. Ginny a majomházban nézelődött, Anson és ő leültek egy padra.

Brade a szirti sast nézte póznára erősített ketrecében, egy kerek rózságyás közepén. A vén madár apró, sárga szemében vad erők

szunnyadtak; vajon mióta van bezárva a szerencsétlen, és miféle bűnért kell örökös fogsággal bünhődnie?

– Anson vett egy zacskó pattogatott kukoricát, lábára fektette a sétatobot, és szemmel látható élvezettel ropogtatta a csemegét.

– Tegnap délután Littlebyvel beszéltem – mondta.

– Igen?

– Említette a biztonsági előírásokról tartandó előadásokat. A vén szélhámos persze már maga is elhiszi, hogy az előadások terve régóta megfogant a fejében.

– Igen, tudom – mondta Brade az érdeklődés legcsekélyebb jele nélkül.

– Aztán rólad kérdezett.

Brade önkéntelenül kihúzta magát.

– Rólam?

– Tulajdonképpen ezért hurcoltalak ki ide magammal. Minél távolabb a feleségedtől, érted?

– Mit mondott Littleby?

– Konkrétan semmit. Semmi határozottat. De annyi kiderült, hogy legközelebb nem hosszabbítják meg a szerződésed. Kapsz egy év felmondási időt, hogy közben új állás után nézhess.

11.

Brade, mint akit már nem melegítenek a nap sugarai, egyszeriben fájni kezdett.

Mintha végtelen távolból hallotta volna Cap Anson hangját és az állatkeri nézősereg vidám moráját.

Első gondolata nem az volt, hogy új megélhetés után kell néznie, és fel kell adnia megszokott életformáját – nem, ez eszébe sem jutott; Doris járt a fejében.

Doris megjósolta ezt a pillanatot. Amíg nem véglegesítik, teljes egészében ki van szolgáltatva Littlebynek, illetve a tanszék mindenkori vezetőjének.

Ő pedig makacsul hajtogatta, mert különben megingott volna helye a családban, hogy őt nem lehet kitenni az utcára.

Most aztán hogy álljon Doris elé?

Eszébe sem jutott, hogy Anson esetleg téved, hogy talán rosszul értelmezi Littleby szavait. Hisz amit Anson mondott, nagyon is egybevágott azzal, ahogy ő, Brade értelmezte Littleby legutóbbi, nagyon is hűvös magatartását.

– Azt gondolod, hogy a gy... – Már majdnem azt mondta, “gyilkosság” miatt. – Amiatt, ami Ralph Neufelddel történt? – helyesbítette magát.

Anson kerekre nyílt szemmel nézett rá.

– Ralph balesetére gondol?

– Igen.

– Erről nem mondott semmit. Mi köze a kettőnek egymáshoz?

Brade vállat vont, és elfordította pillantását Anson-ról.

– A kutatási eredményekről van szó – mondta Anson. – Túl keveset publikálsz.

– Publikálj, vagy dögölj meg – mondta keserűen Brade.

– Te is nagyon jól tudod, hogy van ez. A régi nóta. Az egyetem a tudományos hírnevet értékeli. A tudományos hírnév pedig azon alapszik, hogy mennyire járul hozzá az ember a tudomány fejlődéséhez. Ezt pedig mindig is a publikációk számán mérték.

– Ha tehát minden tudományos részeredményt lekörmölköl – elmélkedett Brade – ha minden munkámat, tucatnyi publikációt csinálva belőle, kis adagokban beküldöm a legkülönbözőbb folyóiratoknak, akkor nyilván én is nagy ember lennék. Mintha a hírnév azon múlna, hány vékony szeletre tudja vágni az ember saját kutatómunkáját.

– Ugyan már, Brade! – csitította Anson, csontos ujjait Brade térdén nyugtatva. – Ne hivatkozz a minőségre a mennyiség ellenében. A tanulmányok, amelyeket az utóbbi tíz évben közzétettél, derekas dolgozatok voltak ugyan, de valljuk be, nem épp falrengető tudományos munkák. Valljuk be, nem épp falrengetők – kuncogott, olyannyira meg volt elégedve saját megfogalmazásával.

– A hallgatóim talán falrengetők voltak? – mondta durcásan Brade, maga sem tudta, miért. Alighogy kiejtette száján a szavakat, máris elszégyellte magát, hogy másokat hibáztat. Anson azonban helyeselt.

– Ez igaz. Csak az a kérdés, ki ebben a hibás.

– Mit kellene tennem? Kutatási pénzekért kolduljak, hogy aztán diákokat vehessek rajta? Annyi biztos, Cap, ezt rég tudom, hogy én nem fogok alázatosan elzarándokolni Washingtonba ilyenolyan kutatási tervekkel holmi kormánypénzeket kicsikarni a kutatásaimhoz. Nem vagyok hajlandó a divathoz igazítani a munkámat. Azzal foglalkozom, ami érdekel, és kész. Ha a közpénzekből jut rá, elfogadom, de feltételek nélkül. Ha nem, úgy is jó. – Jól tudta, hogy dühös kifakadása nem több önigazolásnál, és szinte hallotta, amint Doris bolondnak nevezi, aki a szegénységet erénynek, a gazdagságot bűnnek tartja.

– Ugyan már! – mondta Anson. – Jól tudod, mi a véleményem erről az egész pénzhajszárról. Egyáltalán nem erre akartam kilyukadni. De miért vagy ennyire kétségbeesve? Nem tudsz más helyet találni? – Áthatóan nézte Brade-et.

Brade nehezen állta az öreg tekintetét. Mit mondjon? Mondja, hogy ez az egész afféle negatív visszacsatolás? Hogy a kinevezés elmaradásának logikus következménye, hogy elmarad a kinevezés? Hogy akárhányszor felmerül a kinevezése, miqdig megkérdezik: hogyan lehetséges, hogy ez az ember még mindig csak tanársegéd, vajon mi az oka, hogy még mindig nem nevezték ki?

És a kinevezéshez előbb választ kellene adni erre a kérdésre. És ahogy múlnak az évek, és késik a kinevezés, a kérdés mind többször elhangzik, és egyre nehezebb rá felelni. Bizonyos idő elteltével pedig egyszerűen nincs rá válasz.

Ha új helyet keresne, ugyanezt a kérdést tennék fel. Nem volt öreg hozzá, hogy új állás után nézzen, rossz vegyész sem volt – egyszerűen túl sokáig maradt a ranglétra ugyanazon fokán.

Brade maga elé képzelte az udvarias beszélgetéseket más egyetemeken, ahol érdeklődik, az udvarias kézszorításokat, az udvarias érdeklődést egymás kutatási eredményei, egymás publikációi iránt.

És mindez a sok udvariasság csak leplezni hivatott a tényt, hogy senki sem udvariatlan, senki nem meri feltenni az egyetlen fontos kérdést: mi az oka, hogy ennyi idő után még mindig nem nevezték ki adjunktusnak, Brade tanár úr? Miért engedi el az egyetem, ahelyett, hogy előléptetné?

Talán válaszolja azt: Azért nem neveznek ki, mert eddig még nem tették meg? Azért engednek el, mert beleuntak abba, hogy nem neveznek ki?

Továbbra is igyekezett állni Anson tekintetét.

– Latba vethetem a befolyásomat – mondta az öreg –, hogy segítsek rajtad.

Miféle befolyást, gondolta magában keserűen Brade. Ugyan miféle befolyásról beszél Cap? Itt az egyetemen talán még van némi befolyása, mert élő kövületnek tekintik, akit senki nem akar bántani. De máshol? Máshol csak az igazi Ansonat tisztelik, az igazi, valaha volt Ansonat, aki egykor a szerves kémia óriása volt. Ez az öregember, aki Ansonnak nevezi magát, csupán szélhámos, aki legfeljebb a régi Anson testi maradványait mondhatja magáénak; szellemét és befolyását rég elveszítette.

– Ha pedig itt akarsz mardni – folytatta Cap –, tegyél is érte, hogy itt tartsanak. Júniusig van időd, a felmondás csak akkor esedékes.

– Tegyek érte? – visszhangozta Brade. – Mit kellene tennem?

Anson akkorát csapott maga elé a botjával, hogy az útról csak úgy spricceltek szét a kavicsok.

– Fel akarod adni? Miféle ember vagy te? Küzdj! Nem azért vagy az egyetemen, hogy elvegetélj valahogy! A tudomány harc! – kiabálta ökölbe szorított kézzel.

De én azért vagyok az egyetemen, hogy elvegetáljak valahogy. Épp elég harc folyik a világon, ahol a küzdő feleket egész rendszeren megfizetik. Én nem azért lettem vegyész, hogy harcoljak.

Ginny szaladt felénk a majomházból; fekete copfja a levegőben úszott, lapossarkú cipőjével csikorogva fékezett a kavicson.

– Papuska, bemehetek a kigyókhöz? Brade felnézett – először meg se ismerte saját lányát.

– Persze – mondta aztán. – Hol vannak?

– Ott szemben. Nem látod a táblát?

– Ne menjünk mi is, Ginny? – Ahogy kinyújtotta felé a karját, hirtelen heves vágyat érzett, hogy magához szorítsa, mintha vigaszt meríthetne lánya közelségéből.

Ginny azonban már a pálmaházat nézte, és nem vette észre apja mozdulatát.

– Egyedül is oda tudok menni – mondta, és máris hátralépett. – Majd visszajövök.

Azzal tizenegy évének minden magabiztosságával eliramodott.

– Esetleg Ralph munkája... – szólalt meg Brade.

– A kinetikai vizsgálatok? – Anson kelletlen képet vágott, és hevesen rázta a fejét. – Legjobban tennéd, ha kihajítanád az egészet a szemétkébe.

– A szemétkébe? De hisz ez a munka új utakat nyithat a szerves reakciók területén. Ha be tudom fejezni, ha el tudom végezni az utolsó ellenőrzéseket (egyszeriben kezdett újjáéledni benne a remény), olyan munkát rakhatok le az asztalra, ami nem kis feltűnést keltene.

Ansonon azonban a lelkesedés legcsekélyebb jele sem látszott.

– Mit akarsz kezdeni ezzel a félkész anyaggal? – kérdezte. – Ha egy másik diák végzi el az utolsó simításokat, nem kap rá doktorátust.

– Természetesen nem.

– Csak nem te magad akarsz nekiülni? Brade nem felelt. Cipőjével a kavicsokat tologatta, és vonalakat rajzolt a földre.

– Ehhez nincs meg a szükséges tudásod – mondta Anson. – Tudom jól. Ha hozzám fordulsz, mielőtt belekezelés ebbe a dologba, eltanácsollak tőle. Egy tanár nem adhat olyan témát a diákjának, amihez maga sem ért igazán. Mindig is az volt az alapelvem, hogy a tanár pontosan tudja és értse, amivel növendékei foglalkoznak. Ha nekem hirtelen eltűnt volna egy hallgatóm, bármikor folytatni tudtam volna a kísérleteit. Te viszont, ha jól sejtem, nem vagy ebben a helyzetben.

Brade elvörösödött. A kísérleti jegyzőkönyvek másodpéldányait, amelyeket Ralptól kapott, kötelességszerűen átnézte ugyan, de az integrálásokat és a konfigurációs entrópiával kapcsolatos számításokat nem értette.

– Még megszerezhetem a szükséges ismereteket – mondta. – Büszkeségem nem tiltja a tanulást.

– Itt nem a büszkeségről van szó. Egyszerűen nincs rá időd. Hadd adjak egy tanácsot. – Az atyáskodó gesztus, ahogy átfogta a vállát, hirtelen saját diákjaihoz való viszonyátjuttatta Brade eszébe. Az öregember még mindig tanítványaként kezelte. – A te helyedben én egészen új vizekre eveznék. Minden tekintetben szűz területet keresnék, ahol a legkisebb felfedezés is *szükségképpen* feltűnést kelt; ahol a vegyészek még nem apasztották el az állami pénzforrásokat. Nézd csak ott azt a sast!

Brade meghökkenve felnézett. Az óriási madár csukott szemmel, behúzott szárnyakkal gubbasztott a helyén. Csőre hol szétnyílt, hol lassan ismét összezárult, egy álmában motyogó öregembert idézve.

– Mi van vele? – kérdezte.

– Nos hát, a sas, mint tudod, húsevő. A majmok, ott szemben a majomházban, szintén esznek rovarokat, de elsősorban gyümölcsökkel és más növényi táplálékkal élnek. És a növényevő majmok mégis közelebb állnak a húsevő emberhez, mint a szintén húsevő sas. Vajon kémiaiilag hogy tükröződik mindez a három élőlény szervezetében?

– Hogy értsem ezt? – kérdezte Brade.

– Az összehasonlító biokémiáról beszélek. A különböző élő szervezetek kémiai különbségeiről. Az a néhány ember, aki ezzel foglalkozik, jószerivel nem is konyít a szerves kémiához. Te viszont olyan szakismerettel rendelkezel, amivel ezen a területen, véleményem szerint, nagyon sokra viheted. Ráadásul rendkívül érdekes téma. – A pálmaházra mutatott. – Hogyan alkalmazkodik kémiai szempontból a pítón emésztési rendszere ahhoz, hogy rágás nélkül elnyel egy egész állatot, azután napokat tölt az emésztéssel, és esetleg hónapok is eltelnek, mire újból táplálékot vesz magához?

– Szent ég, Cap! – szakadt ki az elképedt kiáltás Brade-ből. – Azt se tudnám, hol kezdjek neki – tette hozzá nevetve.

– Éppen ez az. Állj neki, és vágj magadnak utat a dzsungelben!

– Nem, Cap, ez nem nekem való. Méghogy állatokkal dolgozni? Nem. Anson a homlokát ráncolta.

– Ha belefognál, biztosan rá tudnám venni Littlebyt, hogy kedvezőbben ítélje meg további alkalmazásod kérdését. Legalábbis tisztos lehetőséget adna, hogy befejezhesd az új kutatási témát. Azt sem tartom kizártnak, hogy a témára való tekintettel kinevez adjunktusnak.

– Kösz, Cap, de én...

– Csak nem azért félsz tőle, mert új terület?

– Nem. Ha legalább érdekelne, de jelenleg, azt hiszem, inkább a kinetika érdekel. Megpróbálom befejezni Ralph kísérleteit. Megpróbálom.

Anson felállt.

– Most mennem kell. Nagy hibát követsz el, Lou.

Brade rendkívül vegyes érzésekkel nézett a távolodó alak után.

Szegény öreg! Most mérges. Még mindig azt hiszi, hogy témákat jelölhet ki, irányt szabhat a kutatásoknak. Érthetően gyűlöli a kinetikát és a reakció-mechanizmusokat. Hisz az ő tudásából az új szakterületek fejlődése miatt lett ócskavas.

Összehasonlító biokémia?

Felpillantott a mozdulatlan sásra: – mi lenne, ha..?

Érzett némi csábítást, de inkább csak azért, mert Anson megígérte, hogy szól az érdekében. Ugyanakkor azt is tudta, hogy Anson fontos dolgokban nem tudna hatni Littlebyre. Csak ő, Anson, hisz még mindig saját befolyásában.

Ralph munkája pedig...

Brade hasztalan próbálta újraéleszteni magában az imént érzett halvány reményt. Mindazonáltal, ha elolvassa Ranke könyvét a kinetikáról, akkor végül is...

Csakhogy épp elégszer forgatta a könyvet, hogy tudja, nem könnyű falat; talán meg is haladja képességeit.

Ült a padon, várta Ginny, és nagyon magányosnak érezte magát.

Valamivel négy előtt értek haza, és Dorison máris érződött a készülődés. Végzett a porszívózással, és az egész házban makulátlan, kissé valóságértelmennek ható rend uralkodott. Ő maga viszont rendetlenül kapkodott össze-vissza, és Brade tudta, hogy ez csak súlyosbodni fog az indulás előtti utolsó percig, amikor is Doris, mintegy varázsütésre, rendbehozza magát.

– Állati! – foglalta össze Ginny az elmúlt öt óra minden változatosságát.

– Mit ettél ebédre?

– Hát izé .. két hot dogot, egy fagyit, egy csomag ropit, limonádét, egy zacskó mogyorót – számlálta össze Ginny az ujjain. – Ez minden.

– Ez *minden* ? – Doris magán kívül volt. – Akkor most mi lesz?

– Nem vagyok éhes – kacintott Ginny.

– És te ettél? – fordult Doris a férjéhez.

– Velem ne törődj!

– Miért? Rosszul nézel ki. Történt valami? Vagy talán te is hot dogot, fagyilaltot, mogyorót és tudom is én miféle szemetet ettél? Miért nem ebédeltetek meg rendesen? Aztán vacsorára vehet majd be hashajtót a gyerek!

– Nem hiszem, hogy megártana neki – mondta Brade. – A gyerekek nyomra olyan, akár a struccé. Hébe-hóba különben is szükségük van egy kis hascsikarásra.

– Megint a nagy filozófus beszél belőled – vetette oda bosszúsan Doris.
– Éjszakénként persze nem te ülsz az ágya mellett. Menj, borotválkozz meg, és ne feledd, a műanyag talpú barna cipődnek estére ragyognia kell! Az öltönyt és az inget már kikészítettem. Fél hatra elmész Nadine-ért, este ő fog vigyázni Virginiára. Biztos, hogy ettél? Nem tetszel nekem. Történt valami?

– Azt hiszem, megsértettem Capet.

– Na és – fintorgott Doris. – Legalább visszaadtad neki a kölcsönt, amiért tönkretette az egész napodat. Mi történt?

– Tanácsokat adott a további munkámat illetően – felelt Brade, gondosan ügyelve a fogalmazásra –, és én nem értettem vele mindenben egyet.

– Már nem vagy a diákja. Ideje, hogy erre ő is rájöjjön.

– Ebben igazad van.

Doris, úgy ahogy volt, pongyolában, becsavart hajjal, leült és rágyújtott egy cigarettára.

– Ez minden? – kérdezte aztán.

– Hogy érted?

– Más nem történt?

Brade egy pillanatig habozott, majd határozottan kijelentette:

– Nem, és különben sem szeretem a keresztkérdéseket.

– Úgy látom, nincs túlzott kedved a ma esti összejövetelhez.

– Te is jól tudod, hogy soha nem is volt hozzá kedvem. Számomra ez nem több unalmas kötelességnél.

– Miért nem használod ki ezt a kötelességet, hogy beszélj Littlebyvel?

– Miről?

– Na miről? A kinevezésedről. Brade megnyalta a száját.

– Ez nem fog menni, Doris. Először is az ilyen összejöveteleken nem szokás hivatali ügyekről beszélni, másodsorú ilyesmiről egyáltalán nem *lehet* beszélni.

– Mármint *te* nem tudsz.

– Az időpont különben sem a legalkalmasabb – tette hozzá kevés meggyőződéssel Brade – épp most, amikor Ralph meghalt.

– Van még valami, amit nem mondtál el? – kérdezte Doris. Brade elképedt.

– Nem, semmi.

– Biztos?

– Igen.

– Foster telefonált – mondta Doris, mint aki egész más témára vált.

– Foster?

– Merrill Foster tanár úr, aki a felsőbb évfolyamoknak tart előadásokat, ami tulajdonképpen a te dolgod volna. Már tudod, kiről van szó?

- Doris, kérlek. Nem vagyok abban a hangulatban, hogy szarkasztikus csevegést folytassak. Foster telefonált. Rendben van. Mit akart?
- Beszélni akart veled.
- Miről, az isten szerelmére?
- Azt nem mondta. Mindenesetre beszélni akart veled, és tudni akarta, ott leszel-e este Littlebynél. Mondtam neki, hogy ott leszel.
- Mit gondolsz, mit akarhat?
- Nem tudom, de alighanem jó kedve volt. Valami jóleső izgalom érződött a hangján. Ahogy én Fostert ismerem, rossz hírei vannak a számodra.

12.

Rossz hírek? Egyáltalán vannak másmilyen hírek is mostanában? Talán ugyanazokról van szó, amelyeket már Cap Anson is a tudtára adott, csak most kérdőjelek nélkül, kiglancolva és illő csomagolásban?

Brade vigyázott, nehogy meglátszanak rajta nyugtalanító gondolatai.

– Ne ferd az ördögöt a falra, Doris! Foster nyilván megint hallott valami disznó viecet, és tovább akarja adni. Most pedig megyek, és szunditok egyet.

Inget, nadrágot, cipőt levetve dőlt az ágyra, de ahelyett, hogy elaludt volna, csak még jobban belelovalta magát a dühbe. Az még csak rendjén, hogy Littleby megbeszélte Cap Ansonnal az ügyet. Anson itt a nagy veterán, a tanszék cégére, és ő volt annak idején Brade patrónusa. De hogy Fosternek is szóba hozta...

Úgy bámult fölfelé, mintha életének filmkockái peregnének a plafonon. Maga elé idézte a napot, amikor először találkoztak Fosterrel. Foster még harminc éves sem volt, és valamelyik középnyugati egyetemről érkezett.

Végigvezették a laboratóriumokon, bemutatták a tanároknak, és Foster már az első pillanatban valahogy nagyobbnak tudott látszani, mint amilyen valójában volt. Valamiféle jovialis magabiztosságot öltött magára, pontosan tudta, ki mivel foglalkozik, és bárkivel bármilyen témáról képes volt értekezni; semmi jelét nem adta, hogy előzetesen “készült”, pedig pontosan ezt kellett tennie.

Akármiről volt is szó, Foster mindenütt otthonosan mozgott. Brade-ben ez visszatetszést keltett, bár igyekezett leplezni ellenszenvét, még akkor is, amikor Foster – viszonylag rövid idő alatt – az övével egyenrangú pozícióba jutott. Doris kezdettől fogva ki nem állhatta.

– Faragatlan fickó – mondogatta –, és nincs is jó humora.

Csakugyan faragatlan volt. Kifogyhatatlan sikamlós történeteinek saját maga mulatott a leginkább, bár meg kell adni, hatásosan adta elő őket. Egy pillanatra sem esett ki gunyorosan kacér szerepéből. Titkárnókkal, asszisztensnőkkel vagy diáklányokkal találkozva szüntelenül forgatta a szemét, és mindig megtalálta a módját, hogy mintegy véletlenül partnernőjének vállára vagy csípőjére tévedjen a keze.

Ártatlannak tetsző mozdulat volt ez – legalábbis Brade sohasem hallotta, hogy valamelyik nő kiabált, Foster ujjára koppintott, vagy Littlebynél panaszt tett volna. Brade nemegyszer csodálkozott is ezen. Miféle állati vonzerő lakozik ebben az emberben, akinek egyetlen nő sem tud ellenállni?

Ezért némi elégtételt érzett, amikor tudomást szerzett róla, hogy az intézet nőtagjai Merrill Fostert maguk között csak "tapis" Fosternek hívják.

– A "tapis" – suttogta magában Brade. A név valahogy sárba rántotta Fostert, helyére tette, oda, ahová való.

Miért kellett Littlebynek épp vele beszélnie az ügyről? Ha rá, Brade-re, már nem is volt szükség, annyit azért megérdemelt volna, hogy Littleby legalább a formákra ügyeljen.

Lehunyt a szemét. Ha tényleg erről van szó, ha tényleg ilyen kurtánfurcsán akarnak megszabadulni tőle, a maga módján ő is vissza fog ütni. Ebben a pillanatban úgy érezte, mi sem könnyebb, mint megszerezni a szükséges ismereteket, befejezni Ralph kísérleteit, keresni egy másik állást, ahol azután közzéteszi a kémiai forradalmasító kutatási eredményeket. Akkor már hiába osztoznának a dicsőségben.

Álom és ébrenlét hátán lebegve egyre csak tarkábbnál tarkább bosszúterveket forralt; képzelgéseinek Doris éles hangja vetett véget:

– Azt hiszem, ideje felöltözned.

*

Littleby az egyik ódivatú kertvárosban lakott, ahol még adtak a formákra, és éberem őrködtek, hogy a gondosan ápolt előkelő légkört ne zavarhassák meg az otromba, a telekárakat felhajtó lakótömbök.

Littleby mintegy tíz éve furakodott be erre a szolid környékre, és egy lakályos, kellemesen régimódi ház tulajdonosa volt. A faburkolat, a széles lépcsők és magas szobák olyan korról árulkodtak, amikor a személyzet még olcsó volt, és a gazdagságot a felesleges munka mennyiségén mérték.

S mert mindenben nem lehetett a régi idők szokásaihoz ragaszkodni, segítségül hívták a modern technikát – a konyhában és a fürdőszobában mindenütt krómtárgyak és színes csempék ragyogtak, s a terjedelmes

pince sem tudott ellenállni a mosógép, a centrifuga és az egyéb modern masinák inváziójának.

Régebben, mielőtt kihalt a háziszolgák állatfaja, a vendégek fogadása minden bizonnyal a komornyik dolga lett volna; most az aprótermetű, minden arisztokrata vonástól mentes Mrs. Littleby nyitott ajtót. Fakóbarna, még őszülni is erőtlennek mutakozó haján alig látszott, milyen szorgos kezek rendezték formába. A hunyorgó szempár mintha szemüvegért kiáltott volna; ruházata olyan kiábrándítóan ízléste-

len volt, hogy már-már bizonyos előkelőséget kölcsönzött viselőjének. Mrs. Littleby mindig kedves és figyelmes volt vendégeivel, soha nem felejtette el nevüket, címüket és a legutóbbi időben elért eredményeiket. Ezért az egyért kedvelte is mindenki.

– Brade professzor – mondta barátságos mosollyal –, mennyire örülök, hogy el tudtak jönni! És ez a ruha, Mrs. Brade, igazán elragadó. Kérem, tegyék le a kalapot és a kabátokat a gardróbban. Higgyék el, rettenetesen megrázott ez a szörnyű baleset. Mondtam is az uramnak (mindig így emlegette Littlebyt), hogy ennek a szegény fiatalembernek talán megváltás a halál, de annál nagyobb csapás a közelállókna; és egy doktorjelölt számára a tanára bizonyos értelemben családtag, azt hiszem. Majdnem elhalasztottam ezt a kis összejevetelt, de tudom, mennyire számítanak rá a többiek.

Brade egyetértően mormolt valamit, és udvarias bólogatások közepette lassan befelé oldalozott. Mrs. Littleby még néhány szót váltott Dorisszal, aztán figyelmét lekötötték az újabb vendégek.

*

Alighogy Brade kilépett a gardróbból, máris meghallotta Foster hangját. Volt benne valami félreismerhetetlen. Voltaképp nem beszélt hangosabban a többieknél, talán csak a hangszíne tette, hogy orgánuma mindig kihallatszott az általános morajból.

Foster a tálalóasztal mellett állt, és két mondat között, mintegy mellékesen, az ínycsiklandó kínálatot mustrálgatta. Aztán nagy tapasztalatról árulkodó könnyedséggel kiválasztott egy gusztusos falatot, és a szájához emelte. Úgy tudta eltüntetni az ételt a szájában, rágással és nyeléssel egyetemben, hogy közben szakadatlanul beszélt tovább.

Közvetlen közönsége a két óraadó, Yardley és Gennaro volt, ami kétségkívül megfelelt Fosternek. Fiatalabakkal szemben könnyebb volt megadni a hangot.

– Az egyetlen ilyen eset, amit ismerek – mondta épp Foster –, Wakefieldé Dél-Nebraskából. Ő valóban feleségül vette az egyik diákját. Öt vagy hat doktorjelöltje volt, köztük ez a lány is. Nagyon csinos volt, felül

az én ízlésemhez mérten talán egy kissé alulfejlett, de egyébként nem volt vele semmi hiba. Egy nyári tanfolyamon vettem ott részt, onnan tudom.

Wakefield agglegény volt, akkoriban legfeljebb negyven felé járhatott, nem amolyan vén trotty, még egész jól nézett ki, csak éppen tetőtől-talpig agglegény. Értik ugye, az a fajta, aki a maga szaklapjaiban sohasem olvashatott arról, mire való egy nő, meg hogy kell bánni vele, ezért aztán szerinte a nő nem más, mint furcsa ruhákba öltözött férfi.

Szünetet tartott, mint aki tapasztalatból tudja, hogy szavait most nevetésnek kell követnie, és nem is kellett csalódnia. Ő maga még csak el sem mosolyo-dott, de szemlátomást élvezte hallgatóságának tetszését, és belekortyolt egy koktéliba.

– De felteszem, hogy ha nem is szaklapokat, de mégiscsak olvasott egyikét folyóiratot, amelyekben lányokról is szó esett, vagy netalán valaki felvilágosította, mert egy szép napon koktélpártira hívta a tanszék minden dolgozóját, és bejelentette eljegyzését; a csinos diáklány meg ott pironkodott és mosolygott mellette. Aztán összeházasodtak. Engem is meghívtak az esküvőre.

– Mikor volt ez? – kérdezte Gennaro.

Foster kihalászott magának egy rákpástétomos szendvicset, és elgondolkodva csücsörített.

– Tíz évvel ezelőtt. Ha jól tudom, ma is együtt élnek. Csakhogy – itt nagy lélegzetet vett, mint aki a finishez készülődik – itt a bökkenő: Képzeljék csak el, van egy csinos diáklányuk, és elhatározzák, hogy mindent annak rendje és módja szerint nyíltan, törvényesen és erkölcsösen csinálnak, és feleségül veszik. Ez mind szép és jó, de hogyan jutnak el idáig? Még mielőtt oltár elé állnának, csak megkérdezik maguktól: vajon tényleg ő az igazi? Talán igen, talán nem. Hogy döntik el?

– Szerintem – mondta megfontoltan Yardley (igen alapos fiatalember volt, vontatott, akadozó beszédű, aki talán éppen ezért előadóként nem számíthatott különösebb sikerre), – szerintem épp elég alkalom van ennek eldöntésére. A szemináriumokon például találkoztak, és természetes, hogy hébe-hóba elmentek együtt ebédelni, hogy megbeszéljék a lány disszertációjának dolgát.

– Ugyan kérem, nem erre gondolok – intette le megvetően Foster. – Nem együttlétről és csevegésről van itt szó. Engem az érdekel: mikor öleli át először? Mikor csókolja meg, és veszi a karjába? Mert gondolják csak meg, mi van, ha sikoltozni kezd, rendőrért kiabál? A profnak vége. Erkölcsi vétség. A büntetéstől még a véglegesítése sem védi meg. De más veszélyek is fenyegetik. Mondjuk, cicázik egy darabig a kicsikével, aztán rájön, hogy unja a dolgot. De a lány továbbra is ott van, továbbra is az ő diákja. Hogyan szabaduljon meg tőle? Hogyan tegye lapátra, ha...?

Félbehagyta a mondatot, amint észrevette, hogy egy karcsú, sötéthajú, lányos külsejű, nagyon fiatalnak és nagyon félénknek tűnő nő közeledik. Kérdésére, mely inkább elhaló suttogás volt, Foster egyszeriben hangot váltott, és olyan lágy tónusban szólalt meg, mintha egészen más ember beszélne belőle.

– Igen, drágám – bólintott szelíden, mire a fiatal nő ismét eltávolodott.

Brade persze ismerte a nőt. Joan Foster, Merrill felesége éppolyan visszafogott és előkelő volt, amilyen faragatlan és otromba a férje, bár soha nem látszott, hogy megütközne a férfi magatartásán, aki viszont csak akkor változtatott ezen, ha közvetlenül a feleségével volt dolga.

A fenébe is, gondolta Brade hirtelen felindulásában, mi viszi rá ezt az alakot, hogy ilyen parlagi módon viselkedjen, úgy beszéljen, mint egy csöves, és megjátssza a parasztot, amikor pedig mindenki tudja, hogy nagyon is művelt, kulturált ember, és igen tehetséges vegyész? Akinek ilyen felesége van, akit imád, s akiről azok a nők is tudják, hogy imádják, akiket fogdos? Akkor meg miért fogdossa őket? Felfogdoshatatlan, gondolta Brade, aztán elröstellte magát. Én is olyan közönséges vagyok, mint Foster. Ő persze *hangosan* közönséges: ki is mondja, amit gondol. Micsoda különbség!

Foster közben ismét felvette a beszélgetés fonalát:

– Egy effajta vállalkozáshoz tudni kell, hogy lehet egy nőt szakszerűen becserkészni. Csakhogy mit ért ehhez egy szegény, tapasztalatlan, naiv tanárember? Vagy talán azon az alapon, hogy hülyének szerencséje van?

– Kissé félrefordította a fejét. Így véletlenül Brade is bekerült a látószögébe. Tekintete azonnyomban felderült. – Hello, Lou, figyeltél?

– Hallottam, amit mondasz – válaszolt Brade kimérten.

– Akkor hát kíváncsi vagyok a véleményedre. Te szakember vagy ezekben a dolgokban. – Kacsintott egyet a fiatal oktatókra, akik, lévén, hogy most két öregebb tanár állt egymással szemben, egy röpke mosoly erejéig sem óhajtottak állást foglalni. – Meg tudod mondani, milyen lépések vezetnek a matthoz ebben a partiban?

– Feltéve, hogy a diáklány és a tanár közti játszmaiban még a te tapasztalatod sem elég a szükséges húzások ismeretéhez – felelte Brade – senki se veheti magának a bátorságot, hogy megjósolja a parti kimenetelét.

A két fiatalember udvariasan nevetgélt, Foster azonban egyenesen röhögőgörcsöt kapott. Vadul csapkodta a combját, és ide-oda rázta a fejét. Természetesen jóval féltelenebbül reagált a kelleténél, de Brade hirtelen ráébredt, hogy ez is csupán bevált trükkjeinek egyike. Mindig szívből nevetett, ha rajta csattant az ostor; úgymond ezzel is bizonyítván, hogy érti ő a tréfát, hát értse más is, ha ő tréfál vele.

Nevetése persze, a sok gyakorlatra tekintettel, valódi is lehetett.

Amikor aztán összeszedte magát, hirtelen hangot váltott.

– Mellesleg beszélhetnék egy pillanatra négy szemközt? – suttogta bizalmasan.

Brade azonban már a terem másik sarka felé integetett, jöllehet ott nem állt senki.

– Később, Merrill – motyogta, és máris továbbment. Foster suttogása elhalt a zsvivajban.

*

A szoba lassanként benépesült. Ha megtelik, nyomban kinyitják az ebédlőbe nyíló kétszárnyú ajtót; ekkorra a két pincér, aki időközben feltálalta az ételeket, eltűnik, és a vendégek nekieshetnek a sonkatekerceseknek, sajtoknak, húsgombócoknak, spagettihegyeknek, a bab- és káposztasalátának, hogy végül teletömjék magukat süteményekkel és megigya a kávé.

Brade, miközben a terem másik végébe tartott, igyekezett széles ívben elkerülni Littlebyt. Nem tudta, észrevette-e a tanszékvezető, vagy sem, mindenesetre az utóbbit tartotta valószínűbbnek. Ha Littleby látta volna, még az adott körülmények között is minden bizonnyal kiül arcára a reflexszerű műmosoly.

Brade most közvetlenül Otto Ranke mellett állt; úgy tett, mint aki a Ranke körül összeverődött csoporthoz szegődik. Lopva körülnézett: Foster nem jött utána.

Hál' Isten! Egyszerűen nem volt abban a hangulatban, hogy elviselje annak az embernek a szánakozását, aki végül is az egész ügyből csak hasznot húzhat. Márpedig Merrill Foster nyilvánvalóan hasznot fog húzni belőle. Hisz mindent megtett, hogy nevet szerezzen magának, harcosabb is volt Brade-nél, és keményen könyökölt az adjunktusi kinevezésért. Brade volt az egyetlen akadály az útjában. Littleby bizonyára vonakodik (vagy legalábbis úgy tesz, mint aki vonakodik), hogy egy fiatalabb kollegát léptessen elő az idősebb helyett. Ha azonban elhárulna ez az akadály, Foster kinevezése sem váratna magára sokáig.

Brade megborzadt. Az egyetem korántsem volt már biztos menedék. Szent falai nem tudták feltartóztatni a világ farkastörvényeit. Legfeljebb másfajta farkastörvények uralkodtak köztük, de távolról sem biztos, hogy kíméletesebbek. Hiszen a tudósok épp azért hagyták el a világot, hogy ne kelljen szembenézniük ezekkel a farkastörvényekkel; s most, hogy szembe kell nézni velük, készületlenek, nem tudják, *hogyan* kell szembenézni velük.

Biztonság? Brade látta, hogy Doris a fiatal Mrs. Gennaróval cseveg. Fiatal lány és nagyon udvarias, ahogy egy óraadó feleségéhez illik.

Nyilván újházások, talán nem is járt egyetemre, s mindenképp nehezen viseli a rászakadt méltóság terhét. Ő vajon miféle biztonságot merít ebből?

Lassanként elhatolt hozzá Ranke méltatlankodó hangja. A fizikokémikus tüzes szónoklatot intézett hallgatóságához.

– Végül is mi a rák? Betegség. De mi az, hogy betegség? Volt idő, amikor a tudósok azt hitték, hogy a betegség nem más, mint a testnedvek egyensúlyának megbomlása. Amikor Pasteur azt állította, hogy a betegségeket élősvi mikroorganizmusok okozzák, kinevették és gúnyt űztek belőle, de végül is kiderült, hogy bizonyos megszorításokkal neki van igaza. És ne feledjék! Pasteur nem orvos volt, hanem vegyész. Az orvosok nevettek, és csak a körülmények kérlelhetetlen hatalma láttatta be velük az igazságot. Az orvosok manapság minden betegségnél baktériumokra és vírusokra gyanakszanak, de eljött az idő, amikor megint erőszakkal kell megmutatni nekik az új igazságot. Már tudjuk, hogy betegségeket nemcsak bizonyos baktériumok megléte, hanem bizonyos vegyi anyagok hiánya is okozhat. Táplálkozási hiányosságok – vitaminok, aminosavak, nyomelemek hiánya –, esetleg egy hormon vagy enzim veleszületett vagy szerzett hiánya anyagcseremegbetegedéseket okoz, és ez manapság azért is különösen fontos kérdés, mivel a fertőző betegségek nagy részét ma már gyógyítani tudjuk.

Épp itt az ideje az új általánosításnak. Minden betegség a proteinmolekula változására vezethető vissza. Ha a változás oka a protein hibás reprodukciója, akkor mutációval van dolgunk. Ezt egy lényeges építőelem hiánya okozza a szervezetben. Vagy a szervezetbe hatoló idegen organizmus, egy vírus változtatja meg a proteinokat, vagy – mint a baktériumok – a proteinokat megváltoztató toxinokat termel.

Támadásunk iránya a genetikus kódon át vezet. Az élet nukleoprotein, a betegség nem megfelelő nukleoprotein. Márpedig a nukleoproteinok ügyében nem hagyatkozhatunk a biokémikusokra, mert ők túl keveset tudnak, nem is beszélve az orvosokról. A proteinokat fiziko-kémiai módszerekkel kell vizsgálni, ehhez pedig a fizikai kémiában, mégpedig a legmodernebb fizikai kémiában kiművelt kútfőkre van szükség.

Nos, én benyújtottam az Egészségügyi Minisztériumhoz egy támogatási kérelmet a proteinok beható kutatására. Kétszázezer dollárra lett volna szükségem. Tekintélyes summa, elismerem, de végtére is igen fontos és átfogó kutatásról lett volna szó. Ezt persze az ott ülők kétlik; szerintük ötvenezer dollár is elég. Ötvenezer! És miért? Mert a döntőbizottság a kutatás hasznosságát a rák etiológiájával hozza összefüggésbe. Ami automatikusan annyit jelent, hogy az ügyet rábizzák a patológusokra. Márpedig mit értenek a patológusok a rákhoz, ha szabad kérdeznem? Mint tyúk az...

Brade faképnél hagyta a társaságot. A cél talán más, ám az attitűd ugyanaz: egy iparvállalkozóé, aki állami támogatás után néz, mielőtt kibővítené vállalkozását.

Majdnem összeesett, amikor hirtelen valaki megérintette a vállát. Megfordult. Foster volt az, aki most komor képet vágott.

– Lou, figyelj! – Foster Brade zakója ujját markolászta. – Beszélnem kell veled. Brade kényszeredetten nevetett.

– A hangod igazán vészjósló. Csak nincs valami baj?

– Nem tudom, minek nevezem. Mindenesetre azt gondoltam, jobb, ha te is tudsz róla. – Óvatosan körülnézett, és bár senki se figyelte őket, karon ragadta Brade-et, és még halkabbra fogta hangját. – Ralph Neufeldről van szó.

– Ralphról?

– Pszt! Halkabban. Valami szaglász kérdezősködik jobbra-balra. Dohenynek hívják. Olyan kis köpcös.

– Mire fel?

– Sejtelmem sincs. Velem nem beszélt. De az egyik hallgatómtól kérdezősködött, tőle tudom. A fiatalembernek az a benyomása, hogy ez a Doheny nem tartja balesetnek Ralph halálát.

13.

Brade megkövültén bámulta Fostert. Teljesen váratlanul érte a dolog.

– Gondoltam – mondta kissé tétován Foster –, jobb, ha tudod.

Brade-nek váltania kellett. Órák óta arra készült, hogy Foster valamilyen formában küszöbön álló elbocsátását fogja megerősíteni. Erre a hírre nem számított.

Megpróbált közönyös hangot megütni.

– Na és, ha nem baleset? Akkor mi van?

– Az az igazság – vélekedett Foster –, hogy én is furcsállom kissé az ügyet. Csak egy kezdő keverheti össze a cianidot az acetáttal. Márpedig Neufeld nem volt kezdő.

– Ezt a nyomozó mondta?

– Lou, én nem tudom, mit mondott a nyomozó. Csak annyit tudok, hogy ezt a diákot arról faggatta, hogy rosszkedvű volt-e Ralph, hogyan haladt a munkájával, voltak-e nehézségei, meg ilyesmi.

Mrs. Littleby lépett hozzájuk egy italokkal megrakott tálcával. Foster mosolyogva nemet intett a fejével, Brade viszont fogott egy poharat, és miközben az italt kortyolta, egy pillanatra sem vette le a szemét Fosterről.

– Mit akarsz ezzel mondani, Merrill?

– Szerintem a rendőrség öngyilkosságra gyanakszik.

Brade-et nem érte váratlanul a szó, mégis össze-rázkódott. (Bár még mindig jobb, mint ha gyilkosságnak tartanák.)

– Miért lett volna öngyilkos? – kérdezte.

– Miért ne?

– Jól haladt a munkájával.

– Az lehet, de mit tudsz a magánéletéről?

– Miért, *te* talán tudsz valamit, ami öngyilkosságra vall? – Brade egyáltalán nem akarta felemelni a hangját, de az események olyan súllyal neheztedek rá, hogy kezdte elveszíteni önuralmát.

Foster azonnal visszavágott.

– Hé, csak lassan a testtel! – Ellenségesen összevonta szemöldökét. – Én csak szívességet akartam tenni azzal, hogy figyelmeztetlek. Ha zokon veszed, bocsáss meg, és vedd úgy, hogy nem mondtam semmit!

– Miért teszel úgy, mintha nekem valami közöm lenne hozzá? Még ha öngyilkosság volt is... Váratlanul Ranke is ott termett.

– Miféle öngyilkosságról beszélnek itt?

Brade ölni tudott volna a tekintetével. Foster vállat vont, mintha csak azt mondaná, ő megtette a kötelességét, és ha Brade szétkiabálja a dolgot, neki kell viselnie a következményeket.

– Ralph Neufeldről beszélgettünk – mondta.

– Öngyilkosság? – Ranke ajkai ádáz mosolyra húzódtak, mutatóujjával jelentőségteljesen rábökött Brade mellére. – Tudja mit, elhiszem. Ez a fiú örült volt. Kompletten örült. Még boldogok lehetünk, hogy nem az egész épületet repítette a levegőbe velünk együtt.

Brade úgy érezte, magas láz gyötri. Jobbról-balról egy-egy kollegája fogja közre. És mindegyik azt hiszi, hogy Ralph öngyilkos lett. De miért? (Egy belső hang azt súgta neki: jobb, ha öngyilkosság, jobb, mint ha gyilkosság lenne. Számára kiút, menekülés, ha öngyilkosságnak tartják. De közben – mérlegelés, érvek, gondolkodás nélkül – tudta, hogy az igazságot akarja, még ha nem talál is kiutat.

Sőt, az igazság végül is az egyetlen igazi kiút. Minden más csupán illúzió.)

– De miért? – kérdezte fennhangon is. – Miért olyan nyilvánvaló, hogy öngyilkos lett? Legkésőbb fél éven belül megszerezte volna a doktori címet.

Ranke arcáról nem tűnt el az ádáz mosoly.

– Olyan biztos vagy ebben? Miért, hogy haladt a munkával? .

– Remekül – vágott vissza kurtán Brade.

– Ezt meg honnan tudod?

Brade válaszolni készült; látta a csapdát, amit Ranke állított neki. Nem térhetett ki előle; hallgatása csak arra lett volna jó, hogy Ranke maga taszítsa bele.

– Gondolom, ő mondta neked, hogy jól halad – folytatta könyörtelenül Ranke.

– Igen, ő mondta – felelt a csapdával dacolva Brade.

– És honnan tudod, hogy igazat mondott?

– Nálam van minden feljegyzésének másodpéldánya.

Ranke, ha lehet, most még szélesebben vigyorgott, és Foster is csatlakozott hozzá. Brade észrevette a hirtelen beállt csöndet; a kisebb csoportok félbehagyták beszélgetésüket, és őket nézték; Doris egy zsebkendőt gyűrögetett a kezében, és az ajkát harapdálta.

Brade tudta, hogy a jelenlévők közül mindenki tisztában van vele, hogy kinetikai ismeretei alapján nem tudja megítélni: csakugyan jól haladt-e Ralph a munkájával.

Ranke mézes-mázos hangon folytatta:

– Én tudom, milyen elméletekből indult ki Ralph Neufeld, és csak annyit mondhatok, esztelen teóriák voltak. Hajlandó lettem volna rávezetni erre, és hagytam volna neki egy minimális esélyt, hátha rábukkan valamilyen másodlagos nyomra, amely mégiscsak elvezeti valahova. De természetesen nem sikerült. Képtelen voltam zöldágra vergődni vele. Ralph átpártolt hozzád, és ez lett a veszte. Az a diák, aki ilyen témával foglalkozik, és egyszer sem kéri ki egy hozzáértő szakember tanácsát, saját fejére zúdítja a bajt.

Ez volt az, ami Rankét leginkább bosszantotta. Ralph sohasem kért tanácsot öfenségétől. Most Brade következett:

– Minek utólag pocskondiázni a fiút, csak azért, mert nem kért a segítségéből? Ranke kihívóan felszegte a fejét.

– Mit számít az, hogy kért vagy nem kért. Érdekel is engem! De történetesen az a véleményem, hogy zsákutcába jutott. És mondom neked még valamit, Lou: végül ő is kénytelen volt beismerni ezt a tényt. Sokáig viaskodott a problémával, de akárhogy forgatta is a mérési adatokat, végül már nem látott semmiféle kiutat. Közben talán azt mondta neked, hogy jól halad, de később már nem volt mit tenni. Ami annyit jelent, hogy lőttek a doktorátusnak. Tehát megölte magát. Miért is ne?

– Mert igenis jól haladt a munkával – ellenkezett konokul Brade. – Lehet, hogy a fizikai kémiában nem vagyok éppenséggel mester, de kontár sem. Egy Walden-féle inverziót szükség esetén még meg tudok különböztetni egy fotokémiai láncreakciótól. Olvastam a jegyzeteit, és igenis jól haladt.

Valahogy nem olyannak látta a szobát, amilyen valójában volt. A szemén ülő fátyolon át minden elmosódottnak látszott. Mintha körülötte mindenki csak őt nézte volna, az élükön Rankéval és Fosterrel.

És mintha mögöttük mélységes szakadék tátongott volna.

Farkasok! Farkasokkal viaskodott. Most különös élességgel látta az elmúlt negyvennyolc óra minden eseményét. Az egyetemi elzártság

légkörét erőszak kavarta fel, és mindenki pánikba esett. Most igyekeznek megnyihíteni az istenek haragját. Elhatározták, hogy engesztelést tartanak bűneikért, és hogy elhárítsák a büntetést: áldozatot mutatnak be, s Brade lesz az áldozat.

Ha baleset történt, Brade a felelős. Ha végül mégis öngyilkosságnak bizonyulna, egyértelműen kiderítenék, hogy annak is Brade az oka, mert nem látta el diákját a szükséges útmutatásokkal. Ha pedig kiderül, hogy gyilkosság volt, csakis egyvalaki lehet a gyanúsított. Célszerűnek látszott, hogy feláldozzanak valakit a tanszék kedvéért.

De ha azt hiszik, hogy ő sztoikus nyugalommal elébe megy a halálos tördőfésnek, hát tévednek.

– Mintha túlságosan is meg lennél győződve róla, professzor úr, hogy Ralph öngyilkos lett. Talán csak nem valamiféle rejtett büntudat gyötör?

– Méghogy rejtett büntudat? – kérdezett vissza gőgösen Ranke.

– Igen. Te tetted ki Ralphot a csoportjából. Te kényszerítetted rá, hogy olyan tanárt válasszon magának, aki szerinted nem ért a témához. Félreérthetetlenül az értésére adtad, hogy tévesnek tartod az elméleteit, mielőtt még elkezdhetne volna a kísérleteket. – Brade észrevette, hogy ellenfele válaszadásra készül; felemelte a hangját, és nem törődött vele, hogy mindenki hallja. – És nem is csináltál titkot belőle, hogy ki nem állhatod a fiút. Talán Ralph úgy gondolta, hogy a szóbeli vizsgán darabokra szeded őt is, meg a munkáját is – függetlenül e munka esetleges értékeitől. Talán volt egy kétségbeesett pillanata, amikor egyszerűen már képtelen volt elviselni a gondolatot, hogy egy hiúságában sértett, bosszúálló kis zsarnokkal kell majd megmérkőznie. A halálra sápadt Ranke érthetetlenül krákogott.

– Bízunk ezt inkább a rendőrségre – mondta Foster.

De Brade még nem fejezte be. Most Foster felé fordult.

– Talán éppen az a szintetikus szerves kémiából kapott közepes volt a kegyelemdőfés, amit tőled kaptt.

– Mit beszélsz te itt? – csattant fel Foster, aki egyszeriben kellemetlenül kezdte érezni magát a bőrében. – Olyan osztályzatot adtam neki, amilyet megérdemelt.

– És csakugyan közepes érdemelt? Én olvastam a vizsgamunkáját, és az jobb volt közepesnél. És én szerves kémikus vagyok, ezt talán elismered, és meg tudom ítélni, milyen egy szerves kémiai vizsgadolgozat.

Most már Foster is begurult.

– Az osztályzat nemcsak az írásbeli munkára vonatkozik. Ott van még a labormunka, az előadásokon tanúsított magatartás...

– És ha szabad kérdeznem – szakította félbe durván Brade –, ki osztályozza a te előadásokon tanúsított magatartásodat, és ki kérdezi

meg tőled, miféle kielégülést találsz abban, hogy védtelen diákokon töltöd ki a mérged? Talán egyikük egy szép napon megles egy sötét mellékcúzában, hogy kiegyenlítse a régóta esedékes számlát!

Mrs. Littleby izgatottan odalépett, és kétsébeeséstől elfúló hangon jelentette be:

– Kérem... Kérem, tálalva van, fájadjanak át!

Ranke és Foster eltávolodott. Brade úgy haladt át a szalonba vezető széles ajtón, mint akit légüres tér vesz körül.

És akkor ott termett mellette Doris.

– Mi történt? – kérdezte fojtott, fátyolos hangon. – Hogy kezdődött ez az egész? Brade a foga közt préselte ki a szavakat:

– Egyelőre ne beszéljünk róla, jó? Örülök, hogy így történt.

És így is volt. Ha már úgysis fel akarnak mondani neki, nincs semmi veszteni valója, s ettől mérhetetlenül szabadnak és kötetlennek érezte magát. Arra a kis időre pedig, amíg még az egyetemen van, nem fogja eltűnni, hogy Foster, Ranke, vagy akármelyik törtető alak büntetlenül macerálja.

Csak úgy áradt belőle a dac. Mindenki kitért az útjából; egyedül maradt. Ő maga lépett oda Littleby-hez.

– Professzor úr!

– Tessék, Brade. – A tanszékvezető műmosolya most mintha a szokásosnál is kényszeredettebb lett volna.

– Szeretném javasolni, hogy a biztonsági rendszabályokkal kapcsolatos előadásokat tekintsük tanszéki ügynek, hisz végül is mindannyian érdekeltek vagyunk a laborok biztonságában. Ha az ön tanácsára személyesen nekem kell vállalnom ezért a felelősséget, akkor szeretném, ha ez a körülmény a tanszéken belüli helyzetem pozitív irányú megváltozásában is kifejezésre jutna.

Kurtán bólintott, és anélkül, hogy megvárta volna a választ, faképnél hagyta Littleby-t.

Ez is jólesett – és nem került semmibe. Hisz éppen ez az előnye annak, aki mindent elveszített – nincs több vesztenivalója.

Mihelyt az illem engedte, mindketten távoztak. Hazafelé Brade, akár egy oroszán, úgy küzdött a forgalommal: mintha minden szembejövő kocsiban Ranke ült volna, a hátulról támadó járművekben meg Foster, amint furakszik előre, és félrelök mindenkit, aki utat enged, aki pedig nem hajlandó rá, arra kegyetlenül rámászik.

– Ebből egyszer és mindenkorra elegendem van – mondta. – Soha többet nem megyek el efféle partikra, még ha...

Majdnem úgy folytatta: ... még ha itt tartanak az egyetemen, akkor sem. De elhallgatott. Doris még nem tudta, mi a valóságos helyzet.

– Mégis, hogy kezdődött az egész? – kérdezte feltűnően szelíden Doris.

– Foster figyelmeztetni akart. Azt mondta, a rendőrség nem hisz a baleset-verzióban. Meg ő sem. Nincs az a vegyész, aki elhinné, hogy Ralph ilyen durva hibát vétett. Feltételezem, hogy valaki emiatt már összekötetésbe lépett a rendőrséggel.

– De miért? Ki az, aki kellemetlenséget akar okozni?

– Némelyek ebben lelik az örömüket. És olyanok is vannak, akik állampolgári kötelességüknek tarják. A tanszéken a jelek szerint hajlanak az öngyilkossági verzióra, és ebbe bele is nyugodnának, kivált akkor, ha rák kenhetik a felelősséget. Örültek, nem tudják, milyen vihart zúdítanak a saját fejükre.

– De...

– Semmi de. Gyilkosság volt. És ezt nyilván ők is tudják, különben nem jönne nekik ennyire kapóra az öngyilkosság. Márpedig öngyilkosságot nem szokás ilyen nyakatekert módon elkövetni. Hisz a nátriumcianid mindig Ralph keze ügyében volt. Ha öngyilkos akar lenni, elég, ha lenyel néhány szemet. Ehelyett belekezd egy kísérletbe, hogy a savképződés nyomán hidrogén-cianidot lélegezzen be? Senki nem választana ilyen körülményes és kétséges módszert az öngyilkossághoz, mikor karnyújtásnyira van a biztos szer.

Gondolatban ismét váltott. Állása elvesztésének veszélyét most háttérbe szorította a másik. Hogy gyilkossággal vádolhatják.

*

Brade ezen az éjjelen, az elmúlt este eseményei, a két előző, átvirrasztott éjszaka és a ma esti izgalmak okozta kimerültség hatására mélyen és álomtalanul aludt.

Másnap ősziesen hűvös, szeles, szürke, nyirkos reggelre ébredt.

Úrrá lett rajta a csüggedés. Ami tegnap még hősieles harc volt, a mai reggel fényében kofák civakodásának tűnt. Érezte a veszélyek fenyegető közelségét, és nem látott kiutat.

Mondhatta volna persze, hogy azoknak, akik a leghevesebben kardoskodtak az öngyilkosság verziója mellett, nyilván nem áll érdekükben, hogy fény derüljön a gyilkosságra. És akinek a legkevésbé áll érdekében, az maga a gyilkos.

Eszerint talán épp Ranke volt Ralph gyilkosa? Vagy Foster? A dolog nem ilyen egyszerű. Eltolta maga elől a sonkával és tojással megrakott tányért; ismét az indítékra gondolt.

Kezdetől fogva minden e körül forgott.

– Bemegyek az egyetemre – mondta Dorisnak.

– Ma? Vasárnap?

– Épp azért. Át kell néznem Ralph feljegyzéseit.

- Miért?
– Te is hallottad, mit mondott tegnap este Ranke.
Szerinte Ralph zsákutcába jutott, és én ezt nem tudom megítélni.
– És meg tudod? – kérdezte Doris.
– Talán nem – felelte Brade –, de mindenképpen megpróbálom. És szeretnék haladéktalanul munkához látni, hogy megmutathassam ezeknek... ezeknek az idiótáknak.
– Tudod, Lou, én szörnyen félek – mondta Doris.
Brade felállt, megkerülte az asztalt, és Doris vállára tette a kezét.
– A félelemmel most nem megyünk semmire. Végére kell járnunk a dolognak. És a végére is járunk.
Doris a férje mellére hajtotta fejét.
– Igen, drágám – mondta lehunyt szemmel. Ginny dübörgött le a lépcsőn. Doris tettetett anyai szigorral szólt rá:
– Sajnos, elkéstél, Virginia, kénytelen leszel hidegen enni a tojást.

*

A Fifth Streetről az University Roadra kanyarodva Brade előtt feltárult a campus üde zöldje, s a közepén tornyosuló irodaépület ikertömbje. A hétköznapi autófolyama, zsvivaja és benzingőze nélkül az ormóttan épület természetellenesen kihaltan hatott.

Az egész egyetem idegennek és ellenségesnek tűnt. Talán csak azért, mert vasárnap volt, talán mert Brade-ben ott motoszkált a gondolat, hogy már nem is tartozik egészen ide. A tegnapi este óta valami megváltozott. Mintha Brade belsőleg belenyugodott volna a ténybe, hogy végérvényesen elszakította a szálakat, hogy már semmi sem köti ide.

A barátságtalanul üres parkolóban, ahol máskor alig talált szabad helyet, most mindössze három autó árválkodott. A tanszék épülete úgy fogadta, mint egy idegent, a titkárság és a múzeum zárva volt, Brade lépései természetellenesen visszhangoztak az üres folyosón.

Beszállt a liftbe, és felment a negyedikre. Minden ajtó zárva volt, kénytelen volt villanyt gyűjtani, hogy lásson valamit.

Megállt Ralph laboratóriuma előtt, és elővette zsebéből a kulcscsomót. Valami zavarta, aztán rájött: eggyel több kulcs lógott rajta.

Hát persze, emlékezett vissza kissé rossz szájjal, a nyomozó pénteken visszahozta neki Ralph kulcsát. Az emlék talán azért volt kellemetlen, mert azzal a gondolattal párosult, hogy a detektív kételkedik a balesetben – öngyilkosságra, vagy valamilyen más, erőszakos halálra gyanakszik.

Brade elfordította a zárban a kulcsot, kinyitotta az ajtót, és földbe gyökerezett a lába a megrökönyödéstől. Nem volt egyedül.

A laborban tartózkodó személy meglepetésében szólni sem tudott, csak meggöngyöltén, sikolyra nyílt szájjal bámulta Brade-et.

14.

Brade nagynehezen összeszedte magát. Kissé akadozva, de nyugodt hangon szólalt meg.

– Jó reggelt, Roberta. Igazán nem számítottam rá, hogy itt találom.

Roberta Goodhue az ölébe ejtette kezét. Az íróasztal egyik fiókja ki volt húzva, Ralph jegyzetfüzete, melyben az imént lapozgatott, most ott hevert előtte összecsukva.

– Jó reggelt, tanár úr! – mondta.

– Hogy jutott be ide?

– Én... én csak azért jöttem, hogy átnézzem Ralph dolgait. Tegnap volt a temetés, és gondoltam, talán találok itt valamit, amit megtarthatok, valamit...

Nem fejezte be a mondatot, és Brade kis híján helyette folytatta: ami rá emlékeztet. Együttértézt a lánnyal. Vajon miféle emléktárgy maradhat két kémikus románcából? Talán egy régi kémcső, s benne egy otffelejtett, beszáradt oldat? Néhány szétszórt kristálydarabka a mérlegen, amelyet egy könyv lapjai között meg lehet őrizni? Egy lombik valami dobozban, amit elő lehet venni, és könnyeket ejteni a láttán?

– Sajnálom, de nem tudtam, mikor van a temetés, különben elmentem volna. – Ócska kifogás, gondolta. Ha akarom, megtudhattam volna, mikor lesz.

– Nem tesz semmit. Ralph anyján kívül csak én voltam ott. Ő akarta, hogy Ralphot a legteljesebb csendben temessék el.

Brade-nek ismét azon járt az esze, hogyan kerülhetett a lány a laborba. Pontosan emlékezett, hogy legutóbb bezárta az ajtót. Talán járt itt azóta valaki, aki nem zárta be maga után? Doheny? Álkulccsal?

Úristen, már minden szék alatt és minden lombik mögött detektíveket lát! Lehet, hogy Greg Simpson volt, hisz ő is ebben a laborban dolgozott, és egyszerűen elfelejtette bezárni.

Roberta azonban mintha hallotta volna a ki nem mondott kérdést.

– Nekem is van kulcsom – mondta halkan.

– Honnan?

– Ralph adta.

Brade egy darabig hallgatott. Becsukta az ajtót, leült egy székre, és a lányt méregette. A nap áttört a felhőkön, besütött a nem éppen tiszta ablaktáblákon, és megvilágította Roberta karján a vörös fénnyben játszó, vékony szőrszálakat.

Ez a lány egyáltalán nem olyan csúnya, mint hinné az ember, állapította meg magában némi meglepetéssel Brade. Ha nem is kimondottan hollywoodi alkat, hisz se nem magas, se nem karcsú, hosszú szempillái és formás ajkai voltak, és felső karján selymes, sima bőr feszült.

Miért is ne érezhetett volna Ralph egyszerű szexuális vonzalmat iránta? Talán más, bonyolultabb lelki okok egyáltalán nem is játszottak szerepet.

– Nem tudtam, hogy másnak is adott kulcsot ehhez a szobához. De persze belátom, hogy maga logikus kivétel.

A lány szerencsétlen képet vágott.

– Vagy talán valami különös oka volt rá? – Szünetet tartott, majd barátságos hangon folytatta: – Tulajdonképpen semmi közöm hozzá, de a jelen körülmények között...

Roberta gyors mozdulattal hátravetette a haját, és felnézett rá.

– Tudom, mire gondol, tanár úr. Nincs mit titkolnom. Néha itt találkoztunk – esténként. Így egyedül is be tudtam jönni.

– Úgy érti, felfűnő lett volna, ha együtt jönnek?

– Igen.

Brade érezte, hogy előnti a forróság, de leküzdötte zavarát, mert remélte, hogy a lány az egyenes kérdésre az igazat fogja mondani.

– Gyereket vár?

Roberta meggörnyedt és lehunyta a szemét.

– Nem.

Nem háborodott fel és nem kérette magát.

– Biztos?

– Egészen biztos.

– Jól van, Roberta. Nem szólok senkinek a kulcsról.

– Köszönöm, tanár úr. És még azt szeretném mondani, nem volt szép tőlünk, bocsásson meg. Ha itt találtnak minket, az nagyon... nagyon kínos lett volna önnek is.

– Mindannyiunknak.

– Az a helyzet, hogy tényleg össze akartunk házasodni, és sehol nem tudtunk kettesben maradni. Most már ön is tudja, és ha jobbnak látja, elmegyek innen. Nekem már nem sokat számít. Igazán.

– Nem – mondta nyomatékosan Brade –, ez eszébe ne jusson! Ami maguk között volt, ahhoz nekem semmi közöm. Csak azért kérdeztem, mert...

Félbehagyta a mondatot, hisz azt mégsem mondhatta, hogy egy pillanatra a legrosszabbkor másállapotba került szeretőt gyanította benne, aki mindent megtesz a házasságért, és durva visszautasításra talál – hisz az olyan élesnyelvű ember, amilyen Ralph, alighanem meglehetősen szarkasztikusán tudhat nemet mondani – és ezáltal engesztelhetetlen gyűlölet ébred benne: gyilkos gyűlölet.

Csakhogy Roberta nem terhes, legalábbis ezt állítja. Brade nem volt teljesen meggyőzve. Kissé elbizonytalanodva folytatta:

– Mindegy, nem érdekes. Csak azért kérdeztem, mert ha valami.... öö... szokatlan történt a viszonyukban, ez esetleg megmagyarázná Ralph figyelmetlenségét, ami a balesetet okozta. Maga viszont most nyilván nem érzi jól magát. Pihenjen egy hetet! A laborgyakorlatokon egy ideig maga nélkül is megleszünk. Majd keresek valakit maga helyett. És ha már túl van a nehezén...

A lány a fejét rázta.

– Nagyon köszönöm, tanár úr, de nem szeretném félbehagyni a munkát. Még mindig jobb, mint ha egyedül ülök az odúmban.

Felállt, hóna alá vette a táskáját. Már az ajtóban állt, amikor Brade-nek eszébe jutott valami.

– Még egy pillanatra, Roberta!

A lány megállt, de nem fordult vissza. Brade azon töprengett, hogyan fogalmazza meg a kérdést anélkül, hogy nevetségessé tenné magát.

– Remélem, nincs kifogása egy személyes jellegű kérdés ellen.

– Talán még az iménti kérdésnél is személyesebb? Brade krákolgott.

– Lehet, bizonyos szempontból. De jó okom van rá, hogy feltegyem. Szóval... volt valami összetűzése Fosterrel?

A lány most szembefordult vele.

– Méghogy összetűzésem? – kérdezte magasra húzott szemöldökkel.

– Hogy kertelés nélkül kimondjam, előfordult, hogy Foster bizalmaskodott magával?

– Ezt aligha nevezném személyes kérdésnek – felelt Roberta. – Foster tanár úr nem szokott titkot csinálni az ilyesmiből. Igen, nekem is kijutott belőle. Mint minden más diáklánynak. Nem jobban és nem kevésbé. A tanár úr fölöttébb kedves, és mindenkinek egyformán és egyenlő mértékben osztogatja a bókjait.

– Ralph tudott erről?

Látszott, hogy Roberta nyomban bezárul.

– Miért kérdezi?

– Mert azt hiszem, hogy Ralph tudott róla. A lány hallgatott. Brade folytatta.

– Mivel Foster nem csinál titkot a viselkedéséből (a "tapit" is beleértve, gondolta magában), Ralph is tudhatott róla, és bizonyára felháborodott és összeveszett vele.

– Foster tanár urat senki nem veszi komolyan – felelte dühösen Roberta. – Néha az idegeire megy az embernek, ennyi az egész. Ha valamelyik diáklány csak egy kicsit is a szívére venné a malackodásait, ijedtében kiugrana az ablakon.

– Ez igaz, de én most Ralphról beszélek. Ő megmondhatta Fosternek, miként vélekedik róla.

– Én most megyek, tanár úr. Nem érzem jól magam. – Az ajtó felé fordult, de aztán megint hátranézett. – Szüksége van Ralph jegyzeteire?

– Egyelőre igen. De később, ha akarja, odaadom magának. – A lány még habozott egy pillanatig, mint aki még mondani akar valamit, aztán kiment.

Brade az ablakhoz lépett, és nemsokára meglátta Robertát, amint kilép a kapun, és a campuson átvágva eltávolodik.

A lány kitért a válasz elől, de persze ez is egyfajta igenlő válasz volt. Hát persze! Ralph *nyilván* féltékeny volt, *nyilván* nem akarta elveszíteni azt az embert, akit már megszerzett magának. Pontosan az a típus volt, akit bosszantanak Foster kisdéd játékai, még ha más nem is veszi komolyan.

Olyan típus, aki magából kikelve követeli Fostertől, hogy hagyjon fel a dologgal, máskülönben jelenteni fogja az ügyet. Márpedig ez veszélyes fenyegetés.

Az egyetem nem törődik Foster viselkedésével, amíg senki nem emel panaszt. De egy botrány nem ugyanaz. Egy botrány egészen más.

Egy tanár megteheti, hogy minden este a sárga földig leissza magát, hogy érthetetlen előadásokat tart, hogy egyszer egy évben, nagybőjtkor mosakszik, hogy kibírhatatlanul durva és mindenkinek az idegeire megy. Ha biztos, véglegesített státusban van, nem kockáztat semmit.

Mindössze két dolog van, amit nem engedhet meg magának. Az egyik a hűtlenség (ez a viszonylag újkeletű bűn), a másik az erkölcsi vétség, amely egyidős Abelard-ral. És Foster állandóan ez utóbbi határán mozgott. Ha valaki csakugyan panaszt tesz ellene, ez az állásába kerülhet.

De ha félt is ettől, vajon elegendő indíték-e ez a gyilkosságra? Vajon a vélhető panaszos eltávolítására a gyilkosság-e a megfelelő eszköz? Vagy ez csupán a közepes osztályzatot magyarázza?

Igen, Fosternek lett volna indítéka; de kérdés, volt-e alkalma a tett végrehajtására? Semmit nem tudott Ralph kísérleteiről. Honnan is sejtette volna, hogy Ralph laboratóriumában nátriumacetáttal töltött Erlenmeyer-lombikok várják?

*

Brade vállat vont, és Ralph gondosan számozott öt jegyzetfüzetére esett a pillantása. Felütötte az egyiket.

A másodpéldányok ott sorakoztak a dolgozószobájában, de az eredeti fehér lapok hátoldalán, hacsak Ralph nem különbözött mindenben az

által ismert többi doktorjelölttől, egyéb jegyzeteket és észrevételeket találhat.

Átlapozta a könyvecskét, és nyomban megállapította, hogy Ralph ideálisan vezette jegyzeteit. Világosan, röviden és szinte kínos pontossággal fejezte ki magát. Brade látta azokat a jegyzeteket, amelyeket annak idején Cap Anson vezetett *saját* disszertációjának kísérleteiről, de Ralph még az öreg Capen is túltett alaposságával.

Nem lehet, hogy ő, Brade ne tudja követni ezeket a feljegyzéseket. Ralph olyan pontosan leírta mindazt, amit elvégzett, mintha csupán a legelemibb ismereteket feltételeznél olvasójáról. Ez nyilván nekem szólt, gondolta Brade; feltételezte, hogy másként nem fogom érteni. Viszont így csak azért is megértem! Nem ijedek meg a matematikai résztől.

Hát akkor lássunk hozzá módszeresen! Kezdjük az elején!

Brade kinyitotta az egyes számú jegyzetfüzetet. Az első oldalak még a Ranke mellett eltöltött időszakban keletkeztek; Ralph felsorolta a kísérletek előkészítéséhez olvasott szakcikkeket, ismertette tartalmukat, valamint saját észrevételeit és teóriáit. Mindezt világosan és áttekinthetően. Brade még emlékezett, hogy másfél évvel ezelőtt, mielőtt magához vette Ralphot, már olvasta ezeket a feljegyzéseket.

Most mégis meglepte Ralph kiegyensúlyozottsága. Ezekben a mondatokban nyoma sem volt labilitásnak vagy hasonlónak. Ralph leírása tökéletesen objektív volt.

Brade efféle megjegyzéseket talált: "Ranke professzor egy elméleti pontatlanságra hívta fel a figyelmemet...", vagy "Ranke professzor nincs róla meggyőződve, hogy...". A megjegyzések hangvételében nem volt semmi szenvedélyesség, Ralph hűvösen és tárgyilagosan fogalmazott.

-Még az utolsó napokról is csupán ennyit írt: "Ma volt az utolsó napom Ranke tanár úrnál." Egyetlen szóval sem tett említést más diákokkal történt összetűzésekről; nem akarta igazolni magát, nem árult el semmiféle haragot. Ez az egy mondat volt a búcsú.

Egy hónappal később ezzel a mondattal kezdte következő bejegyzését: "Ma volt az első napom L. Brade tanársegéd úrnál."

Ezeket a lapokat már ismerte. Kezdetben Ralph hetente átadta neki a másodpéldányokat, és külön-külön minden egyes oldalt megmagyarázott. Később egyre rendszertelenebbül jött a másodpéldányokkal, egyre felületesebb lett, végül teljesen felhagyott a magyarázattal. Talán azt gondolta, hogy Brade nem tudja követni.

Talán emiatt gyűlölte. (De Charlie Emmett szerint félelem volt, nem gyűlölet.)

Brade az ajkába harapott, és azon gondolkozott, nem kellene-e valamit ennie. A tanszéki büfé vasárnap zárva tartott, ő pedig nem hozott magával semmit, és a legközelebbi rendes étterem tíz perc gyalogút.

Úgy döntött, lemond az ebédről. Ismét belemélyedett a jegyzetfüzetekbe.

Ralph rendkívül alaposan leírt minden egyes kísérletet. Először megindokolta, mit miért csinált, azután következett az elemzés. Ha az eredmény eltért a várttól, igyekezett kiokoskodni az eltérés okát.

Minden adalék rendkívül hasznos volt, és Brade lassanként felbátorodott. A matematikai számítások elnagyoltak voltak ugyan, de legalább Ralph nem hagyott ki egyetlen lépést sem.

A fiúnak, mint kutató vegyésznek, talán egyetlen hibája az volt, hogy túlságosan is ragaszkodott saját preconcepcióihoz. Az elgondolásait igazoló kísérleteket minden további ellenőrzés nélkül elfogadta, az ellentmondó eredményeket azonban többször is felülvizsgálta, és nem egyszer "kimagyarázta".

Az első két füzetben meglehetősen sok kísérleti eredmény nem egyezett a fiú elképzeléseivel, és a hozzáfűzött megjegyzések némi bosszúságról tanúskodtak. Például ilyesmi: "Jobb hőfok-szabályozást. Rendes termosztátot kérni Brade-től, különben az egész nem ér semmit." Ralph ezúttal elhagyta a szokásos "tanár urat", ami egyértelműen ingerültségre utalt. Vagy talán gyűlöletre? De hisz Rankénál jóval nehezebb körülmények között is uralkodni tudott magán. Talán Ranke, ha nem is tartotta sokra Ralph teóriáit, mégiscsak olyan szilárd tartást, olyan támaszt adott a fiúnak, amit benne nem talált meg?

Ekkortájt lehetett, hogy Ralph egyre rendszertelenebbül és nagyobb adagokban adta le a másodpéldányokat, úgyhogy Brade már csak homályosan emlékezett az egyes lapokra. Ez pedig az ő hibája, gondolta szégyenkezve. Megesküdött magában, hogy a jövőben egyetlen diákját sem hanyagolja el.

A harmadik füzetrel hirtelen pozitív változás állt be. Egyrészt Ralph olyan úton indult el, amely később igen érdekesnek bizonyult, másrészt...

Brade a lélegzetét is visszafojtotta, amikor a következő oldalhoz ért. Ralph itt részletekbe menő pontossággal leírta a kísérletek módszerét, arról sem feledkezve meg, hogy mindig tíz lombik nátriumacetátot készített elő. Brade-et egészen különös, szorongató érzés fogta el a gondolatra, hogy akármelyik átlagos vegyész, ha véletlenül elolvasta ezt az oldalt, pontosan tudhatta, hogyan mérgezzé meg Ralphot, éspedig úgy, ahogy a valóságban megmérgezték.

Most azonban igyekezett féken tartani képzeletét. Az ördögbe is a gyilkossággal és a gyilkosokkal! Ebben a pillanatban számára az volt a kérdés, képes-e folytatni a Ralph által megkezdett munkát.

A kísérletek a jegyzetfüzet tanúsága szerint jól haladtak. A diagramokon feltüntetett pontok mentén szabályos vonal rajzolódott ki. Brade megkönnyebbült. Tegnap este, amikor Ralph védelmére kelt, jórészt csak blöffölt, most azonban ott volt előtte minden adat, minden egyenlet. A-tól Z-ig. Bárki meggyőződhetett róla, hogy Ralph jól haladt, hogy elméletei beigazolódtak.

Még Ranke is.

Brade arra is időt szakított, hogy a lap túloldalán megnézzék a piszkozatokat és a részeredményeket. Csakhogy ott radíryomokon kívül nem talált semmit.

Összeráncolta a homlokát. Elméletileg a jegyzetfüzetben nem szabad radírozni. A téves megállapításokat és hamis adatokat vékony vonallal át kell húzni, hogy elkerülhessék a hibás következtetéseket, de okulhassanak belőle. (Olykor a hibák is hasznosnak bizonyultak.)

A jegyzetlapok hátoldalán persze bocsánatos bűnnek számított a radírozás, hisz ez voltaképp nem is volt a jegyzetfüzet része. Brade még egyszer átnézte a számokat, és homloka még élesebb redőkbe húzódott. Elgondolkodott, néhány oldallal odébb lapozott, és újabb radíryomokra bukkant.

Aztán még hosszasan üldögélt, maga elé meredve, órákon át.

Ez nem lehet igaz. Ilyesmi még sohasem fordult elő a praxisában. És mégis – semmi kétség!

Nem, semmi kétség. Charles Emmett mégsem tévedett. Ralph tehát csakugyan úgy félt tőle, mint a haláltól, és most már azt is tudta, hogy miért. Letaglózta a felismerés.

15.

Eltartott egy darabig, amíg Brade sorra vette felismerésének minden következményét. Már nem folytathatja Ralph munkáját. Nem lesz belőle Korszakos felfedezés, feltűnést keltő tudományos eredmény; semmi olyan, amivei a tanszéket és a kémia világát ámulatba ejthetné. Cap Ansonnak igaza volt. Ottó Rankénak igaza volt. Ő tévedett.

Nem tudta, mióta kopognak. Mikor felocsúdott, és azt kiáltotta: "Tessék!", nem történt semmi. Túloldalt valaki hiába próbálta lenyomni a kilincset.

Brade felállt, és kinyitotta az ajtót. Mintha nem is az ő izmai mozogtak volna. Annyira lefoglalták saját gondolatai, hogy eszébe sem jutott, ki lehet az, aki ilyen szokatlan időben jön; szinte még csodálkozni sem volt ereje, amikor a küszöbön meglátta a nyomozót, Jack Doheny, ugyanabban a csikos, sötétkék öltönyben, ami csütörtökön is rajta volt, amikor először találkoztak Ralph Neufeld holtteste mellett.

*

Doheny futólag körülnézett, majd megszólalt:

– Remélem, nincs ellene kifogása tanár úr, hogy egy kicsit elbeszélgessünk.

– Ha kívánja – mondta szenvtelenül, de még érezhetően nyomott hangulatban Brade.

– Először otthon kerestem, de a felesége azt mondta, itt van. – Ismét körülnézett. – Rágyújthatok?

– Nyugodtan.

Doheny szivarra gyújtott, és Brade kézmozdulatának engedelmességgel ült egy székre. Magához húzott egy hamutartót, és így szólt:

– Úgy látszik, mind a ketten túlórázunk.

– Ralph Neufeldről akar kérdezni, ha nem tévedek; vagy talán másban is a segítségére lehetek?

– Nem, megint a diákjáról van szó, tanár úr. Nem hagy nekem nyugtot. Furcsa, de kezdettől fogva úgy érzem, valami nem stimmel ebben az ügyben.

– Hogyhogy nem stimmel?

– Tudja, én nem sokat értek a kémiához. Jóformán semmit. Ezért kezdetben elég elveszettnek éreztem itt magam. De már olyan régen vagyok a szakmában, és elfogott az érzés, hogy itt valami nem stimmel, és hiába mondogatom magamnak, ugyan Jack, csak lassan a testtel, nem értesz te ehhez.

– Attól tartok, nem egészen értem.

– Hát, nehéz elmagyarázni. Vegyük például önt. Új vegyszert tölt egy kémcsőbe, és azt kérdi, vajon milyen tulajdonságai vannak. Fogadok, körülbelül tudja a választ, mielőtt még elvégezné a teszteket. Mondjuk azt mondja, ez az izé úgy fest, mint ami felrobbanhat. Vagy: vigyázat, mérgező! Vagy: ha hozzáadom ezt az izét, megfeketedik.

– Ha ismerem a szóbanforgó anyag képletét – mondta Brade – következtetni tudok a tulajdonságaira.

– És nem igen szokott tévedni. Igaz?

– Ritkán.

– Na látja! Ezt teszi a tapasztalat. Az emberben kialakul valamiféle hatodik érzék, amire legtöbbször nem tud magyarázatot adni.

– Lehetséges – mondta Brade csekély meggyőződéssel a hangjában.

– Nos tehát, itt vagyok én. Idestova huszonöt éve foglalkozom emberekkel, akárcsak ön vegyszerekkel. Olyan emberismeretem van, amit nem lehet megtanulni az iskolában. Észreveszem, ha valakinek nincs rendben a szénája, ahogy ön is gyanakszik a poraira. Néha tévedek,

ahogy ön is tévedhet a vegyszereivel kapcsolatban, de többnyire igazam van, ahogy önnek is a saját területén.

Brade növekvő nyugtalanságot érzett magában, de volt elég lélekjelenléte, hogy azt mondja magának, Dohenynek talán éppen ez volt a célja.

– Mire akar kilyukadni? – kérdezte.

– Csak azt akarom mondani, hogy csütörtökön, amikor beszéltünk, valami nem stimmelt önnel.

– Ez igaz. Megrázott a dolog. Még sohasem láttam holttestet, és a halott ráadásul az én hallgatóm volt. Nem voltam teljesen magamnál.

– Csakugyan? El tudom képzelni. De mégis – Doheny nyugodtan és módszeresen szívta a szivarját, hogy egyenletesen égjen –, nézze csak, a kémia voltaképpen olyan, mint egy konyha. Fogja a hozzávalókat, összekeveri, felforrallja őket – tudom is én. Talán némileg bonyolultabb a dolog, de képzeljen csak el egy szakácsnőt a konyhában, ugye mégiscsak van valami hasonlóság közte és a laborban dolgozó vegyész között?

Most tegyük fel, hogy a szakácsnő tortát süt. Lisztre van szüksége, tejszóra, vaníliára, sütőporra és a többi. Mindent kikészít maga elé az asztalra, aztán nekilát összegyúrni a tésztát. Közben a dobozokat, üvegeket és a többit ott hagyja az asztalon. A tejet talán visszateszi a jégszekrénybe, de a lisztet vagy a vaníliás cukrot valószínűleg elől hagyja. Másszóval: biztos *nem* az lesz a sorrend, hogy kimegy a kamrába, behozza a lisztet, kiszór belőle egy adagot, és azonnal visszaviszi. Vagy előveszi a tejet, hozzáönt egy keveset a tésztához, aztán rögtön helyre teszi. És így tovább. Érti, mire gondolok?

– Igen, Mr. Doheny. Nagyon is értem. De mi köze ennek az egésznek a mi ügyünkhöz?

– Nézze, az ön diákja, hogy úgy mondjam, éppen tésztát gyúrt, és épp hozzá akart tenni – egy pillanat. – Doheny egy cetlit húzott elő a mellényzsebéből. – Nátriumacetátot, de ehelyett nátriumcianid került a kezébe. De akkor miért nem volt a cianidos üveg az asztalon? Miért volt a helyén, fent a polcon?

– Miért fontos az, hogy hol volt? – Brade nagyon is jól tudta, miért fontos, de azt is tudni akarta, mire gondol ez az egyszerűen lehangolóan okosnak ható, ártatlan, kerekkepű kis emberke.

– Talán nem is olyan fontos – mondta elgondolkodva Doheny. – Lehet, hogy ott volt az asztalon, csak ön automatikusan a helyére tette, amikor megtalálta a holttestet. Közben talán nem is gondolt rá. Így volt?

Brade nagyon is tisztában volt a kérdés jelentőségével. Nem mert hazudni.

– Nem – mondta.

– Az is lehet persze, hogy a fiatalember hajlamos volt efféle kiszámíthatatlan cselekedetekre. Talán kiszórt egy kis adag port, aztán mielőtt folytatta a kísérletet, visszavitte az üveget a tőle öt méterre lévő szekrénybe. Nekem azonban feltűnt, hogy az üvegek mögött, amelyekkel dolgozott, ott állt egy ilyen lombik vagy micsoda, és még volt benne egy kevéske por, azaz Ralph mégiscsak az a fajta ember lehetett, aki előlhagyja az efféle tárgyakat. Ezt akkor furcsának találtam.

Brade keskeny ajkait összeszorítva hallgatott.

– Igen, ahogy mondom, ezt furcsának találtam – folytatta Doheny. – Ezért levettem az üveget a polcról, odaállítottam az asztalra, ahol a fiatalember kísérletezett, elrendeztem a tárgyakat, aztán megkérdeztem öntől: “Mondja csak, nem lát itt valami feltűnőt?” Gondoltam, biztosra megyek, és megkérdezem, vajon ön is észrevette-e ezt a furcsaságot. Azt hittem, rögtön rá fogja vágni: Hé, hogyhogy a polcon volt az üveg, és nem a fiú kezeügyében? De ön nem mondott semmit. Teljesen kifejezéstelen arcot vágott. És én akkor azt mondtam magamnak: Jack, itt valami nem stimmel. Ilyen okos ember, mégsem tűnt fel neki semmi. Érti, mire gondolok? Ön a vegyszereivel – én az emberekkel.

– Istenem, meg voltam zavarodva – mondta mérgesen Brade. – Képtelen voltam tisztán gondolkodni.

– Ezt készséggel belátom. De mert a dolog nem hagyott nyugodni, gondoltam, nem árt kérdezősködni egy kicsit, mielőtt elmegyek. És mit mondjak? Többen is elmondták, hogy egész más érzés, ha az ember acetátban vagy cianidban turkál egy kanállal. Igaz ez, tanár úr?

Brade megint habozott, aztán megint úgy döntött, nincs értelme hazudni.

– Igen, bizonyos szempontból.

– Néhányan azt is elmondták Ralphról, hogy amilyen gondos és óvatos volt, teljesen felfoghatatlan, hogyan követhetett el ekkora baklövést. Hisz máskor inkább kétszer is ellenőrzött mindent. Igaz ez, professzor?

– Igen, nagyon lelkiismeretes volt.

– Na látja! – A barátságos mosoly egy pillanatra sem tűnt el Doheny pirosposztagás ábrázatáról. – Ön annyira meg volt zavarodva, hogy nem szólt nekem erről semmit. Nem mondta, hogy a fiatalember ezért és ezért tulajdonképpen nem cserélhette fel a két üveget. És azóta eltelt két nap, igazán összeszedhette volna a gondolatait, és felhívhatott volna, hogy elmondja: “Van itt egy furcsa dolog, amit elfelejtettem mondani magának.” Tehát mégiscsak lehet valami a megérzésemben.

– Ugyan már! – csattant fel dühösen Brade. – Hacsak az nem, hogy nem vagyok jártas az efféle dolgokban. Én nem vagyok detektív.

Doheny bólintott.

– Igen, igen. Elismerem, hogy ez nem valami sok – legalábbis önmagában. De gondoljon csak bele! Jó, talán csakugyan meg volt

zavarodva, de akkor hogy jutott mégis eszébe, hogy visszakérje tőlem a labor kulcsát? Emlékszik?

– Természetesen.

– Akkor miért kérte vissza a kulcsot? Másnap is felhívhatott volna, vagy elhozathatta volna a kapitányságról, esetleg ott is hagyhatta volna, hisz bizonyára van saját kulcsa. De ön rögtön visszakérte. Miért?

Brade felháborodást színlelt.

– Csak úgy. Mert eszembe jutott. Semmi több. Egyszerűen eszembe jutott. – Istenem, hát tényleg ez volt az egész, gondolta magában. Most meg miféle slamasztikába jutok ezzel a kulcs-üggysel?

Doheny egy kézmozdulattal nyugalomra intette.

– Jó, jó. Ez talán megmagyarázza a dolgot. Nem állítom az ellenkezőjét. Csak arra gondoltam: nincs-e rá valami más magyarázat is? Tudja, ez a foglalkozásommal jár. Mindig más magyarázatokat keresek. Talán nem akarta, hogy a tudta nélkül más is bejusson a laborba. Talán csak idegesítette, hogy a rendőrségen van a kulcs. – Óvatosan leverte szivarjáról a hamut. – Mindezek persze csupán feltevések.

Hiba volt nem ebédelni, gondolta magában Brade. Az üres gyomor és a szivarfüst hatására enyhe rosszullét környékezte; gondolatai lelassultak.

– Biztosíthatom, semmi ilyesmi nem járt a fejemben.

– De én utána akartam járni a dolognak, tanár úr. Ön meglehetősen furcsán viselkedett, és amikor elmentem, még egy darabig vártam odakint. Ralph Neufeld laboratóriumában kigyulladt a lámpa és még jó ideig égett. Ön csak egy bő órával utánam távozott. Én akkor a fiatalember kulcsával visszamentem a laborba, és láttam, hogy ön közben dolgozott valamin. Az asztalon körös-körül vegyszerek és üvegek álltak, amelyek korábban nem voltak ott.

Brade kényszeredetten köhécselt.

– Odahivattam az egyik vegyészünket – tudja nekünk is vannak vegyészeink a rendőrségnél –, aki mindent alaposan szemügyre vett, és azt mondta, lehetséges, hogy ön egy cianid-próbát csinált. Aztán mintát vett az üvegekből, és a rendőrségi laborban magállapította, hogy acetát volt. Tehát mit csinált ott a laborban, tanár úr?

Brade számára nem volt kiút. Halk, szenvtelen hangon elmondta Dohenynek, mit csinált csütörtök este Ralph laboratóriumában, említést tett a cianidos és a többi, acetátos lombikról, és lefestette Ralph munkamódszerét.

– És minderről nem szólt semmit. – Doheny kérdő pillantást vetett rá. – Félt, hogy belekeveredik egy gyilkossági ügybe?

– Ha arra gondol, hogy attól félttem, gyanúba keveredhetek – igen.

– Éppen ez volt a helytelen. Ezzel keverte csak igazán gyanúba magát.

– Hogyhogy? – csattant fel Brade. – Ha én lennék a gyilkos, nem kellett volna ellenőriznem a lombikokat. Hisz tudtam, mi van bennük.

– Ha nem ön a gyilkos, miért hallgatott? *Ez az*, ami az esküdszékét gondolkodóba ejti. Ha ugyanis titokzatoskodni kezd, mindjárt felmerül a kérdés, *tényleg*, mit is csinált a laborban. Lehet, hogy épp most nem mond igazat.

– Esküszöm magának...

– Nekem nem szükséges esküdöznie. Majd a tárgyalóteremben, ha arra kerül a sor. – Ismét leverte szivarjáról a hamut, majd hozzátette: – A lényeg az, hogy ön kezdettől fogva gyilkosságra gyanakodott.

– Gyilkosságra vagy öngyilkosságra.

– Öngyilkosságra?

– Hisz *maga* is gondolt rá, hogy esetleg öngyilkosság volt. Legalábbis nekem azt mesélték, hogy különböző emberektől érdeklődött, milyen lelkiállapotban volt Ralph a halála előtt.

– Ki mondta ezt önnek?

– Fontos ez?

– Nem. Csak kíváncsi voltam, megmondja-e. Igen, csakugyan kérdeztem ilyesmit, arra az eshetőségre, hogy talán mégis öngyilkosság történt, de én magam nem hittem benne. Az öngyilkosok rendszerint búcsúlevelet hagynak hátra.

– Nem kötelezi rá őket törvény.

– Természetesen nem. De rendszerint mégis megteszik. Tudja, egy öngyilkos többnyire nagyon sajnálja magát. Azt képzelem, hogy akik rosszak voltak hozzá, a halála után le lesznek sújtva, és úgy gondolják, ha még egyszer megtehetnék, jóvá tennék, amit mulasztottak. Tulajdonképpen ez a gondolat tartja benne a lelket, miközben az öngyilkosságra készül. Tudja, hogy milyen szemrehányásokat tesznek majd maguknak ezek az emberek. Ezért rendszerint hátrahagy valami üzenetet azoknak, akiket tette a legérzékenyebben érint – az anyjának vagy a feleségének.

Ha egy öngyilkos nem hagy hátra búcsúlevelet, akkor alighanem biztos benne, hogy a megfelelő emberek e nélkül is szenvedni fognak. De többnyire egyáltalán nem olyan biztosak ebben. Én személy szerint még nem találkoztam olyan esettel, hogy egy öngyilkos nem írt búcsúlevelet, vagy nem hagyott hátra valami üzenetféleséget. A mi diákunk nemhogy nem hagyott üzenetet, de ráadásul, ha ugyan valóban öngyilkosság volt, nem sajnálta a fáradságot, hogy balesetnek tüntesse fel. Vagy önnek más a véleménye, tanár úr?

– Nem.

– Persze előfordul ilyesmi. Ha például életbiztosításról van szó; csakhogy Neufeld nem volt biztosítva. Vagy ha a család nagyon vallásos, és nem akar szégyent hozni rájuk; Neufeldnek azonban csak az anyja él,

és a vallás egyiküknél sem játszott túlzott szerepet. Más lehetőség is megfordult a fejemben, de nem jutottam semmire. Az adott esetben semmi értelme nem volt balesetnek beállítani egy öngyilkosságot. De gyilkosságot balesetnek beállítani annál inkább. Tehát valaki cianidot tett a lombikba.

– De kicsoda? – kérdezte Brade.

– Nem tudom – mondta Doheny. – Talán ön.

– Nem volt rá semmi okom. – Brade olyan kábának érezte magát, hogy képes volt minden felindulás nélkül beszélni ezekről a dolgokról.

– Talán mégis. Megtudtam egy-két dolgot a környezetétől. Így például az a benyomásom, hogy az ön helyzete itt az egyetemen, hogy úgy mondjam, kissé ingatag; hogy kifelé áll a rúdja. Nem mondom, hogy így is van, de egyesek célozgatnak rá. És ez a fiú, ez a Ralph, nem jött ki önrel. Ha egy hallgatója lépten-nyomon tudatlannak nevezi önt, talán elősegíti az elbocsájtását. Talán éppen ezért akarta elnémítani – örökre.

Brade minden felháborodása ellenére szó nélkül hagyta a nyomozó okfejtését; egyszerűen nevetségesnek találta.

– Mr. Doheny – mondta –, épp az imént találtam valamit, ami logikussá teszi az öngyilkosságot. Egyszersmind magyarázatot ad arra is, miért akarta Ralph baleset látszatát keltetni.

– Csakugyan? Ki vele! – mondta Doheny minden lelkesedés nélkül.

Brade szomorúan nézegette a jegyzetömböket. Előző este azt mondta Bankénak, ért annyit a fizikai kémiához, hogy meg tudja ítélni, valóban jól haladt-e Ralph munkája. Akkor elragadta a hév, de most mégis elmondhatja, hogy nem túlzott. Mindenesetre megértette, milyen következtetéseket vont le Ralph a mérésekből. És meg tudta ítélni, hogyan viszonyulnak ezek a következtetések a fiú elméletéhez. Persze jóhiszeműen előfeltételezte azt, amit mindig is előfeltételezni szokás: a kísérleteket végző személy tisztességét.

– Ralph Neufeld felállított bizonyos elméleteket – kezdett bele –, amelyeket kísérletekkel próbált igazolni. Ha a bizonyítás sikerül, Ralph nevet szerez magának, és bizonyára felajánlanak neki egy jó állást. Ha nem, talán a doktori címet sem tudja megszerezni. Érti?

– Természetesen.

– Ma reggel átnéztem Ralph jegyzeteit, és megállapítottam, hogy kezdetben nem haladt kellőképpen. Idővel egyre jobban elbizonytalanodott, és kétségbeesésében végül olyan eszközökhöz nyúlt, amelyekkel garantáltan igazolhatta elméleteit. Hamis mérési adatokat vezetett be a naplójába.

– Mint egy sikkasztó banktisztviselő, aki meghamisítja a könyvelést, hogy leplezze a hiányt?

– Pontosan.

Doheny elgondolkodott. Aztán megkérdezte:

– Megesküdne erre a bíróság előtt?

Brade maga előtt látta Ralph feljegyzéseit, az egyszeriben sikeres kísérleteket, a kiradírozott adatokat. Eszébe jutottak olyan mellékesnek tűnő körülmények, mint Ralph éktelen haragja, amikor Simpson a közelébe merészkedett, miközben a mérési adatokat írta a füzetbe.

– Igen, azt hiszem – mondta. – De ugye érti, amit mondok? Ralph a végsőig folytatta a kísérleteket, mintha kényszer alatt cselekedett volna; mintha őriznie kellene a feddhetetlen tudós látszatát, holott már rég nem volt az. Higgycsuk el, amit Ralph tett, az valami elképesztő szörnyűség, és úgy látszik, erre ő is rájött, és végzett magával.

– De miért akarta balesetnek feltüntetni a dolgot?

– Ha öngyilkos lesz, bizonyára keresik az okot. Átnézik a jegyzeteit, és akkor kiderül a szégyen. Ha baleset történt, senki nem keres indítékot. Így a halott emlékének sem eshet folt.

– Meg is semmisíthette volna a jegyzeteket.

– Nálam vannak a másodpéldányok.

– Számíthatott rá, hogy ön folytatja a munkát, és így is, úgy is leleplezi a csalást?

– Nem feltétlenül – mondta halkán Brade. –

Kétkedett benne, hogy képes lennék követni a gondolatmenetét. Talán arra gondolt, ha ő meghal, nem folytatom a munkát. Nos, érti már, miként illeszkedik ebbe a folyamatba az öngyilkosság?

Doheny az állat vakargatta.

– Kétségtelenül illeszkedik – mondta. – Csak nem az öngyilkosság. Amit az imént elmesélt, felér a halálos ítéletével. Soha nem hittem volna, hogy önnek ilyen alapos indítéka is lehet.

16.

Brade leplezetlen iszonyattal nézett Dohenyre.

– Tehát kizártnak tartja az öngyilkosságot? Pedig igyekeztem megmagyarázni, miért nem írt Ralph búcsúlevelet vagy hasonlót. Vagy nem tudja felfogni, milyen súlyos bűn egy tudós számára, ha meghamisítja a mérési adatokat?

Dohenyt szemmel láthatóan egy cseppel sem zavarta Brade ádáz pillantása.

– Megnézhetném az egyik füzetet? – nyújtotta ki a kezét. Brade átadta, és Doheny belelapozott.

– Nekem ez kínai – rázta meg a fejét. – De ön meg tudja állapítani, hogy a számok nincsenek rendben, igaz?

– Igen, természetesen – mondta Brade.

– Persze, mint szakembernek tudnia kell. Én pedig, mint szakember, azt tudom, hogy az öngyilkossággal nincs rendben valami. Nézze csak, tapasztalatom szerint két embertípus követ el erőszakos cselekményeket. Az egyik, amelyik önmagát gyűlöli. Azt hiszi magáról, hogy semmire sem jó. Az ilyennek soha nincs szerencséje, minden ellene dolgozik. Ha valami baj éri – márpedig mindig csak baj éri –, önmagát okolja.

Az ilyet nyugodtan fenékebe rúghatja, nem haragszik meg. Azt gondolja, az ő feneke az oka, ha belerúgnak. Olykor el van ragadtatva magától, és csuda jó kedve kerekedik, de csakhamar ismét búnak ereszti a fejét.

– A mániás-depressziós típus – mondta Brade. – Így nevezik? Na mindegy, az ilyen ember gyakran nem természetes halállal hal meg. Tipikus öngyilkosjelölt. A kést és a kötelet ajánlatos jól eldugni előle, mert hamar megesik a baj. Aztán meg ott van a másik típus..., remélem, nem untatom az okoskodással. – Doheny elnyomta a szivarját. – Néha nem tudom abbahagyni. Lehet, hogy önt ez egyáltalán nem is érdekli.

– Kérem, folytassa! Gondolom, a dolog engem is érint.

– Na jó. Tehát ebbe a másik típusba azok tartoznak, akik a világot gyűlölik. Nem önmagukat, ez fontos, hanem mindenki mást. Akármilyen történet is velük, annak mindig más az oka. Az ilyen ember elkövetheti a legképtelenebb dolgot, meg lesz győződve róla, hogy csak azért sikeredett félre, mert egy utcával arrébb valaki eltüsszentette magát. Fenékebe rúgja önt, aztán panaszt tesz a rendőrségen, hogy valami kemény tárgy volt a farzsebében, és most fájnak a lábujjai. Azt hiszi, a többiek éppen őt pécézték ki maguknak, és máson se jár az eszük, csak hogy vele kitoljanak.

– A paranoid típus – mondta Brade.

– Nevezze, ahogy akarja. A halott ebbe a második csoportba tartozott, igaz?

– Azt hiszem, igen – mondta kimérten Brade.

– Biztosan. Nos hát, az ilyen ember soha nem lesz öngyilkos, hisz semmiben nem érzi hibásnak magát. Ha ön adatokat hamisít, aztán képtelen elviselni a szégyent, talán megöli magát. De ez a fiú nem ilyen. Ő nem magát okolta. Ő meg volt győződve róla, hogy más a bűnös; őt csak rákényszerítették. Érti? Azt fogja mondani, hogy végül is önvédelemből tette; vagy az emberiség érdekében. Akárhogy is, az ilyen ember soha nem lesz öngyilkos; másokat fog megölni – vagy őt ölik meg.

Brade szaporán szedte a levegőt, mert Doheny meggyőző érveket sorolt elő, noha nem ismerte a szakkifejezéseket.

– Az öngyilkosságot tehát nyugodtan kizárhatjuk – folytatta Doheny –, és gondolja végig a dolgot logikusan! Tegyük fel, hogy a fiatalember tovább él, és befejezi a munkáját. Mi történik?

– Ranke professzor a szóbeli vizsgán talán rájön a csalásra.

– És ha mégsem?

– Ez a valószínűbb. Senkinek nem jutna eszébe, hogy kétségbe vonja a vizsgálati adatok valódiságát. Nos, akkor megkapta volna a doktori címet, és kiadta volna a dolgozatát. De ha más kutatók ellenőrizni próbálják az eredményeit, hamarosan kiderül, hogy az adatok nem stimmelnek.

– Ők is rájöhetnek volna, hogy tudatosan meghamisította az adatokat?

– Akkor az eltérés, hogy valószínűleg gyanút fogtak volna.

– És mit jelentett volna ez önnek, tanár úr?

– Semmi jót – dörmögte Brade. Minek is tagadná?

– Ellenkezőleg, jócskán árthatott is volna, nemde?

– Természetesen.

– Egyik-másik tudós talán azt gondolta volna, hogy ön is Neufeld kezére játszott. Elképzelhető?

– Kétlem, hogy ez a gondolat felmerülhetett volna – mondta megbotránkozva Brade, de közben a Ranke-félékre gondolt, meg arra, hogy mire képesek.

Doheny figyelmesen szemlélte beszélgetőpartnerét.

– Azt is mondhatták volna, hogy a fiatalember csak azért mert csalni, mert tudta, hogy ön úgyszem lesz képes leleplezni.

Brade elvörösödött, és artikulátlan hangot hallatott.

A nyomozó folytatta.

– Ha tehát ön nem ma, hanem teszem azt egy hónappal ezelőtt fedezi fel a csalást...

– Ma fedeztem fel – jelentette ki nyomatékkal Brade.

– Nem mondtam, hogy nem ma fedezte fel. *Ha* tehát már egy hónappal ezelőtt felfedezi a dolgot, valahogy biztosan megpróbál véget vetni neki, és azt nem teheti meg, hogy nyilvánosan leleplezi Neufeldet, hisz az ügy így sem vetett volna kedvező fényt önre. Talán csak egy kiutat látott volna – megrendezni egy "balesetet", amely a fiatalember életébe kerül, aztán eltüntetni a jegyzetfüzeteket, és az egész ügyet elásni.

– Egész a mai napig az volt a szándékom, hogy folytatom a munkát – vetette ellene Brade. – Erre tanúim vannak.

– Akik legfeljebb azt erősíthetik meg, hogy ön csakugyan *mondott* ilyesmit. De csakugyan folytatja a munkát?

– Most már lehetetlenség.

– És ha én ma nem jövök ide, elmondta volna-e bárkinek is az igazi okot? Brade összepréselte az ajkait.

– Látja, erre gondoltam, amikor az imént arról az alapos indítékról beszéltem – mondta Doheny. – És hogy ön csak ma fedezte fel a csalást, arra nincsenek tanúi.

– Le akar tartóztatni? – kérdezte nyersen Brade.

– Nem.

– Miért? Ha egyszer ilyen remek indítékom van... Doheny mosolygott.

– Még nem vagyok biztos benne, hogy csakugyan ön volt. Csak épp szaglászom, ahogy szoktam. De ön nehéz helyzetben van, és azt tanácsolom, segítsen nekem, ha ki akar keveredni a csávából. Mindjárt meg is kérdezem: ha nem ön tette, akkor ki?

– Nem tudom.

– Nem is gyanakszik senkire? Akinek lett volna indítéka?

– Én... én... semmi okom rá, hogy bárkit is gyanúsítsak. Nevekké dobálózni, ez tisztességtelen dolog volna – és gyáva.

Doheny fészkelődött a széken.

– Ön nagyon különös ember, tanár úr. A legtöbben nem aggályoskodnak, ha másokat kell befeketíteniük. Az emberek hamar lealjasodnak, ha nem kell aljasnak érzni magukat. Érti, mire gondolok? Elég, ha bebeszéli maguknak, hogy egy szörnyű bűntényt segítenek felderíteni, máris úgy érzik, hogy fel vannak mentve. Hogyan lehetséges, hogy ön nem ilyen?

– Használ-e nekem, ha másokra próbálom terelni a gyanút? Vagy árt? Doheny elvigyorodott.

– Tudja, az az érzésem, hogy ön nem bízik bennem. De vegyük sorra a lehetséges gyanúsítottakat! Gondosan kitervelt gyilkosság volt, tehát az önvédelmet vagy a hirtelen felindulást kizárhatjuk. Mi késztet valakit gyilkosságra? Talán a félelem. Az ön esetében például. Ön joggal féltette a hírnevét, ha kiderül, hogy Neufeld meghamisította a jegyzeteit. Vagy kapzsiság? Csakhogy a fiatalembernek egy vasa sem volt, legfeljebb a sírásó keresett a halálán.

Esetleg szeretet vagy gyűlölet; ez a kettő, ha gyilkosságról van szó, egyaránt szóba jöhet. Nos, itt van ez a Jean Makris, akit a fiú alighanem ejtett, és aki ezt nyilván rossz néven vette. Brade meglepődött.

– Ezt meg honnan tudja?

– Ugyan, professzor! Hisz mondtam már: hitesse el bárkivel, hogy jót cselekszik, és csodálkozni fog, hogy férhet egy emberbe ennyi mocskok; amit ráadásul szíves-örömet rázúdit másokra. Szóval ért ez a Jean Makris a kémiahoz? Végtére is csak titkárnő, ha jól tudom?

– Egy keveset azért érthet hozzá – mondta tétován Brade. Talán máris azzal menti magát, hogy befeketít másokat? Ahogy Doheny szerint mindenki?

- Egy tanszéki titkárnő az idők folyamán felcsi-peget bizonyos alapismereteket. Gondolom, épp eleget hallott a cianidról.
- Ezt mindenesetre megjegyzem. Ami pedig az alibit illeti, jelen esetben nem kell vele foglalkoznunk, hisz a vegyszereket akár napokkal korábban is kicserélhették.
- Igen.
- Azután van itt még egy lány, aki kapcsolatban állt Neufelddel. Az ön tanítványa.
- Az egyetlen nő a doktorjelöltek között. Csak tegnap értesültem a kapcsolatukról.
- Nem előbb? Titokban tartották?
- Nem voltak biztosak benne, egyetértene-e Ralph anyja a házassággal. Doheny nevetgélt.
- Ebből is látszik, hogy a fiatalok gyakran milyen naivak. Az asszony mindent tudott, ő maga mesélte. Azt mondta, ha egy lány elmegy egy fiúhoz, hogy kémiáról beszélgessenek, talán csakugyan a kémiáról beszélnek. De ha ez hetente kétszer történik, ott már nemcsak kémiáról van szó.
- A szerelem – mondta bizonytalanul Brade – rendszerint nem ok a gyilkosságra... hacsak az egyik fél meg nem elégei a másikat.
- Ez nekem is eszembe jutott – mondta Doheny. – A fiú anyja szerint ez ki van zárva. Egy nappal Ralph halála előtt találkoztak utoljára, és nagyon jól megvoltak egymással. Ezt persze ellenőriztem. Gyakran jártak például egy közeli fagyaltozóba, ahol rendszerint fagyaltot ettek, és szörpöt ittak. A tulajdonos már ismerte őket. Azt mondja, körülbelül egy héttel a gyilkosság előtt is ott jártak, és fojtott hangon vitatkoztak valamin.
- Nocsak! – lepődött meg Brade.
- Ugye érdekes? Pedig csak a rendelésen folyt a vita. – A nyomozó mosolygott. – Az az ember azt mondja, szerinte Ralph a sok édességről akarta lebeszélni a lányt.
- Kétségtelenül van rajta némi súlyfölösleg – hagyta rá Brade.
- De a fiú mégiscsak engedett. A tulaj szerint a lány folyton azt hajtogatta, hogy ő nem kövér, hogy a kozmetika így meg úgy, és végül megevett egy hatalmas adag fagyaltkelyhet. Azért emlékszik ilyen pontosan, mert szándékosan spórolt a tejszínhabbal, nehogy másnap lelkiismeret-furdalás gyötörje a lányt. Tudja, mi következik ebből?
- Miért, talán kell valaminek következnie?
- Világos! Ha egy szerelmespár azon veszekszik, egyenek-e fagyaltot vagy ne, nyilván szó sincs szakításról. Ha Ralph faképnél akarta volna hagyni a lányt, aligha törődik azzal az egy-két kalóriatöbblettel. Szerintem igaz van a fiú anyjának; Ralph nem akart szakítani.

– Én nem vagyok benne ilyen biztos – ellenkezett Brade. – Talán Ralph csak ürügyet keresett, hogy veszekedhessen, és megszabaduljon Robertától.

– Ezzel persze én se mernék kiállni az esküdtek elé – ismerte el készséggel Doheny –, és nem is töröltem a lányt a listáról. Nos, professzor, van még valaki?

Brade nem bírta tovább.

– Ennek így semmi értelme – fakadt ki indulatosan.

– Minek?

– Jól tudom, miért jött, és nem vagyok olyan ostoba, amelyinnek gondol. Engem gyanúsít, de nincsenek bizonyítékai. Ezért most barátságot színlel, játssza az őszintét, és közben arra vár, hogy eláruljam magam.

– Például arra gondol, amit a hamisított jegyzetfüzetekről mondott? Brade elvörösödött.

– Mondjuk. Csakhogy én igazat mondtam, és tényleg azt hittem, hogy ez a dolog öngyilkosságra utal. Talán tévedtem. De belőlem nem fog kihúzni semmit, ami a bűnösségemet bizonyítaná, mert nem én voltam. Ha mégis bűnösnek tart, ez a maga dolga, nem tehetek ellene semmit. Hanem hogy ilyen alattomosan akar megpuhítani, az egyáltalán nincs az ínyemre.

A nyomozó kerek arca egyszeriben nagyon komollyá vált.

– Ne értsen félre, tanár úr! Megpróbálhatnám átejeteni, ez is hozzátartozik a szakmámhoz. De nem teszem. Az ön pártján állok, és azt is megmondom, miért.

Ha ön lett volna a tettes, azért ölte volna meg a

fiatalembert, hogy megóvja tudományos hírnevét. Ilyet azonban csak az tesz, aki nagyon okosnak képzei magát. Aki azt hiszi, okosabb mindenkinél, és ezt mindenkinek tudnia is kell; még ha neki magának kell is az orruk alá dörgölni, hogy mennyire ostobák.

Én azonban csütörtök este beszéltem önnel. Ön vegyész, nekem meg gőzöm sincs a kémiához. Sok mindent el kellett magyaráznia, és ön ezt meg is tette, anélkül, hogy éreztette volna velem, milyen hülye vagyok, amiért nem tudom mindazt, amit ön húsz év alatt megtanult. Aki szót tud érteni egy olyan fickóval, amilyen én vagyok, és közben még csak ostoba fajankónak sem kell éreznem magam, nem az a fajta, aki megöl valakit csak azért, nehogy kiderüljön, hogy talán nem is olyan okos, amilyennek látszani szeretne.

– Köszönöm – mondta Brade.

– És ön éppen ezért jó nálam. Csak tudja – felemelkedett ültéből, és nehézkes léptekkel az ajtó felé indult –, én is úgy vagyok az emberekkel, ahogy ön a vegyszereivel. Legtöbbször jól tippelek, de néha azért tévedni is szoktam. És most nem tartom fel tovább.

Búcsút intett és kiment. Brade szótlánul merengve nézett utána.

Ez a szótlan merengés egészen a családi vacsora végéig tartott. Ezúttal Ginny is visszafogott volt, és szó nélkül engedelmeskedett anyja elsuttogott utasításainak.

Már ment a szokásos, vasárnap esti tévéjáték, és Brade, bár valójában nem követte a cselekményt, a képernyőt bámulta, amikor Doris leült vele szemben, és megkérdezte:

– Történt ma valami, amit el akarsz mondani?

Brade lassan felé fordította az arcát. Doris kissé sápadtabb volt, mint máskor, de nyugodtnak látszott. Brade nem győzött csodálkozni, hogy Doris tegnap este óta még egyetlen szóval sem említette a Little-bynél lezajlott jelenetet. Arra számított, hogy meggondolatlan kirohanása miatt heves szemrehányásokban lesz része.

De Doris most sem hozta szóba a dolgot.

Brade minden szépítés nélkül elbeszélte a nap eseményeit: Roberta vallomását, felfedezéseit Ralph jegyzeteivel kapcsolatban, beszélgetését Dohenyvel.

Doris nem szakította félbe, és amikor befejezte, csak ennyit kérdezett:

– És most mit akarsz csinálni?

– Valahogy megtudni, ki tette.

– Gondolod, hogy sikerülni fog?

– Sikerülnie kell.

– Te már csütörtök este előre láttad, hogy így lesz, én meg az ingerültséggel csak megnehezítettem a helyzetet. Most nagyon félek, Lou.

És mert a szorongás kiült az arcára, Brade odament hozzá, lekuporodott mellé a fotelba, és gyengéden átölelte.

– De hát miért? Doris, miért? Nem én tettem, hisz te is tudod.

– Igen, tudom. – Nagyon messziről jött a hangja. Nem nézett rá. – De ha azt hiszik, hogy te voltál?

– Dehogy hiszik, ettől ne félj! – Egyszeriben tudatára ébredt, hogy ez nem üres vigasz. A rettegés, amely előző este őt is elfogta, úgyszólván nyomtalanul eltűnt, jöllehet a helyzet azóta még veszélyesebb lett.

És éppen ezért, a növekvő veszéllyel együtt valami kimondhatatlan, már-már perverz érzés kerítette hatalmába. A csaknem százszázalékos bizonyosság, hogy elveszíti állását, belsőleg szabaddá tette, hisz már nem kellett krónikusan félnie ettől a lehetőségtől; az a tény pedig, hogy gyilkosság gyanújába keveredett, megszabadította a félelemtől, hogy esetleg gyilkosság gyanújába keveredik.

– Most már végig kell csinálnunk, Doris – mondta –, és sikerülni fog. Lágyan magához vonta a fejét.

– Sírással nem segíthetsz rajtam. Doris hunyorgott.

– Ez a detektív rendes embernek látszik – mosolygott bizakodva.

– Legalábbis nem olyan, amilyenek a detektíveket képzeltem. Csak az a furcsa, hogy mindig meglep az okos következtetéseivel, mert én csak a tökkelütött rendőrt látom benne, amint épp egy krimiparódiából lép elő.

– Készítsek egy italt? Csak egy keveset?

– Jó.

Amikor visszatért a poharakkal, nyugodtan így szólt:

– Azon gondolkoztam, amit ez a detektív a gyilkos típusáról mondott; arról a típusról, aki olyan nagyon kényes az eszére.

– És?

– Vajon nem pontosan Ottó Rankéra illik a kép?

– De igen – bólintott komoran Brade. – Csakhogy ebben az esetben ez nem fontos. Rankénak nem kellett féltenie a hírnevét Ralph csalásától. Ellenkezőleg. Ő mindig is mondta, hogy Ralph zsákutcába jutott. Neki biztosan nem állt érdekében, hogy leplezze Ralph csalását. Nem, drágám, csakis az én tudományos hírnevem forgott kockán.

– De akkor ki jöhet még szóba? – kérdezte alig hallhatóan Doris. Brade hosszasan meredt a kezében levő pohárra.

– Tudod, nekem egész idő alatt egy apróság jár a fejemben. Feltéve, hogy amit Doheny mondott, szóról szóra megfelel a valóságnak, van egy ötletem. Doheny mondott egy szót, aminek van egy másik jelentése is. De nem hiszem, hogy ez feltűnt neki.

17.

– Mi az a szó? – érdeklődött Doris. Brade egy darabig csak bambán meredt maga elé, aztán halkán megszólalt:

– Talán nincs is benne semmi, még gondolkoznom kell rajta. És most legjobb lesz, ha ágyba bújunk, és megpróbálunk aludni. Jöjjön, aminek jönnie kell.

Átölelte Doris vállát, és lágyan magához húzta.

– Holnap előadásod van.

– Mindennap van előadásom; emiatt ne bánkódj.

– Jól van. Csak beteszem az edényt a mosogatógépbe, aztán mehetünk aludni.

– Jó. És ahogy mondtam, ne aggódj! Bízd rám a dolgot! Doris rámosolygott.

*

Ez a mosoly járt a fejében. Feküdt az ágyon, és az éjszaka áthatolhatatlan sötétségébe bámult. Érezte a friss párnahuzat hűvösét. Doris mocorgóit mellette, de halkán és óvatosan, nehogy felébressze, ha már alszik.

Tudni szeretne volna, miből fakad Doris szívből jövő és vigasztaló mosolya.

Kényes az eszére? (Gondolatban hirtelen témát váltott.) Igen, ez Otto Ranke. De miért? Senki nem vonta kétségbe szakmai hírnevét. Mindenki tudta, hogy kiváló tudós. Akkor meg miért olyan kényes az eszére?

Büszke volt képességeire, vagy éppenséggel kételkedett bennük? Talán valamiféle bizonytalanság készítette rá, a kétkedés saját intelligenciájában, hogy folyton kérkedjen vele, és mindenkit a sarokba szorítson, aki fenyegethette pozícióját?

A bizonytalanság...

És Foster? Törtető. Nagyravágyó. Fiatal, csinos felesége van, aki olyannak fogadja el, amilyen. Mi készítheti rá, hogy minden nőnemű lény jelenlétében megjåtssza az ellenállhatatlan férfit? A férfiak jelenlétében meg a nagy szájhóst, mégha csak tanár és diák igen egyoldalú szópárbajáról van is szó?

Még az öreg Cap is! Lezárt és sikeres pálya áll mögötte, mégis mindenáron tető alá akar hozni egy könyvet, hogy az utókor megőrizze nevét és emlékét. Szegény Cap! Milyen sóvár irigységgel beszélt Berzelius bárói címéről...

Brade az ajkába harapott. Ezek valamennyien ugyanabban a betegségben szenvednek. Bizonytalanok!

Mihelyt világra jön az ember, máris oda a biztonságos anyaméh. Hideg van, és bántó a fény. Lélegezni kell és enni, és mindkettő nehéz. A simogató, óvó, sötét melegség mindörökre eltűnik. És többé nincs menedék, nincs biztonság.

Hirtelen megfordult.

– Doris! – suttogta alig hallhatóan, nehogy felébressze, ha alszik.

De nyomban megérkezett a válasz, ha kissé kába volt is ez a hang.

– Igen?

– Egyáltalán nem voltál annyira ... dühös, mint gondoltam. A Littlebynél eltöltött estére gondolt, de nem tudta rászanni magát, hogy ki is mondja.

– Te tudod, Lou, mit csinálsz – mondta csöndesen Doris, és a takaró alatt megkereste a férfi kezét. Brade tovább töprengett: talán azért változott még, mert végre megtalálta a férfit, akire nyugodtan átruházhatja saját félelmeit?

De miért csak most? Hisz ő, Brade, mindig mellette volt.

És azt kérdezte magától: Csakugyan így volt?

Mélyet sóhajtott, és lassan álomba merült.

Másnap reggel szinte észrevétlenül óvakodott le a reggelihez, mert semmiképpen sem akarta széttépni a békesség vékony hálóját, melyet az előző este szőtt kettejük köré. A szalonnás rántotta időre elkészült, és Doris csöndesen visszamosolygott rá.

Brade hallotta, ahogy Ginny járkál a szobájában. Gyorsan bekapta az ételt, mert menni akart, mielőtt a gyerekesen eleven Ginny beront a szobába. Lehajtotta a kávé, megtörölte a száját, és így szólt:

– Legjobb lesz, ha megyek.

– Igen – mondta Doris. – Lou?

– Tessék?

– Hívj fel... ha bármi történik. Jó?

– Persze. És ha nem hívlak, tudni fogod, hogy minden rendben. És ... ne aggódj! – Eszébe jutott az éjszaka. – Tudom, mit csinálok]

Doris tétován mosolygott.

– Jól van.

Hevesen megcsókolta, és amikor meghallotta Ginny kopogó lépteit, eleresztette.

– Sietek.

*

A hallgatók ezúttal fesztelenebbek voltak. A tanári katedra veszített vonzerejéből, és a notórius hátulülők szinte valamennyien elfoglalták régi helyüket a periférián.

Brade talán valamivel hangosabban beszélt a szokottnál; ezzel érzékeltetni kívánta, hogy visszaállt a rend. A táblán szinte hivalkodtak a felírt képletek, a karboxilgyök származékait már-már egy alvajáró magabiztosságával sorolta fel.

A szulfít-hozzáadással keletkező származékok és a cianohidridek. Hidrazonok, fenilhidrazonok és szemikarbazonok. Szokás szerint most is részletesen tárgyalta a fenilhidrazonokat, mivel innen lép majd tovább a monoszacharidok ozon-származékaihoz. Közben az járt a fejében, hogy a szerves kémia egyre inkább a biokémia szolgálólányává válik, és a kettő között éppen ez az egyik érintkezési pont.

Úgyhogy jó öt percre beszélt a reakciómechanizmusokról.

Előadás után még ott maradt, és felelt a kérdésekre; így kívánta a dolgok normális menete. Mikor ezzel is kész volt, a titkárság ajtaja melletti rekeszből kivette a postáját, és lassan elindult a lépcsőn, fel a negyedikre, oda, ahol néhány napja gyilkosság történt. Azért nem megy lifttel, fordult

meg a fejében, hogy így is késleltesse a visszatérést a gyilkosság színhelyére?

Menet közben átnézte a postát. Péntek reggel a nagy izgalomban elfelejtette kiüríteni a rekesztét, vasárnap sem jutott eszébe. Így aztán jócskán felgyűlt a tartalma. De nem talált semmi fontosat. Vegyszergyártó cégek hirdetései, könyveiket magasztaló természettudományos kiadók prospektusai.

Hirtelen megakadt a szeme a sárga borítékon, amelyet a tanszéken belüli levelezésre szoktak használni. Címzettként az ő neve állt rajta, feladó a Kémiai Tanszék. Miféle hivatalos közlemény lehet? Úgy látszik, a szombat estének máris itt a következménye. Elképzelte, amint Littleby kora reggel befut az intézetbe, és első dolga, hogy elintézzon egy bizonyos ügyet.

Zsebébe süllyesztette a többi papírt, és feltépte a sárga borítékot. A közlemény mindössze két sorból állt: "A biztonsági előírásokkal kapcsolatos előadássorozat az összegyűjtési tanrendben szabályos tanszéki előadássorozatként lesz meghirdetve." Aláírás: Littleby.

Brade meglepődött. Tehát Littleby mégiscsak engedett az ő durván előterjesztett követelésének. Az "intézetben belüli helyzetének pozitív irányú megváltoztatásáról" persze nem esett szó, de az igazat megvallva, Brade ilyen engedményre sem számított.

Épp felért a negyedikre, amikor összefutott Otto Rankéval, aki viszont saját ötödik emeleti szobájából jött lefelé. Szinte érezte, ahogy emelkedik véreben az adrenalinszint. És felső ajka csakugyan valami vicsoritásfélére torzult.

Ranke volt az, aki elmenőben megszólalt.

– Nos, öreg fiú, mi újság? – kérdezte feltűnően szívélyes hangon. – Ma igazán remekül nézel ki. – Kétszer rácsapott Brade vállára, fogai futó mosolyra villantak, aztán lesietett mellette a lépcsőn.

Brade elképedve nézett utána. Hát ilyen egyszerű? Elég egyszer harapni, és máris tudtára adja a világnak, hogy neki is van foga; azután már egy halk morgás is megteszi. Valóban ilyen könnyű lett volna megszéldíteni Rankét? Egy pillantást vetett a szűkszavú értesítésre, amit még mindig a kezében szorongatott. És Littlebyt is?

Már a dolgozószobája előtt állt, és el akarta fordítani a kulcsot a zárban, de még mindig bódult volt. Az ajtó nem volt bezárva.

Úristen, eszerint Cap Anson bent ül nála, pedig neki most valahogy semmi kedve Cap könyvéről csevegni.

Ingerülten felrántotta az ajtót, és megállt a küszöbön. Cap Anson valóban ott volt – egy idegen férfi társaságában.

Cap Anson, botját bal karján lógatva, épp Brade iratszekrényében kotorászott. Kartonokat vett elő, Brade tanulmányainak különlenyomatait, eredeti kéziratokat és egyéb dokumentumokat. Az iratgyűjtők fedelén a dolgozat címe, mindenütt ugyanazok a tussal írott betűk, az Ansontól átvett apró szakmai szokások egyike. A polcokon gondosan átkötve és felcímkézve sorakoztak a doktorjelöltek jegyzetfüzeteinek másodpéldányai.

Mintha mindez egy rendszerető és fölöttébb fantáziátlan háziasszony keze nyomát viselné magán, gondolta Brade.

– Épp hengegek veled, mivel foglalkozol mostanában, Lou – mondta Anson.

De Brade nem figyelt rá. A hatvanas, napbarnított arcú, acélszürke hajú férfit nézte; aztán hirtelen felismerte ezt a széles, mosolygó száját, a kissé görnyedt testtartást. Az *American Chemical Society* ülésein találkozott vele, hallotta beszélni, és épp elég képet látott róla, egyszer még a *Chemical and Engineering News* címlapján is szerepelt.

Nem várta meg a formális bemutatást, kezét nyújtott:

– Dr. Kinsky?

– Igen. Jó napot! Dr. Brade, ha nem tévedek. Sokat hallottam magáról. – Szája és szeme körül mély ráncok húzódtak, feje minden mondatnál görcsösen megrendült. – Érdeklődéssel követtem a munkáját. Elvégre mindketten a jó öreg Cap tanítványai vagyunk, vagy nem?

Brade gépiesen bólintott, s közben azon töprengett, vajon Joseph Kinsky valóban vette-e a fáradságot, hogy nyomon kövesse egy jelentéktelen vegyész jelentéktelen munkásságát.

– Nagyon köszönöm – mondta, és még hozzá akarta tenni, hogy ő is figyelemmel kísérte Kinsky nála sokkal jelentékenyebb tudományos tevékenységét, de a másik tovább beszélt.

– Az én diákkorom óta persze sok minden megváltozott. Remélem, nem veszi rossz néven, hogy betolakodtam a laboratóriumába. Cap hozott ide. Ővé az egész emelet, mindenhová bemegy, mint annak idején. Egyetlen hallgató sem lehetett biztonságban tőle. – Bánatosan nézett körül. – Régebben még rendszeresen felkerestem az alma matert, de az utóbbi tizenöt évben nem jártam itt.

– De miért nem ülünk le? Jut is eszembe, elígérkezett már ebédre, dr. Kinsky? – kérdezte Brade.

– Hogyan? Sajnos nem maradhatok sokáig; épp csak látni akartam az egyetemet, mielőtt elutazom. A régi szép idők! Legalábbis ebből a távlatból, igaz?

Brade bólintott.

– Értem, mire gondol. Kár, hogy legalább egy napot nem maradhat. Régóta van már a városban?

– Több mint egy hete. Korábban is eljöhettek volna. Személyes ügyek. Család. De a két utolsó napomat fenntartottam az öreg Capnek.

Az öreg Cap! Brade-et most bosszantotta az elnevezés. Cap csakugyan öreg volt; hetven fölött járt. De Kinsky se járt már messze a hatvantól.

Cap azonban szemlátomást egyáltalán nem érezte sértve magát, szeretetteljes pillantást vetett

Kinskyre, mint ifjú férj a hitvesére, vagy anya a tehetséges kisleányára.

A tehetséges tanítványt, a kémia nagy alakját látta benne, azt a férfit, akire tanára büszke lehet.

És Brade kénytelen volt bevallani magának, hogy féltékeny; rá, akit kevesebbre becsültek, aki nem volt olyan figyelemreméltó diák, árnyékot vetett a diadalmasan hazatért tanítvány.

Higgadságot erőltetett magára.

– Talán főlélegesen mondanom, mennyire nagyra becsülöm a tetraciklin-szintézissel kapcsolatos munkáit.

– Ugyan már. Nem nagy ügy. – Kinsky könnyed, lekezelő mozdulatot tett. – Szóra sem érdemes! Moran-Winter Cambridge-ben jóval előbbre tart.

– Csakhogy ő másfelől közelíti meg a kérdést. Szerintem az aldosteronhoz ön jut el hamarabb.

– Gondolja? Valóban? Különös, hogy ezt mondja. Igazán különös, de ha számításba vesszük...

– Joe volt olyan kedves – szakította félbe Cap Anson – és tegnap szabaddá tette magát. Nálam töltötte az estét, és nagyon érdekesnek találja a könyvemet. – Az öreg elégedetten nevetgélt.

– Igen, igen. A vegyészeknek szüksége van erre a könyvre. Feltétlenül. Sokan közülünk csak a jelenben élnek. A matematikusok és a fizikusok ismerik tudományuk történetét, mert az új ismeretek kiegészítik a régieket. A kémiában viszont kialakult az a látszat, mintha az új ismeretek hatályon kívül helyeznék a régieket. Ezért a kémikusok hajlamosak elfelejteni a régit. Így aztán sok mindent elfelejtene. A régi az új alapja. A régi nélkül nem lehet igazán megérteni azt sem, ami új.

– Szerintem se – dörmögte Brade.

– És az öreg Cap ezt most az orrunk alá dörgöli.

Aki egy ilyen anyagot összehoz, az már több mint vegyész. Filozófusnak is kell lennie, és Cap az is.

Cap Anson magában nevetgélt, Brade pedig, ha vonakodva is, bólogatott. Ez aztán a szerelmi vallomás! Azt kívánta, bárcsak vége lenne már ennek a nyomasztó jelenetnek.

Kinsky folytatta:

– Régebben persze nem a filozófust láttam Capben. Csupán kegyetlen hajcsárt.

Brade kényszeredetten mosolygott.

– Még az én időmben is az volt.

– Közben nyilván alacsonyabb sebességfokozatba kapcsol. Igen. Így történt. Amikor megismertem, alig múlt harmincéves. Csupa ádáz erő! Emlékszel, Cap? Emlékszel, amikor azt akartad, hogy végigfuttassam a gyűrűsvegyület metilációját, én meg azt mondtam, hogy felesleges időpocsékolás. Hű, micsoda letolást kaptam! Lidércnyomás volt az egész. Szíjat hasított a hátamból. Úgy élek! A nevét is akkor kapta. Fogadok, hogy maga se tudja az igazi nevét. Fogadok, hogy senki nem tudja, hacsak utána nem néz. Igaz? – Rendkívül önelégült képet vágott.

Brade most érdeklődve nézte.

– Csak nem ön adta neki a Cap nevet?

– De bizony! És mit gondol, miért hívják Capnek?

– Sejtlemem sincs. Emlékszem, valamikor egy baseball-játékost hívtak Cap Ansonnak.

– Ez is hozzájárulhatott, hogy a név rögtön ráragadt, de az eredetéhez semmi köze.

– Ha jól hallottam, volt Capnek régen egy csónakja. – Brade sejtette a viccet. – Ha jól emlékszem, evezős csónak.

Cap Anson, aki egyre növekvő haraggal hallgatta kettejük beszélgetését, most kitört:

– Marhaság! – És nyomatéku kétszer határozottan koppantott a botjával.

– Dehogy! – vágott vissza nyomban Kinsky. – Egyáltalán nem marhaság. Inkább egy autentikus Anson-anekdota. Éppen a metiláció miatt szidalmazott. Elmondott mindennek. Azt hittem, mindjárt elkezd kiabálni, de ő hirtelen elhallgatott. Szigorúan a szemembe nézett, és azt mondta: “Kinsky, ameddig az én vezetésem alatt kísérletezik, nem szabad elfelejtenie, hogy itt én vagyok a hajó kapitánya. Gondolhat, amit akar, egészen addig, amíg meg nem mondom, mit kell gondolnia. Attól kezdve azt kell gondolnia, amit én akarok, mert itt én vagyok a kapitány, és maga a hajósinas. Világos?” Pontosan így történt. Attól a naptól fogva csak Capnek neveztem, és hamarosan mindenki így hívta.

Ansonban fortyogott a méreg.

– Ebből egy szó sem igaz.

Brade, aki részvétet érzett zavarba hozott tanára iránt, gyorsan visszakanyarodott egy korábbi témához.

– Dr. Kinsky, ön szerint milyen esélye van az aldosteron-szintézisnek? Ha ugyan hajlandó róla beszélni.

– Attól függ, attól függ – tért ki a válasz elől Kinsky. – Szerintem elég jók az esélyek, de ön persze másként vélekedik.

– Én? De hisz én úgyszólván nem is értek hozzá.

– A tanítványára gondoltam. Borzasztó, ami történt. Nagyon sajnálom.

– Nincs mit tenni – morogta Brade. – Melyik tanítványomat érdekelte az aldosteron-szintézis? – Kinsky meglepődve nézett rá. – Hát azt, akit a baleset ért. Hogy is hívták? – Neufeld. Szentül meg volt győződve róla, hogy az én módszerem nem

vezet eredményre. Nagyon dogmatikus fiatalember. A képembe vágta.

– Hogyan? – tört ki Brade-ből a meglepett kiáltás. – Ön beszélt vele?

– Igen, tavaly Atlantic Cityben, a vegyészkongresszuson.

– Emlékszem, tényleg odament. Még én intéztem el, hogy a tanszék fizesse az útiköltséget. De hogy beszélt is önnel, arról nem tudtam.

Kinsky fintorgott.

– Bizonyára nem tartotta érdemesnek, hogy említést tegyen róla. Miután megtartottam előadásomat a témáról, odajött hozzám, bemutatkozott, és fagyosan közölte, hogy ezzel a módszerrel sohasem fogom megcsinálni a tervezett szintézist. Azt azonban nem volt hajlandó elárulni, miért. Lényegében lehülyézett. Ennek már jó egy éve, de azóta sem felejtettem el. Jut is eszembe, Brade, most, hogy a fiú halott, mi lesz a témával?

Csakugyan felcsillant-e Kinsky szeme, amikor feltette a kérdést, vagy csak Brade agyonhajszolt fantáziája látta bele a kíváncsi érdeklődést?

18.

Brade meglepődött, és miközben a választ fontolgatta, először Kinskyt vette szemügyre, majd az ajkait szorosán összepréselő Anson, akinek most alighanem legutóbbi találkozásuk járt a fejében, amikor ez a téma is szóba került közöttük.

Nem tudta, mit mondjon.

Inkább kitérő választ adott:

– Egyelőre nem volt rá időm, hogy alaposan utánagondoljak. De Anson durcásan közbevágott:

– Folytatni akarja a munkát. Hadd tegyem hozzá, a tanácsom ellenére. Öregszem, Kinsky. Régebben a tanítványaim megfogadták a tanácsaimat.

– Hát igen – mondta kissé zavartan Kinsky –, mind megöregszünk. – A szavai nyomán beálló kínos csönd súlyos teherként nehezedett a három férfira.

Végül Kinsky felállt, és így szólt:

– Nagyon örültem, hogy megismerhettem, Brade. Ha egyszer mifelénk jár, okvetlenül nézzen be hozzám!

– Nagyon köszönöm, nem fogom elmulasztani. – Kezet ráztak.
– És Brade – szólalt meg még mindig kissé paprikás hangon Anson –, ma délután ötkor benézek ide hozzád, hogy megbeszéljük a biztonsági előírásokkal foglalkozó előadásokat. Tehát pontban ötkor.
– Ötkor – visszhangozta Brade. Ansonban jellemző módon fel sem merült az a lehetőség, hogy Brade-nek ebben az időben esetleg más dolga is lehet.

Kinsky mosolygott.

– És ha Cap azt mondja, ötkor, akkor nem egy perccel öt után. Vagy megváltozott volna?

– Nem, dehogy – hagyta helyben Brade.

Valami különös keserűséget érzett. Mintha az apját veszítette volna el, akinek pedig a létezéséről se tudott. Igen, Cap Anson bizonyos értelemben az apja volt.

És ennek csak most ébredt tudatára, most, amikor ott látta idősebb fia mellett, a sikeres fiú mellett, aki dicsőséget hozott rá, aki mindig jó fiú volt, és megadó hajósínasként tűrte, ha a kapitány megleckéztette.

Eközben ő, Brade, az engedetlen fiú, elásta magát itt az egyetemen, és most ezt az állást is elveszítheti. Ráadásul önfejű volt, amikor a jó öreg Cap megpróbálta jobb belátásra bírni.

Szegény Cap, az ő könyvével! A becsületben és tisztességben megőszült férfitűt öreg napjaira bizonytalanság fenyegeti.

Doris visszatér hozzám, gondolta Brade, minden más kicsúszik a kezem közül. Tanítványaim meghalnak. A disszertációk csalásnak bizonyulnak. Kiteszik a szűrőmet. És Cap Anson...

...és a saját apám se szeret, gondolta keserű öniróniával.

Felállt, és átment a szobájából nyíló laborba, amely valamikor a dolgozószoba része volt, de Anson annak idején leválasztatta, és felszereltette minden lehetséges eszközzel, a hideg-meleg vizet és a gázt is beleértve.

Anson folyton azt hangoztatta, hogy egy profesz-szornak, akármilyen öreg és szenilis, sohasem szabad elfelejtenie, hogyan kell bánni egy kémcsővel és egy fogóval. Saját kezűleg kell kísérleteznie, legyenek bár ezek a kísérletek mégoly jelentéktelenek és másodrendűek.

Brade ebben is Anson nyomdokain haladt. Oxigénben végzett savkatalizációs kísérleteiből talán soha nem sül ki semmi, de nem is ez a fontos. A lényeg az, hogy az ember, mint Anson mondta, a saját kezével csináljon valamit, és örömet leljen benne.

Brade most gondterhelten vizsgálgatta kissé rozoga berendezéseit, és sehogysem akaródzott meglelnie ezt az örömet. A beragadt edény most

éppenséggel vigasztalan látványt nyújtott. Vigasztalan volt a beleszáradt anyag, és vigasztalanok az emlékek, amelyeket kiváltott.

Csütörtök délután óta, amikor sósavért indult Ralph laboratóriumába, és ott egy halott diákot talált, nem nyúlt semmihez. A lombiktól kezdve, az üveg és műanyag csőrendszeren át, egészen a nagy, halványzöld oxigénpalackig minden úgy volt, ahogy hagyta.

Brade ösztönös pillantást vetett a palackra. Különös! Kiürült volna? Hisz csak nemrég cserélte. A belső nyomásmérőnek, amely a másfél méter magas palack tetejére volt szerelve, legalább 5000 kg/cm² nyomást kellett volna mutatnia; a mutató azonban a nullán állt.

Hogyan lehetséges ez?

Nyitva hagyta volna, és a gáz lassan elszívárgóit? A külső nyomásmérő, amely a külvilággal kötötte össze a palackot, szintén nullát mutatott. Brade ellenőrizte a csapot – el volt zárva. Szivárgásnak semmi jele.

Talán elzárta a főszelepet, kiengedte a műszerekből a bennük maradt oxigént, azután a második szelepet is elzárta? Ez lett volna a helyes és előírászerű eljárás, de Brade nem emlékezett rá, hogy csakugyan elvégezte volna ezeket a műveleteket.

Megfogta a palack tetején lévő főelzárót, és megpróbálta az óramutató járásának irányában elfordítani. Nem sikerült. A szelep zárva volt.

Automatikusan az ellenkező irányba akarta fordítani a csapot. Így az oxigén a feszmérőbe áramlik, és ő megfigyelheti a mutatók mozgását – de valami megmagyarázhatatlan sugallat hatására kivárt.

Semmi kétség: ebben a másodpercben élete egy hajszálon függött, és pillanatnyi habozásának köszönhető, hogy megmenekült.

Nem a közönséges ember, hanem a vegyész szemével, huszonöt éves tapasztalatával és beidegződéseivel vette észre, hogy valami kilóg a képből, és ez a valami kiváráásra készítette.

A közönséges emberi szem csupán az olajos fénnel, halványan megcsillanó nedvességet láthatta a nyomásmérő és a palack közt kilátszó rövid csavarmeneten. Brade végighúzta rajta a körmét és megszogolta.

Síri csönd vette körül, amikor fogta a villáskulcsot, és a megfelelő végét ráillesztette a hatszögletű csavarra. A szelep szokatlanul könnyen engedett.

A mérő alatt az egész menet nedves volt. A túszelep szintúgy. A folyadékot nem tudta teljes biztonsággal azonosítani, de a sűrű, kenőcsszerű halmazállapot glicerolra utalt.

Ha a főelzárót az óramutató járásával ellenkező irányba fordította volna, a robbanás ereje valószínűleg kidönti a labor falát.

A nyomásmérő kiesett a kezéből, és hangosan koppant a munkaasztalon. Brade egész testében remegett; le kellett ülnie; tudta, hogy halálos veszélyben forgott.

Lassan megnyugodott – nem tudta, mennyi idő telt el – felállt, és meggyőződött róla, hogy a labor külső ajtaja be van-e zárva. Aztán bezárta a dolgozószobába nyíló ajtót. Hadd higgyék, hogy ebédelni ment. Ebéd? Már a pusztá gondolatra is hányinger környékezte.

Még mindig dermedten bámulta a mutatókat, a nedvesen csillogó, halálos menetet.

Utoljára csütörtökön használta a palackot, azon a napon, amikor Ralph meghalt. Akkor még teljesen rendben volt. Azóta nem nyúlt hozzá; a dolgozószobába és a laborba bárki bemehetett. Ralphal ellentétben ő nem zárta be állandóan az ajtót. Legfeljebb ötkor, amikor hazament. De sohasem zárta be, ha például a diáklaborba, a könyvtárba vagy ebédelni ment.

Igen, Cap Anson csütörtök óta kétszer is járt nála. (Egy pillanatra neveltséges látomása támadt: Cap leöldösi a rakoncátlan diákokat, akik nem engedelmessékednek neki.) Másodszor Kinsky is vele volt. Robertát ott találta Ralphnál, miért ne mehetett volna be hozzá is? Gyakorlatilag akárki megfordulhatott nála.

Akarata ellenére megint Kinskyre gondolt. Igaz, hogy Cap Anson is vele volt, amikor a laborban tartózkodott, de Capnek mindig lekötötte valami az érdeklődését – elég volt belelapoznia egy könyvbe – és olyankor egy ideig megszűnt számára a külvilág. Kinsky nyilván ismerte egykori tanárának ezt a szokását. Ismernie kellett.

Az események szinte maguktól összeálltak a fejében. Kinsky találkozott Ralphal. Ralph azzal hence-gett, hogy disszertációjával be fogja bizonyítani, hogy Ó, mármint Kinsky, tökkelütött hülye. Vajon Kinsky is azok közé tartozott, akik olyan kényesek az eszükre, hogy gyilkolni is képesek, ha hírnevük veszélyben forog? Tényleg megölte Ralphot, és őt, Brade-et is el akarta tenni láb alól, nehogy folytatni tudja tanítványa munkáját? Hisz épp elég feltűnően érdeklődött ez iránt – miközben a palack már be volt kenve. Talán letörölte volna a glicerolt, ha Brade azt mondja, hogy nem fejezi be Ralph munkáját? Vagy már nem lehetett volna átállítani a váltókat, és Kinsky csupán morbid kíváncsiságát akarta kielégíteni?

Képtelenség! Merő képtelenség! Igaz, Kinsky már a városban volt, amikor Ralph meghalt; de hogy rendezhette volna meg a gyilkosságot, mikor nem is ismerte Ralph kísérleteit?

Brade tüzes homlokára tette jéghideg kezét. Nem, csak a féltékenység beszélt belőle, az eszének semmi köze ehhez az agyszüleményhez.

Hogy is remélhetné egy vegyész, hacsak nem szenved súlyos pszichózisban, hogy egy gyilkossággal elnémíthatja az igazságot, hisz bármikor, bárki felfedezheti?

Igen ám, de a pszichózis gyakori jelenség.

És egyáltalán, lehet, hogy ennek az egésznek semmi köze Ralph halálához. Akkor viszont egyszerre két gyilkos ügködött. Valószínűtlen egybeesés! De talán éppen őt gyűlölte valaki, függetlenül Ralptól. Lehetséges, hiszen épp szombaton sértette meg Fostert – és Rankét. Csakugyan *halálos* sértés lett volna?

Hirtelen eszébe jutott Ranke szokatlan kedélyes-sége a lépcsőházban, és felfordult a gyomra. Vajon ez csak a gyilkos leereszkedő kedélyessége lett volna, jóformán halottnak tekintett áldozatával szemben, aki miatt már nem érdemes felizgatnia magát?

Vagy talán Littleby? Brade neki is beletaposott a lelkivilágába, és az értesítés ma reggel talán szintén egy ilyen leereszkedő gesztus volt csupán.

Littleby? Ugyan már! Brade szinte szédült. Mindenhol gyilkosokat szimatolt. Littleby képtelen lenne ilyesmire. Most már elég a képzelődésekből!

Dohenyt mindenképpen értesítenie kell, hisz ő, Louis Brade, nem lehet gyilkos és áldozat egysze-mélyben, vagyis, hacsak nem két gyilkos van, Ralph ügyében ő kétségkívül ártatlan.

Felemelte a kagylót és tárcsázott. A vonal végén higgadt hang jelentkezett: – Rendőrség. Kilences körzet, Martinelli.

Brade is nyugalmat erőltetett a hangjára:

– Jack Doheny felügyelővel szeretnék beszélni. Nincs bent? Mikor ér vissza? Köszönöm. Nem, nem, inkább majd személyesen. Nem, nem olyan sürgős. Kérem, mondja meg neki, hogy kerestem. Brade, Louis Brade. Ő már ismer. Mondja meg, hogy minél előbb szeretnék vele beszélni. Az egyetemi számom 2-1000,125-ös mellék. Nagyon köszönöm.

Még hosszan bámulta a néma készüléket.

Aztán mégiscsak megéhezett.

Lement a büfébe, vett egy szendvicset, és felvitte a szobájába. Egykettőre végzett. Senkivel nem akart találkozni. Még véletlenül sem akart belebotlani esetleges gyilkosába.

Itt a szobában, zárt ajtók mögött várt rá a halál.

Kiitta a forró kávé, és csak utólag jutott eszébe, hogy elfelejtett tejszínt önteni hozzá.

Hamarosan egy óra. Most pedig benézek a laborba, gondolta Brade.

Bezárta maga mögött az ajtót, és a biztonság kedvéért többször is lenyomta a kilincset. Soha többé nem hagyja nyitva az ajtót. Aztán végigment a folyosón, és benyitott a diáklaborba.

Charlie Emmett az utolsó előkészületeket végezte a demonstrációhoz: szemikarbazolt fog előállítani nyomás alatt. Vagyis Emmett mintegy tizenöt perc múlva üveg "bombát" csinál. A láng fölött lassan forgatott vastag falú üveget tökéletesen le kell zárnia, különben nem bírja ki a

felhevített reakcióelegyből felszabaduló gőzök több atmoszférás nyomását.

Brade-et mindig is aggasztották az effajta demonstrációk. A baleset lehetőségét nem lehetett teljesen kizárni, de a hallgatóknak mégis meg kellett mutatni a kísérletet.

Emmettnél ugyanakkor keresve sem lehetett volna megfelelőbb embert találni erre a feladatra. Brade nem most látta először, amint csőbombát állít elő. Nyugodt szemek figyelték a mozdulatlan lángot, és nyugodt kezek forgatták a fehér izzásig hevített csővéget.

Annak is nyugodt keze és jéghideg szíve volt, aki glicerollal kente be az oxigénpalack menetét.

Brade elszégyellte magát. Méghogy Charlie Emmett? A szürke Charlie Emmett? Miféle indítéka lett volna?

Roberta Goodhue lépett a terembe, szomorkás mosollyal biccentett felé, aztán odasietett a másik kísérleti pulthoz, és átvizsgálta a kísérletekhez jó előre odakészített eszközöket és vegyszereket.

Brade az órájára nézett. Öt perc múlva egy. Még pontosan öt perc, és a terem elözönlik a hallgatók.

Szomorúan gondolt rá, hogy a tanárt féltucatnyi előadás, laborgyakorlat, szeminárium és tanszéki értekezés köti az órához.

A percmutató tizenkettőre ugrott, belépett az első diák, széthajtogatta a gumikötényt, és átvette a fején. – Jó napot, tanár úr! – mondta kötelességtudóan, könyveit kitette az egyik padra, és felütötte a

Laborgyakorlatok kézikönyvének agyonhasznált, savmarta példányát.

A fiú először megrökönyödve nézte a könyvből kihulló, összehajtott papírdarabkákat, majd Emmett-hez sietett.

– Elnézést, Mr. Emmett, úgy látszik, pénteken elfelejtettem leadni a feljegyzéseket. Még nem késő? – Aggodalmas képpel nézett Emmettre.

Emmett – talán mert Brade is ott volt – kissé nyers-fennsőbbiséges hangon szólalt meg:

– Rendben, majd később átnézem. De ez még egyszer elő ne forduljon!

Brade merengve nézte, amint a fiú átnyújtja a lapokat, és Emmett átveszi tőle. Sorra érkeztek a többiek. Őket is kordában tartotta az idő, mely apró darabokra szeletelte Brade hétköznapjait, és mint mindenkit, őt is az órához, a tanárok keresztjéhez szögezte.

Végzetes idő – végzetes gondolat!

Egyszeriben eltűntek a diákok, eltűnt a labor, és ő egyedül maradt egy képtelen, iszonyú gondolattal.

Felpattant, és kiviharzott a teremből. Kíváncsi szempárok követték, de nem törődött velük.

A következő pillanatban ismét a telefonkészülék előtt állt, de a számot ki kellett keresnie a könyvből.

– De ha egyszer fontos – erősködött a vonal túlsó végén tiltakozó ismeretlennek –, és nem tart soká! Legfeljebb egy-két perc. Nem, háromig nem várhatok.

És igazán nem várhatott. Bizonyosságot akart. Azonnal.

A várakozás elviselhetetlen lett volna, jöllehet Brade a bizonyosságtól is félt; szinte belerokkant a gondolatba.

Egy valószínűtlenül magas, ijedt hang elfulladva kérdezte a nevét.

– Biztos? – hangzott azután a beszélgetést lezáró kérdés. – Egészen biztos így volt? Pontosan így történt?

A hisztit elkerülendő, végül felhagyott az egyéb elméleti lehetőségek felsorolásával.

Csak még egyszer megkérdezte:

– Tehát egészen biztos? – és letette a kagylót.

Most hát tudta. Ismerte az indítékot, tudta, hogyan történt, tudott mindent.

Legalábbis azt hitte, tudja.

Csakhogyan ő nem volt tapasztalt detektív. Hogyan kell bizonyítani a gyanút? Vagy így is fogalmazhatja: hogyan kell bizonyítani a bizonyosságot?

Némán ült, és a gondolataiba mélyedt. Csak akkor ocsúdott fel, amikor szemébe sütöttek a lemenő nap sugarai. Felállt és leeresztette a redőnyt. Abban a pillanatban kopogtak.

Ezúttal felismerte a homályos üveg mögött kirajzolódó zömök alakot, és nyomban ajtót nyitott.

– Fáradjon be, Mr. Doheny! Doheny belépett, és Brade gondosan bezárta mögötte az ajtót.

– Jó napot, tanár úr! – köszönt Doheny. – Csak nemrég értesültem róla, hogy keresett, és gondoltam, rögtön idejövök. Remélem, nem tartom fel. Nincs előadása vagy ilyesmi?

– Nincs.

– Akkor jó. Nos, mi nyomja a szívét? Ha nem tévedek, történt valami. Az emberek nem szokták csak úgy felhívogatni a rendőrséget.

– Ahogy mondja. – Doheny leült, és Brade gyorsan hozzátette: – Meg akartak ölni.

Doheny épp szivarért nyúlt volna a mellényzsebébe, de a mozdulat félbemaradt. Jeges tekintettel méregette Brade-et.

– Csakugyan? Megsebesült?

– Nem, szerencsém volt – egy pillanaton múlt az életem.

– Egy hajszálon, igaz?

– Pontosan.

Brade-nek görcsbe rándult a gyomra. Láta, hogy Doheny dühös, és úgy néz rá, ahogy még soha; ahogy csak egy gyilkosra szokás.

19.

Brade akadozva újságolta, miként vette észre, hogy valaki babrált az oxigénpalackkal. Doheny félig lehunyta szemhéja mögül közömbösen figyelte. Csupán egyszer mutatott némi érdeklődést; amikor Brade a glicerolról kezdett beszélni, amelyet – tette hozzá – gyakran, bár tévesen glicerinnak is neveznek.

– Glicerin? Nitroglicerinnre gondol? Brade visszafojtotta bosszúságát.

– Nem. Maga a glicerinn, azaz a glicerol, teljesen ártalmatlan. Édességek és kozmetikumok előállításához használják.

– Ártalmatlan? Akkor, kérdzem én...

– Normális körülmények között ártalmatlan. De gondolja csak el, ha kinyitom a palackot, tiszta oxigén áramlik a nyomásmérő kamrájába, négyzetcentiméterenként cirka 5000 kg nyomással. Összehasonlításképpen: a levegőben az oxigén nyomása nem éri el a négyzetcentiméterenkénti 10 kg-ot. A nagynyomású oxigén hatására az egyébként ártalmatlan glicerol pillanatok alatt heves reakcióba lépne, és akkora hőmennyiség szabadulna fel...

– Ha jól értem, felrobbanna.

– Igen. A fő elzáró szelep kirepülne, szabad utat engedve a maradék oxigénnek, maga a palack pedig átválna valamiféle iszonyatos léglökéses rakétává. Romokban heverne az egész labor, és én már rég nem lennék életben.

Doheny a füle tövét vakarta.

– Ez az anyag véletlenül is rákerülhetett a palackra? – kérdezte fújtatva.

– Nem. Kizárt dolog. Az oxigénpalackokon sohasem szabad kenni a meneteket, és nem hinném, hogy valaki véletlenül ilyen csinálna. A palack csütörtökön még rendben volt, csak később piszkálhatott rajta valaki, mégpedig szándékosan.

– Azért, hogy önt megölje?

– Más oka nem lehetett. Rajtam kívül a palackot senki nem használja. Csupán idő kérdése volt, mikor fordítom el a szelep gombját. És az imént hajszál híján meg is tettem.

Doheny bólintott. Fagyossága szemlátomást csöppet sem oldódott.

– És mire következtet ebből? Talán ugyanaz babrált az oxigén palackkal, aki megmérgezte a tanítványát?

– Azt hiszem, valószínűtlen lenne, ha egyszerre két gyilkos szaladgálna az egyetlen. Nem gondolja?

– Bizonyára. Ezek szerint, ha jól értem, ön nem lehet a gyilkos, hiszen éppen ön az egyik áldozat?

– Hát...

– De voltaképpen ön nem úgy fest, mint valami áldozat. Nagyon is ép és egészséges, mert hisz nem csavarta el a szelepet. Biztos benne, tanár úr, hogy nem ön kente rá azt a hogyishívjakot a menetre?

– Hát ide figyeljen...

– Nem! Inkább *ön* figyeljen ide! Ez a dolog nekem egyáltalán nem tetszik. Az az érzésem, tévedtem. Sok minden szól amellett, hogy ön a gyilkos, de én mindeddig nem tartottam bűnösnek. Most azonban alaposan gyanúba keverte magát azzal, hogy nem volt képes nyugton maradni.

Doheny szavai fokozatosan megteltek étellel.

– Aki gyanúba keveredik, ha bűnös, legjobban teszi, ha csöndben marad, és nem tesz semmit, remélve, hogy a rendőrség nem talál kézzelfogható bizonyítékokat ellene. Ön, tanár úr, erre nem volt képes, mert túl élénk a fantáziája. Ön az a típus, aki mindenfélét kiagyal, csak hogy idegesítse magát. A második megoldás felszívódni; de ön ezt nem teheti, hiszen családja és állása van. Tehát marad a harmadik lehetőség. A bűnös, aki átmegy ellentámadásba. Bizonyítékokat fabrikál, amelyek tisztázzák. De hogy erre az útra lépjen, azt kell képzelnie, hogy ő ravaszabb, mint a rendőrség. Ami egy tanárembernek igazán nem esik neheze. Végére is az eszéből él. Brade indulatosan közbevágott.

– Annyit mondhatok, hogy az én esetemben ez nem igaz.

– Jó, jó. De gömbölyítsük csak tovább a fonalat! A leggyakoribb az olyan hamis bizonyíték, amely áldozatnak állítja be a gyanúsítottat. Ha például egy környéken gyakoriak a betörések, és mi gyanakszunk egy bizonyos fickóra, nem egyszer megesik, hogy éppen a gyanúsított házába törnek be. Vagyis ő is az áldozatok sorába lép, következésképpen nem lehet a tettes – vagyis azt hiszi, hogy mi ezt hisszük.

– Egyszerrel először megbütykölttem a palackot, aztán telefonáltam magának?

– Tanár úr, ön rokonszenves nekem, de tartok tőle, hogy így történt. Brade felemelte a fessmérőt.

– Tehát ez a tárgyi bizonyíték nem is kell magának? – kérdezte nyugodtan.

– Ez a vacak bizonyítékként fabatkát sem ér.

Brade bólintott. Fogott egy puha rongyot, alkoholba, majd éterbe mártotta, és letörölte vele a menetet a nyomásmérőn és az oxigénpalackon. Aztán sűrített levegőt fújta rá.

– Később alaposabban is megtisztítom.
A nyomásmérőt egy villáskulccsal felerősítette a palackra.
Miután végzett, letette a kulcsot, és Dohenyhez fordult, aki mindaddig figyelmesen követte mozdulatait.

– Átlátok a maga pszichológiáján, Mr. Doheny – mondta. – Be akar fogni logikus gondolatmeneteinek hálójába, és azt hiszi, kétségbeesésében vallomást teszek, és akkor meglesz a bizonyítéka, amivel a bíróság elé állhat. Csakhogy ennek a pszichológiának van egy bökkenője.

– Éspedig?

– Csak akkor válik be, ha valóban a tettel áll szemben, és az nem én vagyok. De tovább megyek: én tudom, ki a tettes.
Doheny széles mosolyra húzta a száját.

– Csak nem ön jön *nekem* pszichológiával, tanár úr?

– Ez örülség volna, hisz nem értek hozzá.

– Hagyjuk. Ki a gyilkos? Doheny türelmes, leereszkedő magatartása kihozta a sodrából Brade-et.

– Bizonyítékokra nekem *is* szükségem van, de én meg is szerzem őket.
Gyorsan az órájára nézett, felkapta a telefont, és egy házon belüli számot tárcsázott.

– Maga az? Itt Brade. A második laborgyakorlatnak, ha jól sejtem, lassan vége. Akkor hát megkérhetném, hogy fáradjon a szobámba? Igen.
Letette a kagylót.

– Csupán néhány pillanat, Mr. Doheny.

*

Roberta halk kopogására a professzor ajtót nyitott. A lányt, aki a gyakorlatokhoz használatos bő, szürke köpenyt viselte, a szerves kémiai labor ismerős szaga lengte körül. A diákokat kezdetben zavarta ez a szag, de később már észre se vették.

A meggyötört arcban távolba révedő szempár ült.
Szegény gyerek, gondolta önkéntelenül Brade.

– Roberta – fordult hozzá –, ez az úr itt Mr. Doheny. A lány futó pillantást vetett Dohenyre.

– Jó napot – mondta halkan.

– Mr. Doheny foglalkozik az ügyel. Roberta felvonta a szemöldökét, és megélnkülve kérdezte:

– Ralph balesetével?

– Mr. Doheny szerint nem baleset volt. És szerintem se. Hanem gyilkosság. A lány izgatott lett.

– Miből gondolja? – Pillantása most a nyomozón állapotott meg. – Tudtam, hogy Ralph képtelen lett volna ekkora baklövést elkövetni. Ki volt az? Ki tette?

Egykettőre felmérte az új helyzetet, és máris alkalmazkodik hozzá, gondolta Brade.

– Éppen ezt próbáljuk kideríteni – mondta. – De van itt még valami. Mr. Doheny tudomást szerzett a maga és Ralph kapcsolatáról.

Roberta megvető pillantást küldött feléjük.

– Ez egyáltalán nem lep meg.

– Nem?

– Mrs. Neufeld elmondta, hogy kikérdezte a rendőrség. – Majd Dohenyhez fordulva hozzátette: – Én is megmondhattam volna, ha engem kérdeznek.

– Nem akartuk feleslegesen kínozni, Miss – mondta visszafogott mosollyal Doheny. – El tudom képzelni, mennyire megviselték a történetek.

– Csakugyan. Ez igaz.

– Mr. Doheny megtudta, hogy maguk veszekedtek.

– Mikor? – Kérdezte a lány.

– Roberta, kérem, üljön le! – kezdte Brade. – Szeretnék tisztázni valamit, és azt hiszem, a segítségemre lehet. Kérem, foglaljon helyet!

Roberta némi vonakodás után leült az ajtó mellett álló székre.

– Miféle veszekedésről beszél, tanár úr? Hol történt az eset?

– Egy fagyalmozóban.

A lány meglepetten nézett fel, és Doheny arcán is némi meglepetés látszott. Brade folytatta:

– Azon veszekedtek, hogy maga túl sok édességet eszik. Roberta a fejét rázta.

– Nem emlékszem. Ki mondta ezt önnek? – Szemével hol az egyik, hol a másik férfit kémlelte, s látszott rajta, hogy résen van.

Doheny hallgatott. Szabad mozgást enged, gondolta magában Brade, egyre hosszabbra ereszti a pórázt, és közben lesi az alkalmat, hogy visszarántson.

– Ha jól tudom – folytatta –, maga mindenáron fagyalmozót akart enni, amin aztán öszeszólalkoztak.

– Nem igaz.

– Legalábbis a felszolgáló hallotta, hogy suttogva vitatkoztak valamin, és tisztán értette, hogy fagyalmozóról meg *kozmetikáról* volt szó.

Elhallgatott. Hallgatott Roberta is, de mintha kitérítettek volna a pupillái, és elsápadni látszott.

– Talán, ha megmagyarázná Mr. Dohenynek – folytatta –, hogyan lehetséges az, hogy a felszolgáló nem jól értette, amit hallott. Vagyis megmagyarázhatná a *kozmetika* szó másik jelentését.

Roberta hallgatott.

– Arra gondolok, ami elsősorban a diákok számára fontos.

A lány továbbra is néma maradt.

– Roberta, maga is nyilván tudja, hogy a *kozmetikázás* szó másik jelentése: *hamisítás*. Amennyiben a fagylaltozóban elhangzott ez a szó, nem lehet, hogy maguk valójában a mérési adatok kozmetikázásáról vitatkoztak?

– Nem... – kezdte volna ismét a lány.

– Roberta, tegnap, amikor Ralph laboratóriumában találkoztunk, maga éppen a fiú feljegyzéseit lapozgatta. Vajon csakugyan valamilyen emléktárgyat keresett? Vagy inkább a kozmetikázott adatokat? Talán meg akarta őket semmisíteni, nehogy utólag bárki is felfedezhesse Ralph csalását?

Roberta csak a fejét rázta.

– Nincs értelme tagadni – folytatta Brade. – Én is láttam a naplót. És megtaláltam a hamis adatokat.

– Nem így volt! – tört ki a lány. – Szerintem egész másképp történt. Nem úgy, ahogy ön most beállítja. Ralph kétségbe volt esve. Nem tudta, mit csinál.

Brade a homlokát ráncolta.

– Az isten szerelmére, Roberta, Ralph nagyon is jól tudta, mit csinál. Hónapokon át meghamisította az adatokat. Ne próbálja mentetegetni! Az ilyesmire nincs mentség.

– Kérem, higgyen nekem, Ralphnak teljesen elborult az agya. Egyetlen egy dologra tudott csak gondolni; hogy le kell doktorálnia. Annyira biztos volt az elméletében, hogy azt hitte, csak idő kérdése, amíg a megfelelő mérési adatok is a kezében lesznek, és...

– És közben néhány adatot meghamisított arra az esetre, ha netalán mégsem születnének meg időben a megfelelő mérési adatok. Igaz?

– Tanár úr, esküszöm, Ralph sohasem akarta felhasználni ezeket a számokat! Akarom mondani... – tehetetlenül hadonászott, hasztalan kereste a szavakat. Majd nyelt egyet és hozzátette: – Megmondta volna önnek. Megmondta volna önnek, mielőtt a szóbeli vizsgára kerül a sor.

– Ezt ő mondta magának? – kérdezte Brade. Megértette a lányt, és lelke mélyén mindinkább együttértett vele.

– *Tudom*, hogy megtette volna. Végre Doheny is bekapcsolódott kettőjük párbeszédébe.

– Tanár úr – hajolt át az asztal fölött –, ha nincs ellene kifogása, közbevetnék valamit. Egy kérdés, Miss – hogyan szerzett tudomást a csalásról? Nem hinném, hogy a barátja magától elmondta volna, vagy igen?

– Nem. Nem. – Egy másodpercig kifejezéstelen arccal nézte Dohenyt. – Nekem is van kulcsom a laborhoz, és néha váratlanul is betoppantom. Egy alkalommal lábujjhegyen odalopakodtam mögé, tudja...

Doheny bólintott.

– Hogy befogja a szemét, vagy megcsiklandozza, vagy... Szóval értem. Mondja csak tovább.

– Éppen a naplójába írt valamit. Láttam, amit csinál. Egyszerűen kitalált számokat írt be, hogy kijöjjön az eredmény. Megkérdeztem tőle: "Mit csinálsz te itt?"

Lehunyt a szemét. Szemlátomást megkínózta ez az emlék.

– És... megmondta? – kérdezte Doheny. Roberta a fejét rázta.

– Nem. Hanem... hanem megütött. Először és utoljára. Felugrott és nekem esett. Úgy nézett rám, mint valami vadállat. Aztán megbánta, és... és a karjaiba vett, de...

– De ön már tudta, mi az, amit csinált?

– Igen.

– Mikor volt ez?

– Körülbelül három hete.

– És ezen veszekedtek a fagyaltozóban? Ön azt akarta, hogy hagyja abba, és kezdjen mindent előlről, igaz?

– Igen.

Doheny hátradőlt a széken, és felvont szemöldökkel nézett Brade-re.

– Ez a menet az öné, tanár úr. Nem rossz. Tartogat még valami meglepetést?

– Lehet, talán – bólintott Brade, amikor kinyílt az ajtó. Brade hátra fordult.

Cap Anson állt a küszöbön, egyik kezében a kulcs, másikban a botja.

*

Az öregember leplezetlen nemtetszéssel méregette a jelenlevőket, majd köszönés helyett egyenesen Brade-hez fordult:

– Ahogy megbeszéltük, Brade!

– Uramisten! – Brade meglepetten pillantott a karjára. Pontosan öt óra volt. – Csak tíz perc Gap, rendben? Ül le, kérlek, mindjárt befejezzük.

Felállt, megkerülte Anson, becsukta az ajtót, gyengéden az öregember vállára tette a kezét, és lenyomta az egyik székre.

– Nem tart soká.

Cap Anson sokatmondó pillantást vetett az órájára.

– Sok dolgunk van.

Brade bólintott, majd ismét Roberta felé fordult.

– A kérdés most a következő: milyen hatással volt mindez a maga és Ralph viszonyára? Mármost a meghamisított mérési adatok ügye?

Anson előredőlt ültében, és mindenkit megelőzve kérdezte:

– Mit hallok? Meghamisított mérési adatok? Brade válaszolt:

– Úgy tűnik, hogy Ralph a kísérletek eredményeit hozzáigazította az elméletéhez. Mellesleg a bűnügyi rendőrség részéről Mr. Doheny foglalkozik az esettel. Ez Anson professzor.

Anson ügyet sem vetett a bemutatásra.

– Akkor miért mondta nekem szombaton – heveskedett –, hogy folytatni kívánja az ifjú munkáját?

– Csak vasárnap fedeztem fel a csalást, azaz tegnap – felelte Brade. – De maga még nem válaszolt a kérdésekre, Roberta. Hogyan hatott ez az ügy a maguk kapcsolatára?

– Hát, veszekedtünk, ez minden. Végül is meg tudtam érteni Ralphot. De azt is tudtam, megteszi a kedvemért, hogy rendbe hozza a dolgot.

– Ezt ő mondta?

Roberta hallgatott.

– Roberta maga is tudja, milyen volt Ralph. A végsőig bizalmatlan. Mindig is hajlamos volt feltételezni, hogy az emberek összeesküsznek ellene. Így van, igaz?

– Sok mindenben keresztülment.

– Én távolról sem ítélem el, mindössze egy tényt próbálok megállapítani. Maga azon kevesek közé tartozott, akiket a bizalmába fogadott, és akkor egyszer csak rájön valamire, elárasztja szemrehányásokkal, és nem hagy neki nyugtot. Bizonyos szempontból maga is átállt az üldözők, az ellenség táborába. Érti, mire gondolok?

Doheny félbeszakította.

– Ide hallgasson, tanár úr, ez úgy hangzik, mintha azt akarná bizonyítani, hogy Neufeld ölte meg ezt az ifjú hölgyet. Csakhogy ő még él.

– Persze – vetette oda Brade –, de azért, mert Ralph lassanként ellenséget látott Robertában, nem kellett mindjárt megölnie. Viszont esetleg szakított vele, és felbontotta a jegyességet. Nem Roberta lett volna az első lány, akivel szakít, és nagyon is elképzelhető, hogy ezúttal is így döntött.

Roberta a fejét rázta.

– Nem.

Brade kíméletlenül folytatta.

– És nagyon is elképzelhető, hogy egy hoppon maradt lány a maga módján bosszút áll.

– Miről beszél? – kiáltotta Roberta.

– Hogy talán maga ölte meg Ralphot.

– De hát ez örütség!

– Talán azt hiszi, másvalaki is megölhette a hamis adatok miatt? – kérdezte fagyosan Brade. – Tudott még valaki erről? Hallotta valaki a maguk veszekedését? – Brade felállt, és odahajolt a lányhoz.

Roberta visszahőkölt.

– Nem – vagyis nem tudom.

– Előfordult, hogy este Ralph laboratóriumában hangosan veszekedtek az adatok miatt?

– I-igen. Egyszer.

– És ki hallotta magukat? Végigment valaki a folyosón, és kihallgatta, amit beszéltek?

– Nem. Senki. Nem tudom.

– Ugyan, Brade – szólt közbe Cap Anson –, miért gyötri ezt a szegény lányt?

De Brade mintha meg se hallotta volna ezeket a szavakat.

– Roberta, ki volt az, aki kihallgatta magukat?

– Mondtam már, hogy senki. Honnan tudjam?

– Talán ő? – És Brade hirtelen mozdulattal Cap Ansonra mutatott.

*

– Mit jelentsen ez? – kérdezte dühösen Cap Anson.

Néhány másodpercre a jelenet állóképpé merevedett. Brade előretartott mutatóujja, a felháborodott Anson magasba emelt bottal, a könnyeivel küszködő Roberta, és Doheny, aki mindezt rezzenéstelen arccal figyelte.

Brade leeresztette a karját. Úgy érezte, mostanra teljesen kiürült. Gondosan eltervezett mindent. Tudta, hogy Anson pontban ötkor belép a szobába, és addigra sikerült annyira megoldozni a Robertát, amennyire akarta, már-már beletaszította a szakadékba, hogy azután a feszültség tetőfokán a vád minden súlyával támadhasson Ansonra.

Tulajdonképpen mit várt? Hogy Anson összeomlik, és beismerő vallomást tesz? Hogy ily módon ő, Brade bizonyítékot szerez?

Igen, ha most őszinte magához, pontosan ezt várta.

– Nos, tanár úr – szólalt meg Doheny –, én is csak azt kérdezhetem: mit jelentsen ez?

– Cap Anson tette – felelte letörten Brade.

– Mit tettem? – érdeklődött Anson.

– Megölted Ralphot. Te ölted meg Ralphot, Cap.

– Ez rágalom! – vágott vissza mérgesen Anson.

– Ez az igazság – sóhajtotta lesújtva Brade. Üres kijelentés volt, jól tudta; de mit tegyen? – Kihallgattad Ralph és Roberta veszekedését. Ki az, ha nem te, aki esténként a folyosókat rója? Hiába, a megszokás! Rájöttél, hogy Ralph kitalált adatokat használt fel a munkájához.

– Attól, hogy te mondd, még nem biztos, hogy így is van. De ha megtudtam is, mi következik ebből?

– Az Cap, hogy Ralph az én tanítványom volt, én meg a tiéd. – Brade felállt, és az öregemberre szögezte tekintetét. – Amit Ralph tett, rám vet rossz fényt, de rajtam keresztül téged is érint. A szakmai becsületed fogott kockán.

– Az én szakmai becsületem – mennydörögte Anson –, kikezdzhetetlen. Semmi nem ejthet rajta csorbát.

– Ezt nem hiszem. Ellenkezőleg, azt hiszem, egész életedben úgy őrizted, mint kölykeket az anyatigris. Emlékszel Cap, mint mondott Kinsky ma reggel? Te nevezted magad a tudomány hajóskapitányának. Te voltál a kapitány; a tanítványok a legénység. És a nyílt tengeren a kapitány a legfőbb bíró, élet-halál ura, nem igaz – kapitány?

– Nem tudom, mire gondolsz.

– Arra, hogy te mindig is szívesen lettél volna élet és halál ura a tanítványaid fölött, ha nem tudatosan, hát tudat alatt – máskülönben nem szólítottad volna magad Capnek. És egyszercsak megtudod, hogy egyik tanítványod – egyik tanítványod tanítványa, ám éppen ezért a te tanítványod – a tudományos kódex szerint főbenjáró bűnt követett el, megbocsájthatatlan, halálos bűnt. És te halálra ítélted.

Ezt kellett tenned. Ha életben hagyod, és az igazság napfényre kerül, akkor oda a jó híred...

Doheny, a többiek legnagyobb elképedésére, váratlanul közbevágot:

– Azt akarja ezzel mondani, hogy az öregúr behatolt Neufeld laboratóriumába, és kicserélte ezeket a lombikokat?

– Volt hozzá kulcsa.

– És honnan ismerte a diák kísérleteit? Beosont, és elolvasta a jegyzeteit?

– Erre nem volt szüksége. Hisz nap mint nap megfordult *nálam*. Pénteken is itt volt, amikor előadás után visszajöttem. És ma reggel is itt volt. És előzőleg is akármikor bejöhetett. És itt van Ralph feljegyzéseinek minden másodpéldánya, a hamis adatok meg minden egyéb. Ralph minden egyes kísérletéről pontosan beszámolt a naplóban – beleértve azt is, hogy mindig előre feltöltött néhány lombikot. Cap pontosan tudta, mit kell tennie. Hála kínos precizitásának, könnyen kiismerte magát Ralph jegyzetei között. És fel is használta, amit megtudott belőlük.

– Csupa légből kapott kijelentés – legyintett Anson. – Merő fantazmagória. Brade kétségbeesetten folytatta.

– Azután megtudtad, hogy folytatni akarom Ralph munkáját. – Itt szünetet tartott, hogy levegőt vegyen; zsebkendőjével végigtörölte izzadó homlokát. – És ezt szeretted volna megakadályozni. Már az állatkertben megpróbáltad; mindenáron rá akartál venni, hogy az összehasonlító

biokémia köréből válasszak magamnak témát. Miután ez nem sikerült, engem is halálra ítéltél. Foltot készültem ejteni a hírneveden, ezért elhatároztad...

Doheny most felállt; pufók arca gondterheltnak látszott.

– Csak lassan, tanár úr! – vágott közbe. – Vegyük sorjában a dolgokat! Maradjon egyelőre Ralph Neufeldnél. Maradjon Ralph Neufeldnél.

Brade újból megtörölte arcát a zsebkendővel.

– Rendben – mondta –, Ralph Neufeldnél maradok, és most következik az a pont, amely bizonyítja állításomat. Igenis bizonyítja. Ez az ember – mutatott másodszer is reszkető ujjal Capre – az idő rabszolgája. Ez minden tanárral így van, de vele különösen. Mindenhová percre pontosan érkezik. Hajszál pontosan öt óra volt, amikor belépett ebbe a szobába.

– Ez nekem is feltűnt – mondta Doheny.

– Mi többiek megszerezzük neki ezt az örömet, mindig pontosak vagyunk, és ezt ő el is várja. Nem tűri a késést. Csakhogy múlt csütörtökön, amikor délután ötre beszéltünk meg találkozót, én nem tudtam elmenni, mert holtan találtam Ralphot a laborban, és bent kellett maradnom az épületben. Ezt honnan tudta, Cap? Honnan tudta előre, hogy épp ezen a napon nem tudom betartani, amit megbeszéltünk, holott máskor mindig percre pontosan ott vagyok? Előfordult valaha is, hogy elkéstem egy megbeszélésről? Milyen alapon feltételezted, hogy ezúttal nem leszek ott?

– Mit hordasz itt össze? – kérdezte megvetően Anson.

– Csütörtök délután – folytatta Brade – pontban ötkor a házuk előtt találkozott a lányommal. Aznap bent se voltál az intézetben. Senki sem értesíthetett Ralph haláláról. De te átadtál Ginnynek egy kéziratköteget, és azt mondtad: "Add ezt oda apádnak, ha hazajön." Miből gondoltad, hogy nem vagyok otthon?

– Abból, hogy nem voltál otthon – vágta rá Anson. – Vagy talán tagadod?

– Persze, hogy nem voltam otthon, de te ezt honnan tudta? Meg se kérdezted Ginnyt, hogy otthon vagyok-e. Nem is jöttél el az ajtóig. Átadtad neki a kéziratot, és azt mondtad: "Add ezt oda apádnak, ha hazajön." Tehát tudta, hogy megbeszélésünk ellenére, éppen akkor egyszer nem leszek otthon. Tudta, hogy az intézetben vagyok, mert őrzöm a halottat. Honnan tudta, Cap? *Honnan tudta?*

– Kérlek, ne kiabálj velem! – intette le Anson.

– Te rendezted úgy, hogy a halállal találkozzak. Tudta, hogy Ralph halott, mert te tettél mérget a csütörtökre előkészített Erlenmeyer-lombikba. Azt is tudta, hogy a hullát én fogom megtalálni, mert indulás előtt mindig benéztem még Ralph laboratóriumába. Éspedig onnan tudta, mert a doktorjelöltek esti ellenőrzése olyan szokásom volt, amelyet tőled

vettem át. De te görcsösen ragaszkodsz a szokásaidhoz, és mert a megbeszélte időpont kötelez, megjelensz a házamnál, hogy átadd a kéziratot.

– Őrütségeket beszélsz – ellenkezett Anson. – A lányod mondta, hogy nem vagy otthon.

– Meg se kérdezted tőle.

– De igen.

– Nem, Cap. Ginny még aznap este elmondta nekem, hogy megbízta, adja át a kéziratot, ha megjövök. Amikor ma délben mindez ismét eszembe jutott, arra gondoltam, talán nem mondott el nekem mindent. Talán valami kimaradt az elbeszéléséből. Betelefonáltam az iskolába, kértem, hogy hívják a készülékhez, és még egyszer mindent töviről-hegyire el kellett mondania. Hogy ne mondjam – keresztkérdéseknek vettem alá. Te, Cap, meg se kérdezted tőle, otthon vagyok-e. Ebből indultál ki, hisz tudtad. Anson most Dohenyhez fordult.

– Felteszem, hogy az én szavam többet ér, mint egy gyereké. A kislány egyszerűen nem emlékszik. Miért is emlékezne? Hisz az egész csupán futó találkozás volt, és azóta négy nap eltelt.

– Nos hát, tanár úr – húzta el a száját Doheny –, idősebb kollegájának igaza van, ezzel ugyan nem állhatna ki az esküdtek elé.

– De hát én mindent részletesen kifejtettem! – ellenkezett Brade. – Miért, mikor és hogyan hajtotta végre a tettet. Minden egybevág.

– Persze, persze – felelte Doheny –, csakhogy sok minden más is egybevág. Ki tudná találni én is egy történetet, amelyben ön a gyilkos, vagy az ifjú hölgy, vagy akárki más., Vajon a kémiában nem így van? Egy kísérletet nem lehet több különféle elmélettel is magyarázni?

– De igen – mondta közönyösen Brade.

– Olyan elméletet kell találnia, amelyet további kísérletek is alátámasztanak. Nos, ha ön kigondol egy logikus eseménysort, ez nagyon szép, de csodálkozni fog, hogyan szedi ízekre az ön logikus láncszemeit egy ügyvéd, ha ez minden, amit fel tud sorjáztatni.

Brade lehajtotta a fejét. Mindent megpróbált, mégsem sikerült.

– Nem keltene túl jó benyomást, ha letartóztatnám Anson professzort, és kihallgatnám, a végén pedig kiderülne, hogy ártatlan. A professzor a maga területén közismert és jó nevű tudós. Egy csipetnyi logikánál valamivel több bizonyítékra lenne szükségem. Valami, mint például ez itt – öklével rácsapott az oxigénpalackra, mely tompa hangot adott. – Valamire, amiben meg lehet kapaszkodni. – Kezével megmarkolta az elzáró szelepet.

Anson rémülten felugrott, és vadul hadonászni kezdett a botjával.

– Vigye onnan a mancsát, átkozott bolond! – A bot süvítve szelte a levegőt.

Doheny azonnal cselekedett, elkapta a botot, és magához húzta a professzort.

– Talán valami baj van ezzel a palackkal, Anson professzor? – kérdezte szelíden. – Miből gondolja?

Cap Anson egyszeriben mintha tíz évet öregedett volna.

– Honnan tudja, hogy baj van a palackkal? – kérdezte ismét Doheny.

– Maga mérgezte meg! – tört ki Robertából a kiáltás. – Maga mérgezte meg! – Brade az utolsó pillanatban elkapta a lányt, aki már-már rávetette magát az öregre.

– Nem érdemelt mást – hörögte Anson a lány felé fordulva. – A tudomány árulója volt.

– Tehát ön mérgezte meg? – mondta Doheny. – Ne felejtse el, tanúk jelenlétében beszél. Gondolja meg, mit mond.

– Először *őt* kellett volna eltennem láb alól – mutatott Brade-re. – Te tökféj! – visította. – Már másnap reggel megmondtam, hogy te voltál, hogy te vagy a felelős. Te vagy a felelős, mert hanyag voltál, mert hagytad, hogy hamis adatokat vezessen be. Te ítélted halálra. – Aztán suttogva folytatta: – Igen, én mérgeztem meg Ralph Neufeldet – azzal leroskadt egy székre.

– Kettesben maradtak, Brade és Doheny. A nyomozó megmosta a kezét, most egy papírtörölközővel dörgölte.

– Szigorúak lesznek a bírák? – kérdezte Brade. A pillanattal együtt elszállt az indulat, Cap megint a régi Cap volt, az öregember, ez a kissé talán bogaras öregúr, a nagy vegyész, aki mégiscsak tanítómestere volt, úgyszólván második apja. A puszta gondolat, hogy börtönbe kerülhet...

– Szerintem még tárgyalás sem lesz – mondta Doheny mutatójával a homlokán dobolva. Brade szomorúan bólintott.

– Tudja, tanár úr, őszintén szólva örülök, hogy kezdettől fogva jó véleményt formáltam önről. Bár volt egy pillanat, amikor kételyeim támadtak. Sajnálom.

– A kételkedés hozzátartozik a szakmájához.

– No persze. De ön is jó munkát végzett, mint önjelölt nyomozó.

– Gondolja? – mosolyodott el Brade.

– Kétségkívül. Mindent jól kisakkozott. Ha ismerem a tényeket, talán nekem is sikerült volna, de biztosan nem olyan jól és gyorsan, mint önnek.

– Tudja – mondta elgondolkodva Brade –, amikor a lányom elmesélte, mit mondott neki Cap, alighanem már akkor tudtam mindent. De egyszerűen képtelen voltam elhinni, hogy Cap gyilkos, és ezért nem is foglalkoztam a gondolattal. Te jóságos Isten, Cap akkor jutott eszembe megint, amikor felfedeztem, hogy valaki babrált az oxigénpalackkal, ...de még akkor is nevetségesnek tartottam a gondolatot. Miért tette volna? Csak mert folytatni akartam Ralph munkáját? Ekkor még nem sejthettem,

hogy Cap tud a csalásokról, és azt hiszi, a hírneve forog kockán. – Lehajtotta a fejét.

– És mikor esett le a tantusz? – kérdezte Doheny.

– Ma délelőtt, amikor a laborgyakorlat kezdődött. Jelentéktelen dolog történt. Épp azon morfondíroztam, hogy mi tanárok mennyire rabjai vagyunk az időnek. Ilyenkor persze mindig Cap jár a fejemben. És amikor az egyik diák a gyakorlatot vezető doktorjelöltnek átnyújtott egy paksamétát, megjelent előttem Cap, amint átadja Ginnynek a kéziratköteget. Ez a kép indította el bennem a gondolatsort, mely megvilágította az eseményeket.

– Mit mondjak, szép munka volt! – csettintett elismerően Doheny. – Bár kis híján mindent elrontott.

– Hogyhogy?

– Nos, volt egy pont, ahol kiütközött önből az amatőr. Egyvégtében mindent az öregúr fejére akart olvasni – de mivégre? Ha csakugyan ő volt, akkor úgylis tud mindent. Érti? Egy gyanúsítottnak sohasem szabad *mindent* a fejére olvasni! Valamit ki kell hagyni. Az oxigénpalack dolgát például. Ezt nem szabadott volna elmondania. Ha nem avatkozom közbe, mindent elront. És akkor mi történik?

Ha rá akarunk valakire bizonyítani egy bűntényt, mindig csak a történet egy részét szabad elmondanunk a gyanúsítottnak, aki persze az egész történetet ismeri, és felindultságában nem emlékszik, mit mondtunk el – és mit nem. És ha ügyesen forgatjuk a dolgot, ő fogja elmondani, ami a történetből kimaradt. Érti már? Elárulja magát. Ahogy Anson profesz-szor is tudta – és elárulta, hogy tudja –, hogy az oxigénpalackkal valami nincs rendben.

– Ezért köszönettel tartozom magának, Mr. Doheny. A nyomozó vállalt vont.

– Régi szakmai cselfogás, de a bevált dolgok mindig régiek, szükségképpen. Nos, tanár úr, ideje búcsúznom. Remélem, többé nem látjuk egymást. Úgy értem, hivatalosan.

Brade szórakozottan kezét nyújtott, és úgy nézett körül saját dolgozószobájában, mintha először látná.

– Gondolt arra – szólalt meg végül – hogy ez az egész ügy nem tartott tovább száz óránál?

– Önnek többnek tűnt, igaz?

– Bizony. Egy örökkévalóságnak.

– Milyen hatással vannak a történetek az ön pozíciójára? – kérdezte kissé féloldaira billentve fejét.

– Hogy hogy? Nos, tudja – kurtán felnevetett, és hangjában elszánt dac bujkált – tulajdonképpen nem érdekel. Mikor megtudtam, hogy alighanem felmondanak nekem, egyszeriben szabadnak éreztem magam. Már nem

okoz fejtörést, hogy esetleg elveszítem az állásomat; túl vagyok rajta. Nem tudom, érthetően fejeztem-e ki magam?

– Igen. Értem, mire gondol.

– Amikor Cap legutóbb azt mondta, hogy fel fognak mondani... – Brade elhallgatott, és gondolataiba mélyedt. Igazat mondott Cap? Littleby csakugyan nem akarja meghosszabbítani a szerződését? Vagy mindezt csupán Cap találta ki, hogy eltérítse szándékától? Vajon nem csupán Cap pszichológiai hadviselésének része volt ez az egész? Végtére is, ha Littleby ma reggeli, békülékeny hangú levelére gondol...

De mit számít ez? Átfutott rajta a megkönnyebbülés hulláma, mert hirtelen ráébredt, hogy csakugyan hidegen hagyja a dolgok kimenetele. – Hidegen hagy – mondta ki hangosan. – Mindig visszafogtam magam, és mindenáron igyekeztem kerülni a feltűnést. Sokkal inkább kedvemre való, hogy most az egyszer visszaütök. Amikor tegnapelőtt megmondtam a magamét Bankénak és Fosternek, egyszeriben rájöttem a szabadság titkára. De erről maga nem tudhat semmit.

Doheny egy műkedvelő pszichológus érdeklődő szemével figyelte Brade-et.

– Remekül küzdött, tanár úr!

– Igen – mondta Brade, mint aki hirtelen tudatára ébred önnön erejének –, ez csakugyan harc volt, elejétől a végéig. – Valóban; harcba szállt a fenyegető családi tragédia ellen, harcba szállt a villamosság réme ellen. – És nyertem – mondta megfontoltan.

– Bizony hogy nyert, tanár úr!

Brade megkönnyebbülten, boldogan nevetett. Littlebyre gondolt. Szegénynek épp elég baja lesz – holttest mellett már gyilkosa is van a tanzéknek. Ebben az ügyben a dékánal kerül szembe, ezzel a hamiskásan mosolygó kiskirályal. A dékán pedig az egyetem rektorának tartozik számadással. Azután ott vannak a kurátorok, nem is beszélve a sajtóról...

Ebben a sorban senki nem lehet biztos magában. Mindenkinek meg kell küzdenie a saját ördögével. És szerencsés ember, akiben van bátorság ehhez a küzdelemhez.

– Most hazamegyek – mondta. – Későre jár. Mindent el kell mondanom Dorisnak.

– A feleségére ne legyen gondja – mondta Doheny. – Sejtettem, hogy nem lesz ideje felhívni. Így aztán megtettem én. Megmondtam neki, hogy minden rendben, és hogy esetleg valamivel később ér haza, mert úgy gondoltam, lesz néhány kérdésük önhöz a kapitányságon.

– Valóban?

– Azt hiszem, erre már semmi szükség. Menjen csak nyugodtan haza! Ha a későbbiekben még beszélünk kell, tudom, hol találom.

– Igen. És nagyon köszönöm, Mr. Doheny.

Újból kezet ráztak, és együtt léptek ki az épület kapuján. Brade a parkolóhoz vezető lépcsőhöz indult.

Távolodóban még egyszer visszafordult.

– Az egészben csak az a furcsa, Mr. Doheny, hogy ennyi év után először érzem magam biztonságban. Egyáltalán nem érdekel, mi lesz az állásommal; az egyedüli, ami fontos, itt bent van – ütött a mellére.

Leszaladt a lépcsőn, és nem törődött vele, hallotta-e utolsó szavait a nyomozó.

Sietett Dorishoz – szívében újsütetű biztonságával.